

T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYININ REHNİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAAN HATİPOĞLU

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. H. Ali Dural

AĞUSTOS 2015

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca, sıkıntılı günler geçirmesine rağmen bana zaman ayıran ve kendisinden çok şey öğrendiğim tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. H. Ali Dural'a, eşya hukukuna ilişkin sorularımı cevaplandıran Doç. Dr. H. Murat Develioğlu'na, hukuk eğitimim boyunca görüşleri ve fikirleriyle bizlere yol gösteren Prof. Dr. Hakan Pekcanitez ve Doç. Dr. Güray Erdönmez'e, uygulamaya ilişkin görüşlerini benimle paylaşan Av. Uğur Çebi ile tezin düzeltilmesindeki katkılarından dolayı Av. Burcu Günaydın ve Av. Ömer Faruk Yavuz'a, yüksek lisans eğitimim süresince beni maddi ve manevi açıdan destekleyen aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	viii
RESUME.....	x
ABSTRACT	xvi
ÖZET.....	xxii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
I. LİMİTED ŞİRKETLERDE ESAS SERMAYE PAYI KAVRAMI.....	3
A. ESAS SERMAYE PAYININ HUKUKİ NİTELİĞİ.....	3
1) Genel Olarak.....	3
a) Kavram.....	3
b) Terminoloji	5
2) Esas Sermayenin Bir Parçası Olarak Limited Şirket Esas Sermaye Payı	6
a) Esas Sermayenin Bir Parçası Olarak Esas Sermaye Payının Niteliği ve Fonksiyonu	6
aa) Esas Sermaye	6
bb) Esas Sermaye Payının Esas Sermayenin Bir Bölümünü Oluşturması	7
cc) Esas Sermayenin Bir Parçası Olarak Esas Sermaye Payının Fonksiyonu8	
dd) Esas Sermaye Payının Esas Sermayenin Bir Bölümünü Oluşturmasının Esas Sermaye Payının Rehne Konu Olması Açısından Etkisi	10
b) Ortağın Birden Fazla Esas Sermaye Payına Sahip Olabilmesi ve Bu Kuralın Kısmi Rehin Tesisine Etkisi.....	11
aa) Ortağın Birden Fazla Esas Sermaye Payına Sahip Olabilmesi.....	11
bb) Ortağın Birden Fazla Esas Sermaye Payına Sahip Olabilmesinin Kısmi Rehin Tesisine Etkisi.....	14

3) Hak ve Borçlar Bütünü Olarak Limited Şirket Esas Sermaye Payı	16
a) Kavram.....	16
b) Bir Hak ve Borçlar Bütünü Olarak Esas Sermaye Payının Hukuki Niteliği	16
aa) Borçlar Hukuku Açısından	16
bb) Eşya Hukuku Açısından.....	18
c) Esas Sermaye Payının İçerdiği Malvarlıksal Hakların Niteliği	19
aa) Kâr Payı Hakkı	19
bb) Tasfiye Payı Hakkı.....	22
cc) Yeni Pay Alma Hakkı.....	23
B. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYININ SENEDE BAĞLANMASI	24
1) Çıplak Pay	24
a) Kavram.....	24
b) Hüküm ve Sonuçları	25
2) İspat Aracı Niteliğindeki Senetler	26
a) Kavram.....	26
b) Niteliği	27
c) Hüküm ve Sonuçları.....	29
d) Şekli ve İçeriği	30
3) Nama Yazılı Senetler.....	31
a) Kavram.....	31
b) Niteliği	32
c) Hüküm ve Sonuçları.....	34
d) Şekli ve İçeriği	36
İKİNCİ BÖLÜM	38
II. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKI.....	38

A. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKINA UYGULANACAK HÜKÜMLER.....	38
1) Genel Olarak.....	38
2) Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerindeki Rehin Hakkına Uygulanacak Hükümlerin Değerlendirilmesi	39
3) Taşınır Rehnine Hakim Olan Genel İlkeler.....	41
a) Alacağa Bağlılık (Fer'ilik) İlkesi	41
b) Kamuya Açıklık İlkesi	42
c) Güvenin Korunması İlkesi	44
d) Belirlilik İlkesi	45
aa) Rehin Konusu Açısından.....	45
bb) Rehinle Temin Edilen Alacak Açısından.....	46
e) Teminatın Bölünmezliği İlkesi.....	47
f) Öncelik İlkesi.....	48
B. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKININ HUKUKİ NİTELİĞİNİN İNCELENMESİ	49
1) Esas Sermaye Payı Üzerindeki Rehin Hakkının Konusu	49
2) Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerindeki Rehin Hakkı Ayrımı	50
a) MK'nın Alacaklar ve Diğer Haklar Ayrımı.....	50
b) Alacaklar ve Diğer Haklar Ayrımının Taahhüt ve Tasarruf İşlemleri Açısından Etkisi	52
3) Alacaklar ve Diğer Haklar Ayrımı Bakımından Esas Sermaye Payı Üzerindeki Rehin Hakkının Hukuki Niteliği.....	53
a) Genel Olarak	53
b) "Alacak Rehni" Görüşü ve Sonuçları	53
c) "Hak Rehni" Görüşü ve Sonuçları	54
d) Değerlendirme	55
4) Esas Sermaye Payı Üzerindeki Rehin Hakkının Ayni ve Mutlak Hak Olma Niteliği	56

C. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDE REHİN HAKKI KURULMASI	59
1) Ön Koşul (Devir veya Rehin Yasağı Bulunmaması)	59
a) Şirket Sözleşmesinden Doğan Yasaklar	59
b) Kanundan Doğan Yasaklar	60
2) Rehin Sözleşmesi.....	61
a) Şekil	61
b) İçerik.....	63
3) Genel Kurul Onayı	64
a)Kavram.....	64
b) ETTK Dönemindeki Durum	65
c) Yetki.....	66
d) Genel Kurul Onayı İçin Şirkete Yapılacak Başvuru.....	66
e) Başvuru Üzerine Genel Kurulun Toplanması.....	68
f) Karar Nisabı.....	69
g) Red Kararı.....	70
h) Genel Kurulun Onay Vermeyi Reddettiği Durumda Ortağın Çıkma Hakkı	71
4) Genel Kurul Onayının Hukuki Niteliği	71
5) Rehnin Şirkete Bildirilmesi ve Pay Defterine Kaydı	73
a) Rehnin Şirkete Bildirilmesi.....	73
b) Rehnin Pay Defterine İşlenmesi	74
6) Rehnin Ticaret Siciline Tescil Edilmesi	75
7) Esas Sermaye Payının İspat Aracı Niteliğindeki veya Nama Yazılı Senetlere Bağlandığı Durumlarda Rehin Tesisi	77
a) İspat Aracı Niteliğindeki Senetlere Bağlanması Durumunda.....	77
b) Nama Yazılı Senetlere Bağlanması Durumunda	79
aa) Yazılı Devir Beyanı	79

bb) Genel Kurul Onayı ve İmzaların Noterce Onaylanması	80
cc) Senedin Teslimi	81
D. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKININ KAPSAMI VE ESAS SERMAYE PAYININ İÇERDİĞİ HAKLAR BAKIMINDAN ETKİSİ	82
1) Teminat Altına Alınan Alacak Bakımından Kapsamı.....	82
a) Genel Olarak	82
b) Asıl Alacak	83
c) Sözleşme Faizleri	84
d) Takip Masrafları	84
e) Gecikme Faizi	84
2) Rehin Konusu Esas Sermaye Payı Bakımından Kapsamı.....	84
a) Genel Olarak	84
b) Malvarlıksal Haklar Bakımından Rehin Hakkının Kapsamı ve Etkisi	85
aa) Kâr Payı Hakkı	85
bb) Tasfiye Payı Hakkı.....	88
cc) Yeni Pay Alma Hakkı.....	90
c) Yönetmel Haklar Bakımından Rehin Hakkının Kapsamı ve Etkisi	91
aa) Genel Olarak.....	91
bb) Oy Hakkı	92
cc) Diğer Yönetmel Haklar Açısından.....	93
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	95
III. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKININ SONA ERMESİ VE LİMİTED ŞİRKETE İLİŞKİN ÖZEL DURUMLARIN REHİN HAKKINA ETKİLERİ	95
A. REHİN HAKKININ SONA ERMESİ	95
1) Genel Olarak.....	95
2) İfa.....	95
3) İbra.....	96

4) Yenileme.....	97
5) Birleşme.....	97
6) İfa İmkansızlığı.....	98
7) Zamanaşımı	98
B. LİMİTED ŞİRKETE AİT ÖZEL DURUMLARIN REHİN HAKKINA ETKİLERİ	99
1) Genel Olarak.....	99
2) Limited Şirket Ortağının Ortaklıktan Çıkması veya Çıkarılması.....	99
3) Limited Şirketin Esas Sermayesinin Azaltılması	101
a) Genel Olarak	101
b) Azaltılan Esas Sermayenin Ortaklara İade Edildiği Azaltım	101
c) Bilanço Açığının Kapatılması Amacıyla Yapılan Azaltım.....	102
d) Azaltılan Sermayenin Aynı Zamanda Artırılması Şeklinde Yapılan Azaltım	103
4) Limited Şirket Esas Sermayesinin Arttırılması	104
a) Genel Olarak	104
b) Dış Kaynaklardan Yapılan Artırım.....	104
c) İç Kaynaklardan Yapılan Artırım	106
5) Limited Şirketin Birleşmesi, Bölünmesi ve Tür Değiştirmesi	107
a) Birleşme	107
b) Bölünme.....	109
c) Tür Değiştirme	110
SONUÇ.....	111
KAYNAKÇA	115
ÖZGEÇMİŞ.....	121

KISALTMALAR

AÜHD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK	: 818 Sayılı Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
ETTK	: 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
f.	: Fıkra
H.D	: Hukuk Dairesi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m.	: Madde
MK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
örn.	: Örnek
s	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

vd. : Ve devamı

Yarg. : Yargıtay

YTÜHFD : Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

YÜED : Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi

RESUME

Le Code de commerce turc numéroté 6102 (CCT), qui est entré en vigueur en 2012 a apporté des changements importants dans le droit commercial turc. Notre Code de commerce turc numéroté 6102 contient notamment certaines modifications et règlements radicaux concernant le droit des sociétés.

Une des modifications cruciales CCT a introduites concernant les sociétés à responsabilité limitée est la possibilité de mettre le gage sur une action du stock de capital à l'approbation de l'assemblée générale par une disposition de la charte de l'entreprise.

Selon l'art. 600/2 du CCT, il est possible de soumettre la formation d'un gage sur une action du stock de capital à l'approbation de l'assemblée générale. Dans le cas d'une telle disposition dans la charte de l'entreprise sur l'approbation de l'assemblée générale, les règles concernant la transition seraient appliquées.

Avec ce règlement, le législateur a mis fin aux débats concernant si l'approbation de l'assemblée générale était nécessaire ou non pour le gage sur une action du stock de capital tandis que la vieille CCT (VCCT) était en vigueur. Pourtant, d'autres débats concernant le gage d'une action du stock de capital d'une société à responsabilité limitée sont encore valides.

Alors que les sociétés à responsabilité limitée sont le type le plus commun des entreprises dans la vie commerciale de la Turquie, le montant des travaux publiés concernant les sociétés à responsabilité limitée est plutôt bas. Comme le sujet du gage, une garantie indispensable pour le créancier dans le domaine commercial, peut être meubles ou immeubles, il est également possible selon les dispositions du Code civil (CC) d'établir un gage sur les créances et autres droits. L'action du stock de capital d'une société à responsabilité limitée est un agrégat des droits et des dettes qui a une valeur économique. Pour cette raison, il est possible pour une telle action fasse l'objet d'un gage.

En raison de la nouveauté apportée par l'article 600/2 du CCT et la prévalence des institutions des sociétés à responsabilité limitée et des gages, nous

avons choisi “Gage de l’action du stock de capital des sociétés à responsabilité limitée” comme le sujet de notre travail.

Notre thèse est constitué de trois parties essentielles. Dans la première, le caractère juridique de l’action du stock de capital de la société à responsabilité limitée sera étudié et, dans ce contexte, le caractère et la fonction de cette part et les droits économiques contenues par celle-ci seront examinés. En outre, le caractère des obligations liées à l’action du stock de capital sera étudié et les différences entre le VCCT et le CCT concernant notre sujet seront mentionnées.

Dans la deuxième partie de notre thèse, les principes généraux du Code civil concernant le gage de mobile seraient examinés en premier, qui sera ensuite suivie par la distinction entre les créances et d’autres droits prévus par le CC. Après l’examen des dispositions du CC, la formation d’un gage sur une action du stock de capital, le caractère de l’approbation de l’assemblée générale pour un gage, l’effet de lier l’action du stock de capital d’une liaison au cours de la formation d’un gage et la mesure du gage concernant la créance et l’action du stock de capital seront étudiés en ordre.

Dans la troisième partie de notre étude, l’effet de la résiliation d’un gage de l’action du stock de capital et les circonstances particulières de sociétés à responsabilité limitée sur le gage de l’action du stock de capital sera examiné, dans les limites du sujet de la thèse.

L’action du stock de capital d’une société à responsabilité limitée exprime deux concepts différents qui sont liés entre eux. D’une part, l’action du stock de capital représente la somme des créances et des dettes entre l’actionnaire et la société, d’autre part, elle représente la valeur nominale de l’actionnaire détient dans le capital-actions de la société. Comme une partie du stock de capital, l’action du stock de capital de la société à responsabilité limitée délimite les droits et les dettes de l’actionnaire a envers la société, comme l’actionnaire aurait des droits et des dettes proportionnellement à son action du stock de capital. Cependant, il est possible de prévoir des dispositions différentes par la charte de l’entreprise.

Comme un agrégat de créances et des dettes, l’action du stock de capital de la société à responsabilité limitée contient certains droits et obligations. Les droits énoncés par l’action du stock de capital sont généralement divisés comme

économique et managériel par la doctrine. Les droits économiques sont énumérés généralement comme; le droit au dividende, le droit à une part de liquidation et le droit d'acquérir des actions nouvelles.

CCT introduit un changement important lié aux obligations d'actions de stocks de capital de sociétés à responsabilité limitée. Selon CCT, les actions peuvent être liées à des obligations comme des preuves ou à des obligations nominatives. Il y a un débat dans la doctrine de savoir si les obligations nominatives mentionnées dans TCC constituent des instruments négociables.

Le droit de gage est un droit réel limité sur les biens meubles ou immeubles du débiteur ou un tiers au profit du créancier pour garantir la réclamation. Avec biens meubles et immeubles, le Code civil ainsi permet au gage de créances et autres droits. Dans les règlements du Code civil concernant le gage de biens mobiliers, le gage de biens mobiliers liés à la livraison, qui est la forme la plus couramment utilisée des gages de meubles dans la pratique, a été choisi par le législateur comme base. Toutefois, les règles concernant le gage de biens mobiliers liés à la livraison ne peuvent pas être appliqués directement sur le gage de l'action du stock de capital. Les règles concernant le gage de biens mobiliers liés à la livraison seront appliqués dans une proportion appropriée à la nature du gage de l'action du stock de capital.

Le Code civil a mis en place une distinction claire et nette entre le gage de créances et le gage des autres droits et a établi des statuts différents. Il y a un débat quant à savoir si le gage de l'action du stock de capital constitue un gage de réclamation ou un gage de droit. Cependant, l'opinion dominante dans la doctrine affirme que le gage de l'action du stock de capital est un gage de droit par sa nature.

La condition préalable d'un gage de l'action du stock de capital est la transférabilité de l'action du stock de capital. Pour cette raison, si le transfert de l'action du stock de capital est interdit, l'établissement d'un gage sur l'action est impossible. La base de cette condition préalable est l'article 954/1 du Code civil qui ne permet le gage que des revendications et des droits transférables. L'interdiction de transférer le stock de capital pourrait être prévue par la loi ou par la charte de l'entreprise.

Selon l'article 600/2 de CCT, les règles concernant la transition prévue par l'art. 595 et al. de CCT seront appliqués dans les cas où la mise en place d'un gage

sur une action du stock de capital est lié à l'approbation de l'assemblée générale. Toutefois, CCT ne contient aucune réglementation sur les règles qui seront appliquées et dans quelle mesure. Sur ce sujet, la justification du législateur contient une explication limitée. Pourtant, cette explication est insuffisante pour résoudre le problème.

Afin d'établir un gage sur une action du stock de capital, d'abord un accord d'engagement devrait être faite entre les parties. Quelles sont les règles de l'art 595 et al. de CCT à appliquer et dans quelle mesure est un sujet de discorde.

L'approbation de la signature des parties sur le contrat écrit de gage qui est nécessaire pour le gage de l'action du stock de capital est une condition de validité. La source de cette condition de validité est les articles 595 et al. de CCT et l'art. 954/2 de CC référencé par l'art. 600/2 de CCT. Toutefois, il faut constater que, dans les cas où l'action du stock de capital est liée à des instruments négociables, l'approbation des signatures par le notaire n'est pas nécessaire.

Selon l'art. 600/2 de CCT, si l'approbation de l'assemblée générale est demandée pour un gage de l'action du stock de capital, le contrat de gage est en suspens et de nul effet tant que le contrat écrit de gage est approuvé par l'assemblée générale. L'autorité de l'assemblée générale sur l'approbation est parmi les puissances intransférables de l'assemblée générale. En tant que tel, elle ne peut pas être transférée à un autre établissement.

Il n'y a aucune disposition spéciale dans CCT sur le quorum pour la décision d'approbation du gage. Pour cette raison, l'approbation requise de l'assemblée générale pour le gage de l'action du stock de capital sera prise par un quorum ordinaire.

L'assemblée générale d'une société à responsabilité limitée ne peut abstenir d'approuver un gage de l'action du capital que s'il y a une cause juste. La loi ne contient aucune disposition sur la notion de juste cause. Cependant, l'incapacité du débiteur de payer ou une suspicion sur le débiteur peuvent être considérés comme causes justes.

Si le gage de l'action du stock de capital est liée à l'approbation de l'assemblée générale, le contrat serait une action à une condition retardatrice et le droit de gage serait en vigueur lors de l'approbation.

Selon l'art. 594/1 de CCT, le gage de l'action du stock de capital doit être inscrit sur le registre des actions de la société. Cependant, il n'y a pas de disposition explicite dans CCT compte tenu du caractère de cette inscription sur le registre des actions. L'enregistrement du gage de l'action du stock de capital sur le registre des actions ne constitue pas une action avec un caractère fondateur.

Il n'y a pas aussi de disposition explicite dans CCT au sujet de l'enregistrement du gage de l'action du stock de capital sur le registre du commerce. En plus de cela, l'inscription du transfert de l'action du stock de capital et ses effets sont un sujet de débat. Cependant, on peut dire que l'enregistrement du gage de l'action du stock de capital au registre du commerce n'a pas un effet fondateur.

Comme les instruments ayant un caractère démonstratif ne constituent pas des instruments négociables, leur livraison n'est pas obligatoire pour le droit de gage de l'action du stock de capital. C'est parce que le gage de l'action du stock de capital a le caractère d'un gage de droit.

Dans les cas où le gage de l'action du stock de capital est organisée par une obligation nominative, la livraison de l'obligation nominative est nécessaire pour la mise en place du gage. Cette nécessité résulte de la nature juridique de l'instrument.

L'étendue du droit de gage sur l'action du stock de capital est examinée de deux façons différentes, l'une liée à la créance garantie et une liée au stock de capital. L'étendue du gage liée à la réclamation serait déterminée par l'art. 946/2 du CC. L'étendue du gage liée à l'action du capital serait déterminée conformément aux droits énoncés par le stock de capital.

Les cas de cessation de la dette énumérés dans le Code des obligations terminent également le droit de gage sur l'action du stock de capital, comme le droit de gage est un droit secondaire et aura le même résultat que la dette. Lesdits cas de résiliation ont été examinés dans notre travail sur la condition de ne pas aller au-delà de notre sujet principal.

Il est possible pour certaines circonstances particulières de sociétés à responsabilité limitée à affecter le droit de gage sur l'action du capital. Ceci est parce que la valeur du stock de capital qui fait l'objet du gage peut être sous les effets de certaines particularités du droit des sociétés. Par exemple, l'augmentation ou la réduction du stock de capital auraient une incidence directe sur l'action du capital et le gage sur l'action du stock de capital seraient affectées indirectement.

Surtout, en cas d'augmentation ou de réduction du capital social, les effets possibles sur le gage de l'action du stock de capital doivent être identifiés. Pour cette identification, les buts et la forme des actions affectant le capital social de la société sont d'une importance cruciale.

C'est possible pour une société à responsabilité limitée qui a des gages sur son stock de capital à être divisée, unie ou transformée. Le gage sur l'action du stock de capital serait affecté par de telles actions. Ainsi, dans notre travail, nous avons examiné les effets de certaines des particularités de sociétés à responsabilité limitée sur le gage de l'action du stock de capital.

ABSTRACT

The Turkish Commercial Code Numbered 6102 (TCC) which became effective in 2012 brought important changes in the Turkish Commercial Law. Our Turkish Commercial Code Numbered 6102 particularly contains certain radical modifications and regulations concerning corporate law.

One of the crucial modifications TCC introduced concerning the limited liability companies is the possibility of putting the pledge over a share of capital stock to the approval of the general assembly by a provision in the corporate charter.

According to the art. 600/2 of TCC, it is possible to subject the formation of a pledge over a share of capital stock to the approval of the general assembly. In case of such a provision of the approval of the general assembly by the corporate charter, the rules concerning the transition would be applied.

With this regulation, the lawmaker has put an end to the debates concerning whether the approval of the general assembly was necessary or not for the pledge over a capital stock share while the old TCC (OTTC) was in effect. Yet other debates concerning the pledge of a share of the capital stock of a limited liability company are still valid.

While the limited liability companies are the most common type of companies in Turkish commercial life, the amount of published works concerning limited liability companies is quite low. As the subject of the pledge, an indispensable guarantee for the creditor in the commercial sphere, can be movables or immovables, it is also possible according to the provisions of the Civil Code (CC) to establish a pledge over claims and other rights. The share of capital stock of a limited liability company is an aggregate of rights and debts which has an economic value. For this reason, it is possible for such a share to be the subject of a pledge.

Because of the novelty brought by the article 600/2 of TCC and the prevalence of the institutions of limited liability companies and pledges, we have chosen “Pledge of the Share of the Capital Stock of Limited Liability Companies” as the subject of our work.

Our thesis is constituted by three essential parts. In the first one, the legal character of the share of capital stock of limited liability company will be studied and in this context, the character and the function of this share and the economic rights contained by it will be examined. Also, the character of the bonds related to the share of capital stock will be deliberated upon and the differences between the OTCC and TCC concerning our subject will be mentioned.

In the second part of our thesis, the general principles of the Civil Code concerning the pledge of movable would be examined first, which will then be followed by the distinction between claims and other rights provided foreseen by the CC. After the examination of the provisions of CC, the formation of a pledge over a share of capital stock, the character of the approval of the general assembly for a pledge, the effect of tying the share of capital stock to a bond over the formation of a pledge and the extent of the pledge concerning the claim and the share of capital stock will be studied in order.

In the third part of our study, the effect of the termination of a pledge of share of capital stock and the special circumstances of limited liability companies over the pledge of share of capital stock will be examined, within the limits of the subject of the thesis.

The share of capital stock of a limited liability company expresses two different concepts that are related to each other. On the one hand, the share of capital stock represents the sum of claims and debts between the shareholder and the company, on the other hand, it represents the nominal value the shareholder holds in the capital stock of the company. As a part of the capital stock, the share of capital stock of limited liability company demarcates the rights and debts the shareholder has towards the company, as the shareholder would have rights and debts proportionally to his share of the capital stock. However, it is possible to foresee different arrangements by the corporate charter.

As an aggregate of claims and debts, the share of capital stock of limited liability company contains certain rights and obligations. The rights contained by the share of capital stock are generally split as economic and managerial by the doctrine. The economic rights are enumerated generally as; the right to dividend, the right to a share of liquidation and the right to acquire new shares.

TCC introduces an important change considering the bonds of shares of capital stocks of limited liability companies. According to TCC, the shares can be tied to bonds as proofs or to registered bonds. There is a debate in the doctrine about whether the registered bonds mentioned in TCC constitute negotiable instruments.

The right of pledge is a limited real right constituted upon the movable or immovable property of the debtor or a third person in benefit of the creditor to guarantee the claim. Along with movables and immovables, the Civil Code allows the pledge of claims and other rights as well. In the regulations of the Civil Code concerning the pledge of movables, the pledge of movables bound to delivery, which is the most commonly used form of pledges of movables in practice, was picked by the lawmaker as the basis. However, the rules concerning the pledge of movables bound to delivery can not be applied directly to the pledge of share of capital stock. The rules concerning the pledge of movables bound to delivery will be applied in a proportion appropriate to the character of the pledge of share of capital stock.

The Civil Code has put in place a clear cut distinction between the pledge of claims and the pledge of other rights and established different statutes. There is a contention about whether the pledge of share of capital stock constitutes a pledge of claim or a pledge of right. However, the dominant opinion in doctrine claims that the pledge of share of capital stock is a pledge of right by its nature.

The precondition of a pledge of share of capital stock is the transferability of the share of capital stock. For this reason, if the transfer of the share of capital stock is forbidden, establishing a pledge over the share is impossible. The basis of this precondition is the article 954/1 of CC which only allows the pledge of transferable claims and rights. The prohibition of transferring the capital stock might be foreseen by law and also by the corporate charter.

According to the article 600/2 of TCC, the rules concerning transition foreseen by TCC art. 595 et al. will be applied in cases where the establishment of a pledge on a share of capital stock is tied to the approval of the general assembly. However, TCC does not contain any regulation about which rules would be applied and to what extent. On this subject, the rationale of the lawmaker contains a limited explanation. Yet, this explanation is insufficient to resolve the issue.

In order to establish a pledge on a share of capital stock, firstly an agreement of pledge should be made between the parties. Which rules of TCC art. 595 et al. to be applied and to what extent is a matter of contention.

The approval of the signatures of the parties on the written contract of pledge which is necessary for the pledge of share of capital stock is a condition of validity. The source of this condition of validity is the articles 595 et al. of TCC and 954/2 of CC referenced by 600/2 of TCC. However, it must be stated that in cases where the share of capital stock is tied to negotiable instruments, the approval of the signatures by the public notary is not required.

According to art. 600/2 of TCC, if the approval of the general assembly is sought for a pledge of share of capital stock, the contract of pledge is pending and void until the written contract of pledge is approved by the general assembly. The authority of the general assembly over the approval is among the untransferable powers of the general assembly. As such, it can not be transferred to another institution.

There is no special provision in TCC about the quorum for the decision of approval of the pledge. For this reason, the requisite approval of the general assembly for the pledge of share of capital stock will be taken by an ordinary quorum.

The general assembly of a limited liability company can only abstain from approving a pledge of share of capital stock only if there is a just cause. The law contains no provision about the notion of just cause. However, the incapacity of the debtor to pay or a suspicion about the debtor can be deemed as just causes.

If the pledge of share of capital stock is tied to the approval of the general assembly, the contract would be an action contingent on a delaying condition and the right of pledge would be in effect upon approval.

According to art. 594/1 of TCC, the pledge of share of capital stock has to be registered on the share register of the company. However, there is no explicit provision in TCC considering the character of this registration on the share register. The registration of the pledge of share of capital stock on the share register does not constitute an action with a founding character.

There is also no explicit provision in TCC about the registration of the pledge of share of capital stock on the commercial register. On top of that, the registration of the transfer of share of capital stock and its effects are a matter of vivid debate. However, it can be said that the registration of the pledge of share of capital stock on the commercial register does not have a founding effect.

As the instruments with a demonstrative character do not constitute negotiable instruments, their delivery is not obligatory for the right of pledge of share of capital stock. This is because the pledge of share of capital stock has the character of a pledge of right.

In cases where the pledge of share of capital stock is arranged by a registered bond, the delivery of the registered bond is obligatory for the establishment of the pledge. This obligation results from the legal character of the instrument.

The extent of the right of pledge over share of capital stock is examined in two different ways, one related to the guaranteed claim and one related to the capital stock. The extent of the pledge related to the claim would be determined by art. 946/2 of CC. The extent of the pledge related to the share of capital stock would be determined in accordance to the rights contained by the capital stock.

The cases of termination of the debt enumerated in the Code of Obligations also terminate the right of pledge over the share of capital stock, as the right of pledge is a secondary right and will have the same outcome as the debt. The said cases of termination have been examined in our work on the condition of not going beyond our main subject.

It is possible for some special circumstances of limited liability companies to affect the right of pledge over share of capital stock. This is because the value of the capital stock which is the subject of the pledge can be under the effects of certain peculiarities of corporate law. For example, the augmentation or reduction of capital stock would directly affect the share of capital stock and the pledge over the share of capital stock would be indirectly affected.

Especially, in case of an augmentation or reduction of capital stock, the possible affects over the pledge of share of capital stock should be identified. For this

identification, the aims and the form of the actions affecting the capital stock of the company are critically important.

It is possible for a limited liability company that has pledges over its capital stock to be divided, united or transformed. The pledge over the share of capital stock would be affected by such actions. Thus, in our work, we examined the effects of some of the peculiarities of limited liability companies over the pledge of share of capital stock.

ÖZET

2012 yılında yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Türk Ticaret Hukuku'na önemli yenilikler getirmiştir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'muz özellikle şirketler hukukuna ilişkin olarak bir takım köklü değişiklikler ve düzenlemeler içermektedir.

Limited şirketler açısından TTK'nın getirdiği önemli bir yenilik de limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulacak rehin hakkının, şirket sözleşmesine koyulacak bir hüküm ile genel kurul onayına bağlanabilmesine imkan tanınmasıdır.

TTK m. 600/2'ye göre esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasının genel kurul onayına bağlanması mümkündür ve şirket sözleşmesinde genel kurul onayının öngörüldüğü durumlarda geçişe ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Kanun koyucu getirdiği bu düzenleme ile ETTK döneminde limited şirket esas sermaye payının rehninde genel kurulun onayının gerekip gerekmediği konusundaki tartışmalara bir son vermiştir. Ancak limited şirket esas sermaye payının rehne ilişkin diğer tartışmalar halen geçerliliğini korumaktadır.

Limited şirketler Türk ticaret hayatında en yaygın şirket tipi olmakla birlikte, doktrinde limited şirketlere ilişkin olarak yayımlanmış eser sayısı oldukça azdır. Ticaret hayatında alacaklı açısından vazgeçilmez bir güvence olan rehin müessesesinin konusunu taşınır, taşınmazlar oluşturabileceği gibi Medeni Kanun hükümleri gereğince alacaklar veya diğer hakları üzerinde de rehin hakkı tesis edilebilmesi mümkündür. Limited şirket esas sermaye payı malvarlıksal bir değere sahip bir hak ve borçlar bütünüdür. Bu nedenle limited şirket esas sermaye payında rehne konu olması mümkündür.

Bizde gerek TTK'nın m. 600/2 ile getirdiği yeni düzenleme gerek limited şirketlerin ve rehin kurumunun ticari hayatta oldukça yaygın olması sebebiyle, çalışmamızın konusunu "Limited Şirket Esas Sermaye Payının Rehni" olarak belirledik.

Tezimiz üç ana bölümden oluşmaktadır. Tezimizin birinci bölümünde limited şirket esas sermaye payının hukuki niteliği incelenecek ve bu kapsamda esas sermaye payının niteliği, fonksiyonu ve esas sermaye payının içerdiği malvarlıksal haklar

inceleme konusu yapılacaktır. Bu bölümde ayrıca esas sermaye payının bağlandığı senetlerin niteliği üzerinde de durulacak ve konumuzun sınırlarını aşmamak kaydıyla ETTK ve TTK arasındaki farklara da değinilecektir.

Tezimizin ikinci bölümünde, öncelikle Medeni Kanun'un taşınır rehnine ilişkin genel ilkeleri incelenecek ve bunu takiben MK'nın alacaklar ve diğer haklar ayrımı üzerinde durulacaktır. MK'ya ilişkin hükümlerin incelenmesinden sonra ise sırasıyla, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkının kurulması, rehin hakkı kurulması açısından genel kurul onayının niteliği, esas sermaye payının senede bağlanmasını rehin tesisine etkisi ile rehin hakkının alacak ve esas sermaye payı bakımından kapsamı inceleme konusu yapılacaktır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının sona ermesi ile limited şirketlere ilişkin özel durumların esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına etkileri konumuzun sınırlarını aşmamak kaydıyla ele alınacaktır.

Limited şirketlerde esas sermaye payı birbiriyle bağlantılı iki farklı kavramı ifade etmektedir. Esas sermaye payı bir yönü ile ortak ile şirket arasındaki hak ve borçlar bütünü, diğer yönüyle ise şirketin sahip olduğu esas sermayenin içerisinde, ortağın sahip olduğu nominal değeri ifade etmektedir. Esas sermayenin bir parçası olarak limited şirket esas sermaye payı, ortağın şirkete karşı sahip olduğu hak ve borçların sınırını çizen bir ölçü vazifesi görmektedir. Çünkü ortak, esas sermaye içerisinde sahip olduğu, esas sermaye payı oranında hak ve borçlara sahip olabilecektir. Ancak şirket sözleşmesi ile farklı düzenlemelerin kabul edilmesi mümkündür.

Bir hak ve borçlar bütünü olarak limited şirket esas sermaye payı bir takım haklar ve yükümlülükleri içermektedir. Esas sermaye payının içerdiği haklar genel olarak doktrinde malvarlıksal ve yönetsel haklar şeklinde bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Malvarlıksal haklar genel olarak ortağın sahip olduğu; kâr payı hakkı, tasfiye payı hakkı ve yeni pay alma hakkı olarak sayılmaktadır.

TTK limited şirket esas sermaye payının bağlandığı senetler açısından önemli bir yenilik getirmektedir. TTK uyarınca limited şirket esas sermaye payı ispat aracı niteliğindeki veya nama yazılı senetlere bağlanabilmektedir. TTK'da bahsi geçen

nama yazılı senetlerin birer kıymetli evrak olup olmadığı konusunda doktrinde tartışma bulunmaktadır.

Rehin hakkı bir alacağı teminat altına almak amacıyla borçluya veya üçüncü bir kişiye ait taşınır, taşınmaz üzerinde alacaklı lehine kurulan sınırlı ayni bir haktır. Medeni Kanun taşınır ve taşınmazlara ek olarak alacaklar ve diğer haklar üzerinde de rehin hakkı kurulabilmesine imkan tanımaktadır. Kanun koyucu Medeni Kanun'da taşınır rehnine ilişkin düzenlemelerde pratik açıdan en fazla uygulama alanı bulan teslime bağlı taşınır rehnini esas almıştır. Ancak teslime bağlı taşınır rehnine ilişkin kurallar esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı açısından doğrudan uygulanacak kurallar niteliğinde değildir. Teslime bağlı taşınır rehnine ilişkin kurallar esas sermaye payının rehnine niteliğiyle uygun düştüğü oranda uygulanacaktır.

Medeni Kanun alacaklar ve diğer hakların rehni konusunda alacaklar ve diğer hakları açıkça birbirinden ayırmış ve farklı hükümler tesis etmiştir. Limited şirket esas sermaye payının rehninin nitelik itibariyle bir alacak rehni mi yoksa bir hak rehni mi olduğu tartışmalıdır. Ancak doktrindeki baskın görüş esas sermaye payının rehninin niteliği itibariyle bir hak rehni olduğunu belirtmektedir.

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasının ön koşulu esas sermaye payının devredilebilir olmasıdır. Bu nedenle esas sermaye payının devri yasak ise esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması mümkün değildir. Bu ön koşulun dayanağı, sadece devredilebilir nitelikteki alacak ve hakların rehne konu olmalarına izin veren MK m. 954/f.1 hükmüdür. Esas sermaye payının devrine ilişkin yasak kanundan doğabileceği gibi şirket sözleşmesinden de kaynaklanabilir.

TTK m. 600/2 uyarınca, limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması genel kurul onayına bağlandığı durumlarda, TTK m. 595 vd.'de yer alan geçişe ilişkin hükümler uygulanacaktır. Ancak TTK'da bu hükümlerin hangilerinin ne ölçüde uygulanacağı konusunda herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Bu konuda gerekçe metninde sınırlı bir açıklama yer almaktadır. Ancak gerekçe metnindeki açıklama konunun çözümü için yetersiz kalmaktadır.

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulabilmesi için, öncelikle taraflar arasında bir rehin sözleşmesi yapılması gerekmektedir. Rehni sözleşmesinin içeriğine TTK m. 595 ve devamındaki maddelerden hangilerinin ne ölçüde uygulanacağı tartışmalıdır.

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması için gereken yazılı rehin sözleşmesinin taraflarının imzalarının noterce onaylanması bir geçerlilik şartıdır. Bu geçerlilik şartının kaynağı TTK m. 600/2'nin atfı sebebiyle TTK m. 595 vd. hükümleri ve MK m. 954/f.2'dir. Ancak belirtilmelidir ki esas sermaye payının kıymetli evraka bağlanması durumunda rehin sözleşmesinin taraflarının imzalarının noterce onaylanması zorunluluğu bulunmamaktadır.

TTK m. 600/2 uyarınca, esas sermaye payının rehni için genel kurul onayı aranmakta ise yazılı rehin sözleşmesi, genel kurul tarafından onaylanmadıkça rehin sözleşmesi askıda hükümsüzdür. Genel kurulun onaya ilişkin yetkisi genel kurulun devredilemez yetkilerindendir. Bu nedenle başka bir organa devredilmesi mümkün değildir.

TTK'da genel kurulun rehne onay kararının hangi nisap ile karar alınacağına ilişkin herhangi bir özel hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması için gereken genel kurul onayı olağan karar nisabı ile alınacaktır.

Limited şirket genel kurulu esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı kurulmasına, sadece haklı sebeplerin varlığı halinde onay vermekten kaçınabilir. Kanunda haklı sebep kavramına ilişkin olarak herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Ancak rehin borçlusunun ödeme gücünün bulunmaması veya şüpheli olması haklı sebep olarak değerlendirilebilir.

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması, genel kurul onayına bağlanmış ise geciktirici şarta bağlı bir işlem söz konusu olacak ve rehin hakkı onay kararı ile birlikte hüküm ifade edecektir.

Esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının, şirketin pay defterine işlenmesi TTK m. 594/1 uyarınca zorunludur. Ancak pay defterine kaydın niteliğine ilişkin olarak açık bir hüküm TTK'da bulunmamaktadır. Esas sermaye payı rehninin şirketin pay defterine işlenmesi kurucu niteliği haiz bir işlem değildir.

Esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının ticaret siciline tescil edilmesi konusunda da TTK'da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Buna ek olarak limited şirket esas sermaye payının devri konusunda da ticaret siciline tescil ve bu tescilin etkisi son derece tartışmalı bir konudur. Ancak esas sermaye payı üzerindeki rehin

hakkı kurulmasına ilişkin işlemin ticaret siciline tescil edilmesinin kurucu etkiye sahip bulunmadığı söylenebilir.

İspat aracı niteliğindeki senetler birer kıymetli evrak niteliğinde olmadıkları için esas sermaye payının rehninde teslim edilmeleri rehin hakkı açısından zorunlu değildir. Aslında bu husus esas sermaye payının rehminin bir hak rehni niteliğinde olması ile ilgilidir.

Esas sermaye payının nama yazılı kıymetli evraka bağlandığı hallerde ise nama yazılı senetlerin teslim rehin hakkının tesisi açısından zorunludur. Bu zorunluluk kıymetli evrakın niteliğinden kaynaklanmaktadır.

Esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının kapsamı teminat altına alınan alacak ve esas sermaye bakımında olmak üzere iki farklı şekilde incelenmektedir. Teminat altına alınana alacak açısından rehin hakkının kapsamı MK m. 946/f.2'ye göre belirlenecektir. Rehin konusu esas sermaye payı açısından rehin hakkının kapsamı ise esas sermaye payının içerdiği hakların niteliğine göre ayrı ayrı belirlenmelidir.

Borçlar Kanunu'nda yer alan borcun sona erme halleri, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının da sona erdirmektedir. Çünkü rehin hakkı fer'i bir hak olup alacağın akıbetini takip edecektir. Söz konusu sona erme halleri çalışmamızda konumuzun sınırlarını aşmamak kaydıyla inceleme konusu yapılmıştır.

Limited şirketler ait bazı özel durumların esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının etkilemesi mümkündür. Çünkü rehin hakkına konu teşkil eden esas sermaye payının değerinin, şirketler hukukuna özgü bazı durumlardan etkilenmesi mümkündür. Örneğin esas sermayenin azaltılması veya artırılması esas sermaye payını doğrudan etkileyecek ve bu nedenle esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı da dolaylı olarak bu durumdan etkilenecektir.

Özellikle şirketin esas sermayesinin artırılması veya azaltılması durumunda, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bu durumdan nasıl etkileneceği tespit edilmelidir. Ancak bu tespitin yapılabilmesi için şirketin esas sermayesini etkileyen işlemlerin ne amaçla ve ne şekilde yapıldığı önem taşımaktadır.

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı bulunan bir limited şirketin bölünmesi, birleşmesi veya tür değiştirmesi mümkündür. Esas sermaye payı

zerindeki rehin hakkı bu tür işlemlerden etkilenecektir. Biz de çalışmamızda limited şirketlere ait bazı özel durumların esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına etkilerini sınırlı bir şekilde inceleme konusu yaptık.

GİRİŞ

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 2014 yılı verilerine göre faal durumda olan 972.441 şirketten yüzde 81,5'i limited şirket olarak ticari faaliyette bulunmaktadır. Ancak uygulamada anonim şirketlerden çok daha yaygın olmasına rağmen limited şirketler üzerine yazılmış eser sayısı anonim şirketlere kıyasla oldukça azdır.

Günümüz ticaret hayatının gerekleri uyarınca özellikle piyasada alacaklı açısından bir güvence sağlamak amacıyla kullanılan teminatlar alacaklıya verdikleri yetkiler açısından aynı ve şahsi teminatlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bir tür aynı teminat olan rehin müessesesinin konusu taşınır veya taşınmaz eşyalar olabileceği gibi, alacaklar veya hakların da rehin hakkına konu olabilmeleri mümkündür.

Özellikle Türk ticaret hayatında en yaygın şirket tipi olan limited şirketlerde ortağın sahip olduğu esas sermaye payı, teminata konu olabilecek malvarlıksal bir hak niteliğindedir. Ancak limited şirket ortağının sahip olduğu limited şirket esas sermaye payının bir alacağın teminatı olarak gösterilmesi, rehin hakkı sahibi ve esas sermaye payının sahibini ilgilendirdiği ölçüde söz konusu limited şirketi de doğrudan ilgilendirmektedir.

Bu durumu göz önünde bulunduran kanun koyucu, 2012 yılında yürürlüğe giren 6102 sayılı kanun ile esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin olarak m. 600/2 hükmünü sevk etmiştir. Türk Ticaret Hukuku açısından bir yenilik olan, TTK m. 600/2 hükmü ile şirket sözleşmesine hüküm koyulması suretiyle esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasının genel kurul onayına bağlanması mümkündür.

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasının ticari hayat içerisinde bir gereksinim olarak ortaya çıkması ve TTK'da getirilen söz konusu yenilik sebebiyle çalışmamızın konusunu "*Limited Şirket Esas Sermaye Payının Rehni*" olarak belirledik.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle, esas sermaye payının içerdiği hakların Borçlar hukuku ve Eşya hukuku açısından incelenmesi

gerekmektedir. Biz de bu nedenle, çalışmamızın birinci bölümünde limited şirket esas sermaye payının hukuki niteliğini inceleyeceğiz. Bu kapsamda özellikle limited şirket esas sermaye payının içerdiği hakların nitelikleri ve konumuzun sınırlarını aşmamak kaydıyla, ETTK ile TTK arasındaki kavramsal farklılıklara da değinilecektir.

Tezimizin ikinci bölümünde ise limited şirket esas sermaye payının üzerindeki rehin hakkına uygulanacak Medeni Kanun hükümleri ile esas sermaye payı üzerinde rehin hakkının kurulması ve etkileri ayrıntılarıyla irdelenecektir. Ayrıca esas sermaye paylarının bağlandığı senetlerin, rehin tesisine etkisi de bu bölümde incelenmektedir.

Tezimizin son bölümünde ise konunun sınırlarını aşmamak kaydıyla esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının kapsamı ile rehin hakkını sona ermesi üzerinde durulacak ve buna ek olarak limited şirketlere ilişkin bazı özel durumların rehin hakkına etkileri de inceleme konusu yapılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. LİMİTED ŞİRKETLERDE ESAS SERMAYE PAYI KAVRAMI

A. ESAS SERMAYE PAYININ HUKUKİ NİTELİĞİ

1) Genel Olarak

a) Kavram

Limited şirketler hukukuna ilişkin tüm ilke ve kuralların temelinde “pay” kavramı yatmaktadır. Geniş anlamıyla pay kavramı limited şirket esas sermaye payı kavramından, çok daha geniş ve şirketler hukukunun dahi sınırlarını aşan bir anlama sahiptir.

Şirketler hukuku açısından “pay” kavramının genel bir tanımının yapılması oldukça zordur. Pay kavramının ifade ettiği anlam her şirket tipine göre farklılık göstermektedir. Bu sebeple şirketler hukukunda payın tanımı yapılırken, tanımın hangi şirket tipi için yapıldığı büyük önem taşımaktadır. Çünkü “pay” kavramının tanımı ve sınırları söz konusu şirket tipine göre farklılıklar göstermektedir.

Limited şirketler hukukunda pay kavramını ifade etmek üzere kullanılan terim, “esas sermaye payı” terimidir. Limited şirket esas sermaye payı terimi kavramsal olarak iki farklı anlama gelecek şekilde kullanılmaktadır¹. Bundan dolayı limited şirketler hukukunda esas sermaye payı teriminin karşıladığı kavram araştırılırken, bu husus dikkate alınmalı ve terimin kullanıldığı hüküm dikkate alınarak bir sonuca varılmalıdır².

¹ **H. Ercüment Erdem/Y. Can Göksoy**, “Limited Şirkette Payın Rehni” , Seyfullah Edis’e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2000, s. 571. Yazarlar; “pay” kavramını bir üst kavram olarak ele alıp “ortaklık payı” ve “esas sermaye payı” olmak üzere iki ayrı alt kavrama ayırarak incelemektedirler. Aynı yönde bkz. **Orhan Nuri Çevik**, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Ankara 2003, s. 211.

² Bu tespit için bkz. **Fadlullah Cerrahoğlu**, Türk Ticaret Kanunu ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Şirketler Hukuku, İstanbul 1976, s. 49 vd. Aynı yönde bkz. **Veliye Yanlı**, “Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil” , Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan C. I, İstanbul 2003, s. 672 vd.

Taşıdığı önemin aksine ETTK’da veya TTK’da limited şirket esas sermaye payına ilişkin olarak herhangi bir kanuni tanım yapılmamıştır³. Bu boşluk doktrin tarafından doldurulmuş ve limited şirket esas sermaye payına ilişkin birtakım tanımlar yapılmıştır. Doktrin tarafından yapılan tanımlar incelendiğinde, limited şirket esas sermaye payı kavramının iki farklı anlama gelecek şekilde kullanıldığı görülmektedir⁴. Başka bir deyişle, limited şirketlerde “esas sermaye payı” birbiriyle bağlantılı bulunan fakat birbirinden farklı anlamlara sahip olan iki ayrı kavramı birden karşılamaktadır⁵.

Limited şirket esas sermaye payı bir yönüyle, bir ortağın limited şirket esas sermayesi içerisindeki katılım oranını, başka bir ifade ile şirketin esas sermaye tutarının içerisinde ortağın sahip olduğu nominal değeri ifade etmekte⁶ ve bu şekilde ortak ile şirkete karşı sahip olduğu hak ve borçların sınırını da tayin etmektedir.

Esas sermaye payı diğer yönüyle ise, limited şirkette bir ortağın şirkete karşı sahip olduğu bütün ortaksal hak ve borçların ifadesi yani ortak ile şirket arasındaki bütün hukuki ilişkilerin toplandığı bir demet şeklinde ifade edilebilecek olan bir hak ve borçlar bütünü temsil etmektedir⁷.

Limited şirket esas sermaye payının karşıladığı bu iki kavram arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki ETTK döneminde m. 518/1’de vurgulanmıştır⁸. Ancak bu hükmün ifadesi doktrinde birçok yazar tarafından eleştirilmekte ve hatalı

³ **Hasan Nera**d, “Limited Şirketlerin Geleceği”, Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan, İzmir 2005, s. 227.

⁴ **Çevik**, s. 211. Yazar, temel olarak pay kavramının iki farklı anlamı olduğunu belirtmektedir. Bunlardan birincisi, ortağın esas sermayeye iştirakinin miktarını ifade eden “esas sermaye payı” anlamı, ikincisi de şirkete ortak olunması ile kazanılan ortaklık hak ve yükümlüklerinin tümünü ifade eden “ortaklık mevki” anlamıdır.

⁵ **Erdem/Göksoy**, s. 572. Yazarlar esas sermaye payı kavramının ortaksal hak ve borçlar bütünü olma özelliğini “ortaklık payı”, ortağın şirketin esas sermayesi içerisinde sahip olduğu nominal değeri gösterme özelliğini ise “sermaye payı” terimleri ile ifade etmektedirler.

⁶ **Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu**, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiş 12.Bası, İstanbul 2010, s. 787 vd. Yazarlar “esas sermaye payı” kavramının bu yönünü ifade etmek üzere “temel sermaye payı” ve “esas sermaye payı” terimlerini kullanmaktadır.

⁷ **Turgut Öz**, “Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri”, İÜHFM C. L II, S. 1- 4, Ord. Prof. Sulhi Dönmezer’e Armağan, s. 348. Yazar bu hukuki ilişki demetinin sermaye ortaklıklarındaki gibi soyut pay mevkiine değil doğrudan kişilere bağlandığını belirtmektedir.

⁸ ETTK m. 518/1’de esas sermaye payının iki farklı anlamı arasındaki ilişki ; “Sermaye payı, konulması taahhüt edilen sermayeye göre tayin olur” şeklinde ifade edilmiştir.

bulunmaktaydı⁹. TTK'da ise limited şirket esas sermaye payının ifade ettiği iki ayrı kavramın birbiriyle ilişkisini düzenleyen herhangi bir hükme yer verilmemiştir.

Kanaatimizce ETTK m. 518/1'de "ortaklık payı" ile "sermaye payı" kavramlarının birbiriyle ilişkisini düzenleyen hükmün TTK'da yer almamasının sebebi, bu ilişkinin limited şirketlerde genel bir ilke olmasından ve TTK'da her iki kavramı da karşılamak üzere "esas sermaye payı" teriminin tercih edilmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

b) Terminoloji

Limited şirketler açısından, "esas sermaye payı" terimi 6102 sayılı kanun ile birlikte kullanılmaya başlanan bir terim olup, nispeten yeni bir terim olarak nitelendirilebilir. Esas sermaye payı kavramına ilişkin olarak, ETTK ve TTK arasında terimsel açıdan bir takım farklılıklar bulunmaktadır.

TTK'nın yürürlüğe girmesinden önceki dönemde, limited şirketlerde esas sermaye payı kavramını karşılamak üzere kanunda kullanılan terimler açısından terim birliğinden bahsedilememektedir¹⁰. Hatta ETTK'da aynı kavramı karşılamak için dahi farklı terimlere başvurulduğu görülmektedir. Örneğin 520. maddede kanun koyucu, hak ve borçlar bütünü olarak esas sermaye payını ifade etmek üzere "pay" terimini tercih etmiş iken, aynı kavramı karşılamak üzere 507. maddede "ortağın sermayesi", 518. maddede ise "sermaye payı" terimini kullanmıştır¹¹.

ETTK döneminde doktrinde ise genel olarak, hak ve borçlar bütünü olarak esas sermaye payını ifade etmek için "ortaklık payı" terimi tercih edilirken, esas sermayenin bir parçası niteliğindeki esas sermaye payını ifade etmek üzere ise "sermaye payı" terimleri tercih edilmekteydi¹². Ancak farklı terimleri tercih eden

⁹ **Halil Arslanlı/Hayri Domanıç**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. III, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması-Hisseli Komandit Şirketler, 1989 yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul 2011, s. 212. ; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 787. Bu hüküm yazarlara göre, "ortaklık payı, esas sermaye payına göre tayin olunur" şeklinde anlaşılmalıdır.

¹⁰ **Yanlı**, s. 673. ; **Ertan Demirkapı**, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir 2008, s. 15.

¹¹ ETTK dönemindeki terminoloji için bkz. **Yanlı**, s. 673. vd.

¹² Bu terimleri tercih eden yazarlar için bkz. **Arslanlı/Domanıç**, s. 212. ; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 787. Ayrıca yazarlar "üyelik payı" ve "temel sermaye payı" terimlerini de kullanmaktadır. ; **Hasan Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Temel Esaslar, Adana 2009, s. 450. ; **Öz**, s. 346 vd.

yazarlarda bulunmaktadır¹³. Doktrinde limited şirket esas sermaye payı kavramını karşılamak üzere kullanılan terimlerin farklılık göstermesi, ETTK'da yer alan hükümlerde aynı kavramı ifade etmek üzere farklı terimlerin tercih edilmesi ve limited şirket esas sermaye payının iki farklı anlam taşımasından kaynaklanmaktadır.

ETTK döneminde, esas sermaye payına ilişkin olarak var olan bu terminolojik karmaşa, TTK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte ortadan kaldırılmıştır. TTK'da esas sermaye payının her iki anlamını karşılayacak şekilde yeknesak olarak “esas sermaye payı” terimi tercih edilmiş ve terim birliği sağlanmıştır¹⁴. TTK'nın “esas sermaye payı” terimini tercih etmiş olması, doktrinde olumlu¹⁵ bulan yazarlar olduğu gibi olumsuz¹⁶ bulan yazarlarda bulunmaktadır.

Bizde çalışmamızda, TTK'nın sistematığıne uygun olarak esas sermaye payının sahip olduğu iki farklı anlamı da karşılamak üzere “esas sermaye payı” terimini kullanacağız.

2) Esas Sermayenin Bir Parçası Olarak Limited Şirket Esas Sermaye Payı

a) Esas Sermayenin Bir Parçası Olarak Esas Sermaye Payının Niteliği ve Fonksiyonu

aa) Esas Sermaye

Esas sermaye, ortakların esas sermaye paylarının toplamından meydana gelen sabit bir rakamdır. Limited şirketin esas sermayesi alacaklıların başvurabileceği bir tür garanti sermayedir¹⁷. Limited şirketlerde tıpkı anonim şirketler gibi sermaye

¹³ **İsmail Doğanay**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Ankara 1974, s. 1052. Yazar “sermaye miktarı” ve “temel iştirak payı” terimlerini kullanmaktadır. ; **Arslanlı/Domaniç** s. 216. Yazarlar bazı bölümlerde “sermaye miktarı” terimini kullanmayı tercih etmektedirler.

¹⁴ Bkz. TTK m. 573'ün gerekçe metni.

¹⁵ **Şükrü Yıldız**, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, YTÜHFD, C. II, S. 1, s. 452.

¹⁶ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 17. Yazar getirilen düzenlemenin, anonim ortaklıktaki pay kavramının birden fazla anlama gelecek şekilde kullanılması ve bundan doğan sorunların limited şirketler için de yaşanabileceğini belirtmektedir

¹⁷ **Barbaros Çağa**, “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, Batider 1974, C. VII, S. 3, s. 588. ; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 786. “Esas sermaye, ortakların alacaklılarının güvencesi olup limited ortaklığın kredibilitesinin temelidir.”

şirketi niteliği taşımakta olup, şirketin sermayesinin ve malvarlığının belirli olması ve korunması ortaklar kadar şirketin alacaklılarını da yakından ilgilendirmektedir¹⁸.

Esas sermaye itibari bir değer olup, şirketin malvarlığının artması veya azalması şirketin esas sermaye miktarını değiştirmeyeceği gibi ortakların sahip olduğu esas sermaye paylarının da itibari değerlerini değiştirmez. Türk hukukunda limited şirketlerde esas sermaye sistemi¹⁹ geçerli olup, bir limited şirketin sahip olması gereken asgari esas sermaye miktarı kanunda düzenlenmiş bulunmaktadır²⁰.

TTK m. 576/1 gereğince limited şirketin sahip olduğu esas sermaye miktarı sabit bir rakam olarak şirket sözleşmesinde açıkça yer alır ve şirket sözleşmesi usulüne uygun olarak değiştirilmedikçe değişmez. Bu husus limited şirketlerdeki sabit sermaye sisteminin gereğidir.

Limited şirkete esas sermaye olarak konulabilecek değerler nakit olabileceği gibi ayın da olabilmektedir. Ancak şirkete ayın olarak sermaye konulması, nakit olarak sermaye konulmasından farklı usullere tabidir²¹.

bb) Esas Sermaye Payının Esas Sermayenin Bir Bölümünü Oluşturması

TTK m. 573'te yer alan limited şirket tanımına göre, limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere limited şirketlerde esas sermaye payı, bir yönüyle limited şirketin esas sermayesinin bir parçası niteliğindedir.

Ortakların sahip oldukları esas sermaye paylarının itibari değerlerinin birbirine eşit olma zorunluluğu olmadığı gibi esas sermaye paylarının sayılarının da birbirine eşit olması zorunlu değildir. Ancak ortakların sahip oldukları her bir esas

¹⁸ **Sami Karahan (Edit),** Şirketler Hukuku, Güncellenmiş 2.Baskı, Konya 2015, s. 825.

¹⁹ **Fahiman Tekil,** Şirketler Hukuku Üçüncü Cilt, Limited Şirketler ve Kooperatifler, İkinci Baskı, İstanbul 1978, s. 16. "Doktrinde Wieland tarafından ileri sürülmüş ayrıma göre kişi şirketleri (adi, kollektif ve komandit şirketler) basit sermayeli şirketler oldukları halde anonim ve limited şirketler esas sermayeli şirketlerdir. Basit sermayeli şirketlerde, sermaye sadece sermaye payı borcu, kar ve zarara katılma gibi iç ilişkilerle, harç, damga resmi ve ticaret sicili açısından önem taşıdıklarından cihetle bu tip şirketlerde sermayenin ödenmiş kısmı için faiz verilmesi, sermaye azalmış olsa dahi kar dağıtılması ve emeğin sermaye olarak konulması mümkündür."

²⁰ TTK m. 580 gereğince limited şirketlerin esas sermayesi on bin TL'den aşağı olamaz. Bu tutar Bakanlar Kurulunca on katına kadar arttırılabilir.

²¹ TTK m. 578, m. 343.

sermaye payının itibari değerinin yirmi beş TL ve katları şeklinde olması TTK m. 583 gereğince zorunludur²².

Esas sermayenin bir parçası niteliğindeki limited şirket esas sermaye payı, bir ortağın limited şirketin esas sermayesi içerisinde sahip olduğu sermaye tutarının nominal değerini ifade etmektedir²³. Bu nedenle bir limited şirkette ortakların sahip olduğu esas sermaye paylarının toplam nominal değeri şirketin esas sermayesine eşit olmakla birlikte, ortakların sahip olduğu her bir esas sermaye payı şirketin esas sermayesinin bir parçası niteliğindedir.

cc) Esas Sermayenin Bir Parçası Olarak Esas Sermaye Payının

Fonksiyonu

Yukarıda açıklandığı üzere limited şirket esas sermaye payının buradaki niteliği bir ortağın, ortaklık sermayesini oluşturmak üzere üstlendiği değerleri ve bu değerlerin sermaye içindeki oranını belirtmektir²⁴. Başka bir deyişle bu anlamıyla esas sermaye payı ortağın esas sermayeye içerisindeki katkısını ifade etmektedir²⁵.

Esas sermayenin bir parçası olarak esas sermaye payı, ortağın sahip olduğu hak ve yükümlülüklerin ölçüsünü belirlemektedir. Bu niteliğiyle esas sermaye payı kollektif ortaklıklardaki iştirak payına benzemektedir²⁶.

Esas sermaye ortakların koyacakları sermayelerin, ortağın sahip olduğu esas sermaye payı ise ortağın şirkete karşı olan borcunun asgari sınırını ifade etmektedir²⁷.

Başka bir deyişle, limited şirketin ortağı esas sermaye katıldığı oranda yani taahhüt ettiği sermaye payının itibari değeri kadar şirkete borçlanmış olur. Eğer

²² TTK m. 583/2' ye göre, esas sermaye paylarının itibari değerleri birbirinden farklı olabilir. Ancak esas sermaye paylarının ve bunların değerlerinin yirmi beş Türk Lirası veya bunun katları olması şarttır.

²³ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 787.

²⁴ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 6-7.

²⁵ **Çağa**, s. 588. Yazar esas sermayenin bir parçası anlamındaki esas sermaye payını ifade etmek için "temel kayılma payı" terimini tercih etmektedir. Ayrıca Yazar limited şirket esas sermayesini ortak sayısına bölünmesi sistemi, üzerinde oturtulduğu için temel katılma paylarının birbirinden farklı olabileceğini belirtmektedir."

²⁶ **Öz**, s. 349.

²⁷ **Arsılanlı/Domaniç**, s. 213.

şirket sözleşmesinde ortaklar için herhangi bir yan ve ek ödeme yükümlülüğü belirlenmemiş ise ortakların esas sermaye payı taahhütleri şirkete karşı yerine getirilmesi gereken yegane borç niteliğindedir.

Şirketin malvarlığının artması veyahut azalması şirketin esas sermayesini değiştirmedeği gibi ortağın sahip olduğu esas sermaye payının da itibari değerini etkilemeyecektir.

Burada kullanıldığı anlamıyla esas sermaye payı kavramı, ortağın borcunun sınırını belirlediği gibi, ortağın şirket ile içerisinde bulunduğu hukuki ilişkiden doğan hakların ve borçların da sınırını çizmektedir²⁸. Ortağın sahip olduğu esas sermaye payının, esas sermaye içindeki oranına göre hak ve yükümlülükler sahip olmasına ilişkin ilke kural olarak bölünebilir ve ölçülebilir haklar için geçerli olmakla beraber, şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme kabul edilmedikçe, yönetsel nitelikte olan oy hakkı için de geçerlidir²⁹.

Esas sermayenin bir parçası olarak esas sermaye payını, ortağın hak ve yükümlülüklerinin sınırını çizme fonksiyonu limited şirket esas sermaye payının içerdiği tüm haklarda aynı şekilde uygulanmamaktadır. Özellikle yönetsel haklar olarak adlandırılan genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünü ve iptalini dava etme hakkı, çıkma hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkı ve benzeri hakların kullanımında, ortağın şirketin esas sermayesi içerisinde sahip olduğu esas sermaye payı miktarı dikkate alınmaz.

Bir bakıma esas sermayenin bir parçası olarak esas sermaye payı, ortak ile şirket arasındaki hukuki ilişkinin ölçüsünü çizen bir kavram olarak nitelendirilebilir. Çünkü limited şirketin ortağı, limited şirketin esas sermayesi içerisinde sahip olduğu sermaye miktarı oranında, hak ve borçlara sahip olacaktır. Kural, ortağın esas sermaye içerisindeki katkısı oranında hak ve borçlara sahip olması olmakla birlikte, şirket sözleşmesine hüküm koymak suretiyle aksi yönde düzenleme yapılması da mümkündür³⁰.

²⁸ **Doğanay**, s. 1053. Yazar, sermaye miktarının ortaklık payının belirlenmesinde temel ölçü olduğunu belirtmektedir.

²⁹ Bkz. TTK m. 591, m. 618, m. 608/2.

³⁰ TTK m. 608/2 uyarınca ortaklar şirket sözleşmesine hüküm koymak suretiyle kar dağıtımına ilişkin farklı bir düzenlemeyi kabul edebilirler. Aynı şekilde TTK m.577/1- (ı) uyarınca şirketin ortakları

dd) Esas Sermaye Payının Esas Sermayenin Bir Bölümünü Oluşturmasının Esas Sermaye Payının Rehne Konu Olması Açısından Etkisi

Limited şirketlerde ortağın sahip olduğu esas sermaye payının limited şirketin esas sermayesinin bir parçası olma niteliğinin, esas sermaye payının rehne konu olması açısından bir takım sonuçları vardır. Bu sonuçlar, limited şirket esas sermayesi ile ortağın sahip olduğu esas sermaye payı arasındaki ilişkinin bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır.

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulacak rehin hakkı aslında limited şirketin esas sermayesinin bir kısmı üzerinde kurulan bir rehin hakkı niteliğindedir. Başka bir deyişle, şirket ile ortak veya ortaklar arasındaki tüm ve hak veya yükümlülüklerin toplamının bir bölümü bu rehin hakkının konusunu teşkil edecektir.

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulan rehin hakkı bir bakıma şirketin esas sermayesinin de bir kısmı üzerinde kurulan rehin hakkı niteliğinde olduğundan, bu tür rehin hakkı rehin borçlusunu ve alacaklısını ilgilendirdiği kadar, esas sermayesinin bir bölümü üzerinde rehin hakkı kurulmuş olan limited şirketi de ilgilendirmektedir. Çünkü esas sermaye payının aynı zamanda şirketin esas sermayesinin bir kısmını oluşturması, esas sermaye payını konu olan hukuki işlemlerde şirketi de bu hukuki ilişkinin bir tarafı haline getirmektedir.

Bunun bir sonucu olarak da limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulduğunda, üç taraflı bir hukuki ilişki yaratıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasının genel kurul onayına bağlanabilmesine olanak tanıyan TTK m. 600/2'nin kanun koyucu tarafından sevk edilmesinin sebebi de, söz konusu hukuki işlemin rehin alan ile rehin veren kadar, esas sermayesi üzerinde rehin hakkı tesis edilecek olan limited şirketi de ilgilendirmesinden kaynaklanmaktadır. Öyle ki ortağın sahip olduğu limited şirket esas sermaye payının üzerinde, bir borcun teminatı olarak rehin hakkı

oy hakkının hesaplanmasına ilişkin kanuni düzenlemeden ayrılan farklı bir düzenlemeyi şirket sözleşmesi ile kabul edebilmektedirler.

kurulduğu durumlarda, borcun ödenmemesi sebebiyle rehnin paraya çevrilmesi sonucunda limited şirkete yeni bir ortağın girmesi ihtimali söz konusudur.

Bir bakıma limited şirket ile ortaklar arasındaki hukuki ilişkiye dışarıdan bir üçüncü kişinin dahil olması ihtimali bulunduğu için, limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının kurulması ve hükümleri limited şirketin tüzel kişiliği ve bu tüzel kişilik ile ortaklar arasındaki hukuki ilişkiler bütünü ile doğrudan ilintilidir.

b) Ortağın Birden Fazla Esas Sermaye Payına Sahip Olabilmesi ve Bu Kuralın Kısmi Rehin Tesisine Etkisi

aa) Ortağın Birden Fazla Esas Sermaye Payına Sahip Olabilmesi

TTK'nın limited şirket esas sermaye payına ilişkin olarak getirdiği yeniliklerden bir tanesi de limited şirketlerde ortakların birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmesine izin verilmesidir.

ETTK döneminde limited şirketlerde “bir ortak bir pay ilkesi” geçerli bulunmakta olup, her ortağın yalnız bir esas sermaye payına sahip olabilmesine izin verilmekteydi. Bunun bir sonucu olarak, limited şirketlerde, limited şirketin esas sermayesinin esas sermaye paylarına bölünmesi ortak sayısına göre olmaktadır³¹. Başka bir ifadeyle şirketin esas sermayesinin kaç esas sermaye payına bölüneceği ortak sayısına göre belirlenmekteydi.

Payın bütünlüğü ilkesi olarak da adlandırılan bu ilkeye göre ortağın sahip olduğu esas sermaye payı, bölünmeyen tek bir hak ve borçlar bütünü teşkil etmekteydi³². Bir ortağın yalnızca bir paya sahip olabilmesine izin verilmesinin sebebi olarak ise, payın ortağın şahsına bağlanma amacı güttüğü ve bu sayede tedavülünün zorlaştırılması olduğu doktrinde belirtilmektedir³³.

³¹ ETTK m. 507/2 ; “Devir için bölme ve mirasın taksimi halleri hariç olmak üzere ortağın sermayesi bölünmez bir bütündür.” ; Bir ortak bir pay kuralının kaldırılmasını olumlu bulan yazarlar için bkz. **Abuzer Kendigelen**, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011, s. 427. ; **Ünal Tekinalp**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul 2011, s. 338.

³² **Çevik**, s. 214 vd. ; **Öz**, s. 350 vd.

³³ **Tekil**, Şirketler Hukuku, s.10. ; **Arsılanlı/Domaniç** s. 112. ; **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 25.

Ayrıca söz konusu ilkenin limited şirketlerdeki şahıs şirketi özelliğini vurguladığı belirtilmekle birlikte, bu ilke doktrinde limited şirket esas sermaye payının anonim şirket payından en büyük farkı olarak gösterilmektedir³⁴.

TTK’da ise m. 583/3 gereğince , “bir ortak bir pay ilkesi” kaldırılmış ve ortakların birden fazla esas sermaye payına sahip olabileceği kabul edilmiştir. Bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmesinin gerekçesi olarak ise, kanun koyucu gerekçe metninde bir ortak bir pay kuralının belirli bir yararı bulunmadığını aksine bir takım güçlükler yarattığı için bu ilkenin kaldırıldığını belirtmektedir³⁵.

Limited şirketlerde ortakların sahip olduğu esas sermaye paylarının toplamı, şirketin esas sermayesine eşit olmakla birlikte, limited şirketin esas sermayesinin kaç tane esas sermaye payına bölüldüğü limited şirketin sözleşmesine göre belirlenecektir. Kanun koyucu limited şirketin esas sermayesinin kaç paya bölüneceği konusunda herhangi bir hüküm getirmemiş ve bu konuyu ortakların iradesine bırakmıştır. Ancak şirket sözleşmesinde sayısı ve itibari değerleri belirlenecek olan esas sermaye paylarının itibari değerlerinin yirmi beş TL ve katları şeklinde olması gerekmektedir³⁶.

Her ne kadar TTK’da bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmesine izin verilmekte, dolayısıyla limited şirketin esas sermayesinin kaç paya bölüneceği ortakların iradesine göre şirket sözleşmesi ile belirlenecek olsa da limited şirketin esas sermayesinin paylara bölünmüşlüğü, anonim şirketten farklı bir bölünme olduğu doktrinde belirtilmektedir³⁷.

Kanaatimizce bu görüş, ETTK dönemindeki limited şirket esas sermaye payının, TTK’da ki esas sermaye payından farklı niteliklere sahip olması sebebiyle ortaya atılmış bir görüştür.

³⁴ **Öz**, s. 347. Yazar limited şirket esas sermaye payının bu özelliğini kolektif ortaklıklara benzetmekte ve bu durumu limited şirketlerdeki şahıs unsurunun bir yansıması olarak görmektedir.

³⁵ TTK m. 583 gerekçe metni ; “... Bir ortak bir pay kuralının belirli bir yararı bulunmamakla birlikte, payın kısmi devrinde bölünme gibi güçlükler yaratmaktadır.”

³⁶ TTK m. 583/1.

³⁷ **Hasan Pulaşlı**, Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre, Ankara 2012, s. 1010. Yazar limited şirketteki paylara bölünmüşlüğü anonim şirketlerden farklı olarak hesabi bir bölünme olduğundan bahsetmektedir. ; **Ünal Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme, İstanbul 2015, s. 520.

Limited şirketlerde bir ortağın birden fazla paya sahip olabilmesi mümkün olmasına rağmen, doktrinde halen limited şirket esas sermayesinin paylara ayrılmasının, hesabi bir bölünme olduğu ve bu bölünmenin limited şirket esas sermaye payını anonim şirket payına yaklaştırmayacağı hem kanun gerekçesinde hem de doktrinde bazı yazarlar tarafından belirtilmektedir³⁸.

Özellikle de TTK m. 583'ün gerekçesi incelendiğinde, anonim şirket payı ile limited şirket esas sermaye payı arasındaki farklara vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak gerekçede yer alan “hesabi bölünme” kavramının anonim şirketteki payın bölünmesinden hangi niteliği itibarıyla farklı olduğu gerekçe metninden anlaşılamamaktadır.

Kanaatimizce limited şirketlerde bir ortak bir pay kuralının kaldırılması limited şirket esas sermaye payını anonim şirket payına yaklaştıran bir düzenleme niteliğindedir³⁹. Özellikle limited şirketlere ilişkin ETTK dönemindeki düzenlemeler⁴⁰ ile TTK'daki düzenlemeler⁴¹ karşılaştırıldığında gerek limited şirket esas sermaye payının gerek genel olarak limited şirketlerin anonim şirketlere daha yakın bir konumda bulunduğu söylenebilir⁴².

Kanaatimizce kanun koyucu limited şirket esas sermaye payının anonim şirket payına yaklaştırıldığı yönündeki eleştirilerden kaçınmak maksadıyla m. 583/2'

³⁸ **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 520. Yazar buradaki bölünmenin hesaben bir bölünme olduğunu ve bölmedeki bu amacın sadece oy sayısının hesaplanması olduğunu belirtmekle birlikte, TTK m. 583/2-c.3'ü bu hususa dikkat çeken bir madde olarak nitelendirmektedir. Aynı Yönde Bkz. **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 992. Ayrıca Bkz. TTK m. 583 gerekçe metni.

³⁹ Bu yönde Bkz. **Kendigelen**, İlk Tespitler, s. 427. ; **Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı**, Şirketler Hukuku 6335 ve Sayılı Kanunla Değişik 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre, Bursa 2013, s. 616.

⁴⁰ ETTK döneminde doktrinde, limited şirketlerde özden organ ilkesinin geçerli olması, bir ortak bir pay kuralının bulunması, pay devrinin güçleştirilmiş olması, seflelere müracaat hakkının bulunması ve ortaklıktan çıkma ve çıkarılma müesseselerinin bulunmasının şahıs ortaklığı özelliğini yansıttığı ve bu nedenle limited şirketlerin karma bir nitelikte olduğu belirtilmektedir. Bu görüş için bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 783; **Arslanlı/Domaniç**, s. 38.

⁴¹ Pay devrinin nispeten kolaylaştırılmış olması, bir ortağın birden fazla paya sahip olabilmesi, özden organ ilkesinin kaldırılmış olması ve özellikle m. 124'de kanun koyucunun limited şirketleri açıkça birer sermaye şirketi olarak nitelendirilmesi bu görüşü destekler niteliktedir.

⁴² **Karahan/Çeker**, s. 822. Ayrıca bkz. TTK' nın genel gerekçe metni şu şekildedir; “... Değişikliği yönlendiren düşünce, ileriki yıllarda, çeşitli sebeplerle, özellikle asgari sermayenin yüksekliği sebebiyle girişimcilerin anonim şirket yerine limited şirket kurmaya daha fazla yönelecek olmaları dolayısıyla bu şirketi biraz daha sermaye şirketine yaklaştırmaktır.”

deki hükmü sevk etmiştir⁴³. Ve bu sebeple, aynı maddenin gerekçe metninde “hesabi bölünme” kavramından bahsetmektedir.

TTK m. 583/2’de oy hakkının hesaplanmasına ilişkin 618. maddenin esas sermaye payının bölünmesi anlamına gelmediğinin belirtilmesi ve gerekçe metninde bahsedilen “hesabi bölünme” kavramı ile kanun koyucunun tam olarak ne kastettiği anlaşılamamaktadır. Buna ek olarak, gerekçe metninde belirtilen anonim şirkette esas sermayenin paylara bölünmüşlüğü, limited şirketteki paylara bölünmüşlükten farklı olduğu görüşüne de katılmamaktayız⁴⁴.

Konuya limited şirket esas sermaye payının rehni açısından bakıldığında, bir ortağın sahip olduğu limited şirket esas sermaye paylarının, bir kısmı üzerinde rehin hakkı tesis edileceği durumlarda, tıpkı anonim şirkette olduğu gibi kısmi olarak rehne konu olan limited şirket esas sermaye payları hak kaynağı işlevini haiz bağımsız birer birim niteliğindedir. Başka bir ifadeyle, bir ortağın sahip olduğu, limited şirket esas sermaye paylarının bir kısmının hukuki işlemlere konu olduğu hallerde gerekçe metninde belirtildiği gibi, “hesabi bir bölünme” söz konusu olmayacak, aksine tıpkı anonim şirketlerdeki gibi ortağın sahip olduğu esas sermaye payının bir kısmı, bağımsız haklar olarak hukuki işleme konu olacaktır. Bu açıdan bakıldığında limited şirketin esas sermayesinin, anonim şirket esas sermayesinin paylara bölünmüşlüğünden bir farkı bulunmamaktadır.

bb) Ortağın Birden Fazla Esas Sermaye Payına Sahip Olabilmesinin Kısmi Rehin Tesisine Etkisi

ETTK’da limited şirket ortaklarının bir esas sermaye payına sahip olabilmesi sebebiyle, özellikle limited şirket ortağının sahip olduğu esas sermaye payının bir kısmı üzerinde rehin tesis edileceği durumlarda bir takım güçlükler yaşanmaktaydı.

ETTK dönemindeki uygulamada ortaklardan birinin esas sermaye payı üzerinde kısmi rehin tesis edileceği durumlarda, doktrinde ETTK m. 524’ün rehin

⁴³ Limited şirket esas sermaye payının anonim şirket payına yaklaştığına ilişkin görüşler için Bkz. **Bilgili/Demirkapı**, s. 31. ; **Kendigelen**, İlk Tespitler, s. 427. ; **Karahan/Çeker**, s. 819.

⁴⁴ **Mehmet Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, Yeni TTK’ ya Göre Yazılmış Güncellenmiş, İstanbul 2015, s. 401 vd. Yazar anonim şirketlerde esas sermayenin paylara bölünmesi ile limited şirketlerde sermayenin paylara bölünmüşlüğüne farklı olmadığını ve TTK m. 583’ün gerekçesinin yanıltıcı olduğunu ve limited şirket esas sermaye payının anonim şirket payına benzediğini belirtmektedir.

tesisinde de uygulanabileceği dolayısıyla kısmen rehinde ortaklar kurulu tarafından payın bölünmesine ilişkin bir karar alınması ve daha sonra da bölünen bu pay üzerinde bağımsız olarak rehin tesis edileceği görüşü ileri sürülmektedir⁴⁵.

Ancak bu uygulama kısmen rehin tesis edilebilmesi için ortaklar genel kurulu kararı ile esas sermaye payının bölünmesi ve daha sonra bölünen paylar üzerinde rehin tesis edilmesi sebebiyle, kısmi rehin tesisini güçleştiren bir niteliktedir.

TTK m. 583'te ortakların sahip oldukları esas sermaye paylarının sayısına ve itibari değerlerine ilişkin getirilen yeni düzenleme, esas sermaye payının bir kısmı üzerinde rehin hakkı kurulması konusunda yaşanan güçlükleri kısmen de olsa gidermiş ve esas sermaye paylarının bir kısmı üzerinde rehin tesis edilmesini ETTK' dan daha kolay bir hale getirmiştir⁴⁶.

Kısmi rehin tesisindeki bu kolaylık, TTK'ya göre birden fazla esas sermaye payına sahip olabilen limited şirket ortağının, sahip olduğu birden fazla esas sermaye payının bir kısmı üzerinde payın şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ihtiyaç duymaksızın rehin tesis edebilme imkanı bulunmasından kaynaklanmaktadır. Ancak getirilen bu kolaylık kanaatimizce her limited şirket için aynı şartlara sahip bir kolaylık olmayıp, nispi nitelikte bir kolaylıktır.

Öyle ki, esas sermayesi az sayıda esas sermaye payına bölünmüş ve bu esas sermaye paylarının itibari değerlerinin yüksek olduğu limited şirketlerde, ortağın sahip olduğu esas sermaye payı üzerinde kısmi rehin tesis edileceği durumlarda herhangi bir kolaylıktan bahsedilemez. Çünkü esas sermayesi itibari değerleri yüksek olan az sayıda esas sermaye payına bölünmüş olan limited şirketlerde, kısmi rehin tesisinde eski uygulamadan farksız bir şekilde bir genel kurul kararı ile şirket sözleşmesinde yer alan esas sermaye paylarının sayısının ve itibari değerlerinin değiştirilmesi gerekecektir.

Ancak esas sermayesi küçük itibari değerlere ve çok sayıda esas sermaye payına bölünmüş olan limited şirketlerde, ortak herhangi bir şirket sözleşmesi değişikliğine ihtiyaç duymaksızın, sahip olduğu esas sermaye paylarının bir kısmı üzerinde rehin hakkı tesis edebilecektir.

⁴⁵ Erdem/Göksoy, s. 590.

⁴⁶ Tekinalp, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 338.

Bu nedenle, gerek esas sermaye payı üzerinde kısmi rehin tesis edilmesi gerekse esas sermaye payının kısmen hukuki işlemlere konu olması durumunda, pratik ihtiyaçlara cevap vermesi açısından limited şirket sözleşmesinde esas sermaye paylarının itibari değerlerinin küçük ve esas sermaye payı sayısının ise fazla miktarda belirlenmesi yerinde bir tercih olacaktır.

3) Hak ve Borçlar Bütünü Olarak Limited Şirket Esas Sermaye Payı

a) Kavram

Bir hak ve borçlar bütünü olarak limited şirket esas sermaye payı, ortak ile ortaklık arasındaki ortak olmaktan doğan bütün hukuki ilişkilerin toplandığı bir bütün şeklinde tanımlanabilir⁴⁷. Başka bir deyişle, limited şirkette hak ve borçlar bütünü olarak esas sermaye payı bir ortağın şirkete karşı sahip olduğu bütün ortaksal hak ve borçların ifadesidir⁴⁸.

Çalışmamızın konusu olan limited şirket esas sermaye payının rehnedilmesi açısından da, rehne konu olan esas sermaye payı, hak ve borçlar bütünü anlamındaki limited şirket esas sermaye payıdır. Bu anlamıyla limited şirket esas sermaye payı, limited şirket ortağının ortaklığa karşı durumunu konu alan bir hukuki ilişki olarak ortaya çıkmaktadır⁴⁹.

b) Bir Hak ve Borçlar Bütünü Olarak Esas Sermaye Payının Hukuki Niteliği

aa) Borçlar Hukuku Açısından

Esas sermaye payı, ortak ile şirket arasındaki hak ve borçlardan oluşan bir bütündür. Öyle ki esas sermaye payı bir yandan ortağa bir takım haklar bahşederken diğer taraftan ortağa şirkete karşı bir takım yükümlülükler yüklemektedir⁵⁰. Burada

⁴⁷ Arslanlı/Domaniç, s. 215.

⁴⁸ Öz, s. 348. Yazar burada bahsedilen hukuki ilişki demetinin sermaye ortaklıklarındaki gibi soyut bir pay mevkiine değil, doğrudan doğruya kişiye bağlandığını belirtmektedir. Benzer Yönde Bkz. Çağa, s. 589. ; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 787. Yazarlar, Limited ortaklığın paylarının bağımsız birer pay mevkiine değil ortak sayısına bölünmüş olduğunu belirtmektedir.

⁴⁹ Göksoy, s. 37.

⁵⁰ Ertan Demirkapı, "Limited Ortaklıkta Pay Devir Vaadinin Konusu ve Hukuki Niteliği", DEÜHFD, C. 9, Özel Sayı, 2007. s. 833 vd.

söz konusu olan hak ve yükümlüklerin sınırı ise kanun ve limited şirketin sözleşmesi⁵¹ tarafından belirlenmektedir.

Rehne konu olması açısından esas sermaye payına uygulanacak olan hükümlerin belirlenebilmesi için, öncelikle esas sermaye payının içerdiği hakların hukuki niteliğinin belirlenmesi ve Borçlar Hukuku anlamında bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Limited şirket esas sermaye payı bir bütün olarak geniş anlamda bir borç ilişkisi olarak nitelendirilebilir⁵². Geniş anlamda borç ilişkisi, alacaklı ile borçlu arasında bir veya daha çok alacak hakkı ve dolayısıyla asli yükümler ile inşai hak ve def'i hakkı gibi ikinci derecede hakları, bazı yan yükümleri ve özellikle koruma yükümlerini ihtiva eden bir organizma, bir hukuki ilişkidir⁵³.

Geniş anlamda bir borç ilişkisi olarak nitelendirilen bu borç ilişkisi, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin tamamını ifade etmekle birlikte, çeşitli yükümlülükler, alacaklar, yetkiler ihtiva eden, hatta işledikçe yeni bir takım hak ve yükümlülükler yaratabilen hukuki bir mekanizma, bir hukuki ilişkidir⁵⁴.

Söz konusu hukuki ilişkinin taraflarını ortak ve şirket tüzel kişiliği oluşturmaktadır. İlişkinin kaynağı ise hak ve borçlar bütünü anlamında esas sermaye payı olup, içeriği kanun ve şirket sözleşmesi tarafından belirlenmektedir. Ortağın esas sermaye payına sahip olması sebebiyle ortaya çıkan bu borç ilişkisi dar anlamda borç kavramından farklı olarak içerdiği yükümlerden birinin ifa edilmesiyle sona ermezler⁵⁵.

Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki haklar bir bütün olarak geniş anlamda bir borç ilişkisi olmakla birlikte, tek tek bakıldığında malvarlıksal haklar

⁵¹ **Oğuz İmregün**, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Genel Hükümler-Ortaklıklar-Kıymetli Evrak, İstanbul 2005, s. 157. “Şirket sözleşmesi, iki veya daha çok kişinin, kazanç sağlamak ve bunu paylaşmak, niyet ve amacı ile iktisadi ve mali yarar sağlayan ve amacın gerçekleşmesine yeterli edimlerini bir araya getirip bu amaca tahsis ederek kurdukları çok taraflı bir akitir.”

⁵² **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Pay Devir Vaadi, s. 837.

⁵³ **Fikret Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2015, s. 21- 22. “Alacaklının borçludan istemeye yetkili olduğu, borçlunun da yerine getirmek zorunda olduğu tek bir edim, yani, tek bir alacak veya borcu içeren hukuki ilişkiye ise “borç” veya “dar anlamda borç ilişkisi” denir.” ; Ayrıca Bkz. Borç ve Borç ilişkisi kavramları için; **Feyzi Necmeddin Feyzioğlu**, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1976, s. 16. ; **Safa Reisoğlu**, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2014, s. 33.

⁵⁴ **Selahattin Sulhi Tekinay/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, İstanbul 1985, s. 8.

⁵⁵ **Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 23.

birer alacak hakkı olarak yönetsel haklar ise yönetsel hakkın niteliğine göre yapma borcu, yapmama borcu veyahut temsile ilişkin hak ve yetkiler olarak karşımıza çıkabilmektedir⁵⁶.

Örneğin, limited şirket ortağının sadece doğmuş kâr payı hakkını rehnetmesi durumunda söz konusu olan şey dar anlamda şirkete karşı olan alacak hakkının rehne konu teşkil etmesi iken, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edildiği durumda, rehin hakkına konu olan şey esas sermaye payına sahip olunması sebebiyle ortak ve şirket arasındaki hukuki ilişkinin bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

bb) Eşya Hukuku Açısından

Limited şirket esas sermaye payının niteliğinin Eşya Hukuku açısından değerlendirilebilmesi için özellikle mülkiyet ve eşya kavramlarıyla benzerliklerinin ve farklarının belirlenmesi gerekmektedir.

Mülkiyet hakkı kısaca, eşya üzerinde, hukuk düzeninin çizdiği sınırlar içinde kalmak kaydıyla, en geniş yetkiler sağlayan aynı hak olarak tanımlanabilir⁵⁷. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere mülkiyet hakkının konusunu her zaman bir eşya oluşturmaktadır. Eşya ise, fiziki anlamda elle tutulabilen, gözle görülebilen veya diğer bir duyu organı ile varlığı anlaşılabilen, boşlukta yer işgal eden cismani bir varlıktır⁵⁸.

Türk hukukunda sadece maddi varlığa sahip bulunan şeylerin eşya niteliğine sahip olduğu göz önüne alındığında⁵⁹, limited şirket esas sermaye payının bir eşya olmadığını ve bu nedenle esas sermaye payı üzerindeki hakkında bir mülkiyet hakkı olmadığı söylenebilir⁶⁰. Ancak bu duruma rağmen doktrinde esas sermaye payı

⁵⁶ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Pay Devir Vaadi, s. 838.

⁵⁷ **Hüseyin Hatemi/Rona Serozan/Abdülkadir Arpacı**, Eşya Hukuku, İstanbul 1991, s. 66.

⁵⁸ **Mehmet Ünal/Veyssel Başpınar**, Şekli Eşya Hukuku, Ankara 2008, s. 62.

⁵⁹ **Kemal T. Gürsoy/Fikret Eren/Erol Cansel**, Eşya Hukuku, İstanbul 1978, s. 21. , “Fransız Hukuku’nda ekonomik değere sahip olan eşya olarak kabul edilirken, Alman Hukuku’nda ise sadece cismani varlığa sahip şeyler eşya olarak kabul edilmektedir. Türk-İsviçre sisteminde ise sadece maddi varlığa şeyler eşya kavramına girmekle birlikte kanun koyucu, eşya niteliğine sahip olmasa da bazı şeylerin sınırlı aynı hak konusu olabileceğini kabul etmiş bulunmaktadır.”

⁶⁰ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 59. Yazara göre esas sermaye payı üzerindeki hakkın nispi bir hak olması dolayısıyla sadece şirkete karşı ileri sürülebilmesi mülkiyet hakkı ile arasındaki en önemli farktır. ; Benzer Yönde bkz. **Fikret Eren**, Mülkiyet Hukuku, Ankara 2011, s. 51.

üzerindeki hakkı ifade etmek üzere mülkiyet hakkı teriminin kullanıldığı görülmektedir⁶¹

Limited şirket esas sermaye payı Eşya Hukuku açısından teknik anlamda bir eşya olarak nitelendirilememesine rağmen sınırlı ayni hakka konu olması mümkündür. Çünkü kanun koyucu ekonomik hayatın gereklerine uygun olarak her ne kadar eşya niteliğine sahip bulunmasalar bile ekonomik değeri bulunan bazı şeylerin ayni hakkın objesi olabileceğini kabul etmektedir⁶².

Özetle limited şirket esas sermaye payı Eşya hukuku açısından, ekonomik bir değeri bulunan ve bu niteliği itibarıyla sınırlı ayni haklara konu olabilen bir hak ve borçlar bütünü olarak nitelendirilebilir.

c) Esas Sermaye Payının İçerdiği Malvarlıksal Hakların Niteliği

Limited şirket esas sermaye payının içerdiği haklar doktrinde çeşitli kriterlere göre ayrımlara tabi tutulmaktadır. Ancak genel olarak yapılan ayırım malvarlıksal haklar ve yönetsel haklar ayırımıdır. Bu ayırma göre limited şirketlerde esas sermaye payının içerdiği haklardan; kâr payı hakkı, tasfiye payı hakkı, yeni pay alma hakkı mali haklar olarak nitelendirilirken, genel kurula katılma hakkı, veto hakkı, bilgi alma ve inceleme hakları yönetsel haklar olarak nitelendirilmektedir.

Çalışma konumuz olan limited şirket esas sermaye payının rehnedilmesi, yönetsel haklardan ziyade malvarlıksal hakları ilgilendirmekle birlikte yönetsel hakların ayrı ayrı incelenmesi tezimizin sınırlarını aşacağından, malvarlıksal hakların niteliğinin incelenmesi ile yetinilecek olup, esas sermaye payının içerdiği hakların rehin hakkının kapsamı açısından yapılacak inceleme ise tezimizin ileriki bölümlerinde yapılacaktır.

aa) Kâr Payı Hakkı

Şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme yoksa ortaklar yıllık bilançoya göre elde edilmiş net kârdan pay alır ve bu kâr payı da esas sermaye payının itibarı

⁶¹ **Abuzer Kendigelen**, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul 1994, s. 19.

⁶² **Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe-Oktay Özdemir**, Eşya Hukuku, İstanbul 2014, s. 9. ; Örn. MK. m. 794, m. 820, m. 954.

değerine göre hesaplanır⁶³. Ayrıca TTK, ETTK'dan farklı olarak ortağın esas sermaye payına düşen kâr payının hesaplanmasında ortağın yerine getirdiği ek ödeme yükümünün de hesaba dahil olacağını düzenlemektedir⁶⁴.

Kâr payının dağıtım oranına ilişkin olarak şirket sözleşmesine hüküm koyulması suretiyle farklı bir düzenlemeye gidilmesi de mümkündür. TTK m. 576/1- (c) bendine göre esas sermaye paylarından bir kısmına imtiyaz hakkı tanınabilmesi mümkün olup, bu imtiyaz hakkı kâr payının dağıtımına ilişkin olabilmektedir.

Ortakların kâra katılma hakkı müktesep hak niteliği taşımaktadır. Bu nedenle genel kurul kararı ile bu hakkın ortadan kaldırılması mümkün değildir⁶⁵. Ancak kârın dağıtılabilmesi için, öncelikle yıllık bilançonun çıkarılması ve bu bilançonun kesinleşmesi gerekmektedir. Yıllık bilançonun kesinleşmesi genel kurulun bu bilançoğu onaylaması yoluyla gerçekleşir.

Bilançonun onaylanması ile birlikte şirketin net karı tespit edildikten sonra, şirket tüzel kişiliğinin sahip olduğu bu net kâr üzerinde, ortakların hak kazanabilmesi için şirket genel kurulunun dağıtım yönünde bir karar alması gerekmektedir⁶⁶. Kâr dağıtımına ilişkin kararı almaya yetkili organ genel kurul olup, genel kurulun bu yetkisi TTK m. 616/1 uyarınca devredilemez nitelikte bir yetkidir. Kâr payının dağıtılmasına karar verilmesi ile birlikte kâr payı hakkı doğması ve bu alacağın muaccel olması başka bir ifadeyle talep edilebilir olması birbirinden farklı hususlardır⁶⁷.

Genel kurulda kâr payı dağıtımı yönünde karar alınmasıyla birlikte şirkete karşı alacak hakkı doğmaktadır. Ancak bu hakkın talep edilebilir olması için muaccel olması gerekmektedir. Öyle ki kâr dağıtımına ilişkin kararda herhangi bir

⁶³ **Hasan Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Şerhi, C. II, Değişiklikler Ve İkincil Mevzuat Düzenlemeleriyle Güncelleştirilmiş, Ankara 2014, s. 2261. ; ETTK m. 533/1'e göre kâr payları ortakların sahip olduğu esas sermaye paylarının itibari değerine göre değil, ortakların sermaye koyma borçlarını yerine getirdiği orana göre hesaplanmaktaydı. Yeni kanunda ise kâr payının hesaplanmasında esas alınacak değer payın itibari değeridir. Aslında bu durumun sebebi, 6102 sayılı kanunda yapılan değişiklikten evvel limited şirketlerde esas sermaye payı taahhüdünün tamamının kuruluşta nakit olarak ödenmesine ilişkin düzenlemeden kaynaklanmaktadır.

⁶⁴ TTK m. 608/1, 2.

⁶⁵ **Tekinalp**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 390. ; **Karahan/ Çeker**, s. 858.

⁶⁶ **Arsılanlı/Domaniç**, s. 463. ; **Ömer Teoman**, "Yargıtay' ın Limited Ortaklıklarda Oy Hakkı Ve Kâr Dağıtımına İlişkin Son Kararları" , Ticaret Hukuku Ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, IV, Ankara 1987. , s. 303.

⁶⁷ **Pulaşlı**, Şerh, s. 1415.

tarih belirlenmiş ise, kâr payı hakkı⁶⁸ ancak bu tarihin gelmesiyle muaccel yani talep edilebilir hale gelecektir.

Kâr payı hakkı, limited şirket esas sermaye payından ayrı olarak rehne konu olabilir. Ancak burada bir hususa dikkat çekilmesi gerekmektedir. Kâr payı hakkının münferit olarak rehne konu olmasında, rehnin konusu şirketin ortağı olunması sebebiyle sahip olunan kâra katılma hakkı (soyut kâr payı hakkı) değildir⁶⁹. Burada söz konusu olan kâra katılma hakkı bulunan ortağın, genel kurulun kar dağıtım yönünde karar vermesiyle ortaya çıkan alacak hakkı niteliğindeki kâr payı hakkıdır (somut kâr payı hakkı)⁷⁰.

Belirtilmelidir ki ortağın sahip olduğu soyut kâr payı hakkının esas sermaye payından ayrı olarak, rehne konu olması mümkün değildir. Çünkü böyle bir durumda esas sermaye payının içerdiği malvarlıksal hakların ayrı ayrı rehne konu olması, birlik teorisine⁷¹ aykırılık teşkil edecek ve bir takım sorunları da beraberinde getirecektir⁷².

Şirket ortağının şirkete karşı sahip olduğu alacak hakkı niteliğindeki doğmuş kâr payı alacağının, esas sermaye payından bağımsız olarak rehnedilmesi durumunda, esas sermaye payının bir bütün olarak rehninden farklı olarak Medeni Kanun m. 955/f.1 anlamında bir alacak rehni söz konusu olacak ve bu rehne alacak rehnine ilişkin kurallar uygulanacaktır⁷³.

⁶⁸ **Pulaşlı**, Şerh, s. 1416. Yazar kâr payı hakkının şarta bağlı bir alacak hakkı niteliğinde olduğunu belirtmektedir. ; **Arsılanlı/Domaniç**, s.464. Yazarlar aynı görüşte olmakla birlikte, genel kurulda dağıtım yönünde karar alınmasıyla birlikte kâra iştirak hakkının, şirkete karşı alacak hakkına dönüştüğünü belirtmektedir. Buna ek olarak yazarlar genel kurulun dağıtım yönündeki kararının borç ikrarı niteliğinde olduğunu belirtmektedirler.

⁶⁹ **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 63 vd. , Yazar kâr payı hakkını soyut kâr payı hakkı ve somut kâr payı hakkı olarak ikiye ayırmaktadır. Soyut kâr payı hakkı şirkete katılımdan kaynaklandığını, somut kâr payı hakkının ise genel kurulun kâr dağıtımına karar vermesiyle doğduğunu belirtmektedir. Ayrıca yazar sadece somut kâr payı hakkının paydan bağımsız olarak intifa hakkına konu teşkil edebileceğini ifade etmektedir.

⁷⁰ **Göksoy**, s. 61. Yazar, kâr payı hakkının rehne konu olması durumunda, rehne konu olan şeyin paya bağlı malvarlıksal haktan türeyen bir alacak hakkı olduğunu belirtmektedir.

⁷¹ Türk hukukunda esas sermaye payının devrinde birlik teorisinin kabul edildiği yönünde bkz, **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 1027.

⁷² **Öz**, s. 358. Yazar, doğmuş kâr payı alacağının esas sermaye payından ayrı olarak temlike konu olabileceğini, ancak mali hakların bir bütün olarak devredilmesinin TTK'nın pay devrine ilişkin öngördüğü kurallara aykırı olacağını ve "hakların bölünmesi teorisi" gibi sorunlar yaratacağını belirtmektedir. Yazar buna gerekçe olarak alacağın devrinin ancak kanun veya işin niteliği gereği engel olmadıkça yapılabileceğine ilişkin hüküm göstermektedir. Kanaatimizce MK m. 954/f.1 uyarınca esas sermaye payının rehni içinde aynı sonuca varılabilir.

⁷³ **Erdem/Göksoy**, s.595

bb) Tasfiye Payı Hakkı

TTK m. 643'ün anonim şirket hükümlerine yaptığı yollama sebebiyle, limited şirketlerin tasfiyesi, anonim şirketlerin tasfiyesine ilişkin hükümlere göre gerçekleştirilmektedir. Anonim şirketin tasfiyesini düzenleyen TTK m. 543'e göre şirketin herhangi bir sebeple sona ermesi durumunda, ortaklar tasfiye sonucunda ortaya çıkan tasfiye oranına esas sermaye payları oranında katılma hakkına sahiptir. Ancak bu husus, esas sözleşmede tasfiye payında imtiyaz hakkının tanınmadığı durumlarda geçerli olup, esas sözleşmede tasfiye payına katılmada imtiyaz öngörülmesi durumunda bu imtiyaza göre dağıtım yapılacaktır. Tasfiye payı hakkı, ortağın şirket malvarlığı üzerinde sahip olduğu ekonomik mülkiyet hakkının şirketin infisahı halinde büründüğü biçimini oluşturur⁷⁴.

Tasfiye payı hakkının ne zaman şirkete karşı bir alacak hakkına dönüşeceği konusunda doktrinde tartışma bulunmaktadır⁷⁵. ETTK m. 447'de yer alan şirket sözleşmesinde veya genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadığı sürece dağıtımın para olarak yapılacağına ilişkin hüküm sebebiyle doktrinde tasfiye payının son bilançonun genel kurul tarafından tasdiki ile muacceliyet kazanarak bir alacak hakkı niteliğine bürüneceği doktrinde ileri sürülmektedir⁷⁶. Aksi görüş ise tasfiye payı hakkının muaccel olması için bir genel kurul kararına ihtiyaç bulunmadığını dağıtımın genel kurul kararı olmadan tasfiye memurları tarafından yapılabileceğini ileri sürmektedir. ETTK döneminde doktrindeki bu tartışma TTK m. 543'de aynı ifadenin yer alması sebebiyle devam etmektedir.

Esas sermaye payı üzerindeki hak, limited şirketin infisah etmesi sonucunda, tasfiye payı üzerindeki hakka dönüşmektedir. Bu nedenle, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmiş olan şirketin infisah etmesi durumunda, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı tasfiye payı üzerindeki rehin hakkına dönüşecektir.

Doktrinde esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının tasfiye payı üzerindeki rehin hakkına dönüşmesine gerekçe olarak, her ne kadar rehin hakkının kaim değerler üzerinde devam edeceğine ilişkin açık bir hüküm bulunmasa bile,

⁷⁴ Erdem/Göksoy, s. 599.

⁷⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 485.

⁷⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 486.

intifa hakkına ilişkin MK m. 798/f.2'ün kıyasen uygulanması durumunda bu sonuca ulaşılabileceği belirtilmektedir⁷⁷.

Belirtilmelidir ki son bilançonun onaylanması ile birlikte alacak hakkı niteliğine bürünmüş olan tasfiye payı hakkı üzerinde rehin hakkının tesis edilmesi mümkündür. Ancak bu durumda, MK m. 955/f.1 anlamında bir alacak rehni söz konusu olacak ve alacak rehnine ilişkin hükümlerin uygulanması söz konusu olacaktır.

cc) Yeni Pay Alma Hakkı

TTK m. 591 uyarınca, şirket sözleşmesinde veya sermaye artırma kararında aksine hüküm yoksa her ortağın çıkarılan yeni paylardan sermayesi oranında almak hakkı vardır. Yeni pay alma hakkı müktesep hak niteliğinde olmamakla birlikte, tıpkı anonim şirketlerdeki gibi eşit işlem ilkesinin uygulanacağı türden bir haktır⁷⁸.

Yeni pay alma hakkı şirkete karşı ileri sürülebilen nispi bir alacak hakkı niteliğinde olmakla birlikte, yönetsel hak niteliğinin bulunduğu da doktrinde belirtilmektedir⁷⁹.

Burada limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı açısından incelenmesi gereken husus, üzerinde rehin hakkı tesis edilmiş olan esas sermaye payının verdiği yeni pay alma hakkının rehin hakkı sahibi alacaklı tarafından mı yoksa esas sermaye payı sahibi tarafından mı kullanılacağıdır.

Bu konuda doktrinde görüş birliği bulunmaktadır. Doktrinde ileri sürülen görüşe göre yeni pay alma hakkı, esas sermaye payının bir semeresi değildir⁸⁰. Bu hak kök hakkının genişlemesi niteliğindedir ve aksine sözleşme olmadığı sürece, intifa ve rehin hakkı sahibi tarafından değil bizzat esas sermaye payına sahip kimse tarafından kullanılabilir⁸¹.

⁷⁷ Göksoy, s. 243.

⁷⁸ Pulaşlı, Şerh, s. 1063.

⁷⁹ Şükrü Yıldız, Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı, İstanbul 1996. , s. 135. vd. Ayrıca bkz. s. 150 vd. Yazar yeni pay alma hakkını soyut ve somut yeni pay alma hakkı olmak üzere ikiye ayırarak incelemektedir. Soyut yeni pay alma hakkı herhangi bir talep hakkı niteliğinde olmamakla birlikte, somut kâr payı hakkının temelini teşkil etmektedir. Somut yeni pay alma hakkı ise şirkete karşı ileri sürülebilen bir alacak hakkı niteliğindedir.

⁸⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 674.

⁸¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 674. ; Erdem/ Göksoy, s. 605.

Bu çözüm son derece mantıklıdır, öyle ki rehin hakkı sahibi sadece esas sermaye payı üzerinde sınırlı bir aynı hakka sahip bulunmaktadır ve bu nedenle bu hakkın kullanımını şirketin ortağına ait olmalıdır.

Ayrıca esas sermaye payının sahibi bu hakkını kullanırken intifa ve rehin hakkı sahibinin iznini almak zorunda değildir. Yargıtay'da bir kararında yeni pay alma hakkının rehin hakkının kapsamına girmediği ve bu hakkın pay sahibi tarafından kullanılacağına hükmetmiştir⁸².

Yeni pay alma hakkının kullanılmaması durumunda, şirketin esas sermaye artmasına rağmen esas sermaye payının itibari değerleri sabit kalacağından rehin konusunun teminat değerinde azalma meydana gelmesi muhtemeldir. Bu durumda MK m. 961 uyarınca rehin hakkı sahibi alacaklının esas sermaye payına sahip olan kimseyi yeni pay alma hakkının kullanımı konusunda zorlama yetkisi olmadığı doktrinde belirtilmekte ve bu duruma gerekçe olarak yeni pay alma hakkının bir “alacağın tahsili” olarak nitelendirilememesi gerekçe gösterilmektedir⁸³.

B. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYININ SENEDE BAĞLANMASI

1) Çıplak Pay

a) Kavram

Doktrinde özellikle anonim şirket payı için kullanılan bir terim olan “çıplak pay” terimi esas sermaye payının kıymetli evrak şeklinde senede bağlanmamış halini ifade etmek için kullanılmaktadır⁸⁴. Ancak biz tezimizde “çıplak pay” terimini, limited şirketler açısından ispat aracı şeklinde veya nama yazılı şekilde düzenlenen senede bağlanmamış, esas sermaye payı anlamında kullanacağız.

⁸² **Gönen Eriş**, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995, s. 594 vd. ; 11.H.D. 3.6.1994 T. 2551 E./4617 K. “... Yeni pay alma hakkı, payın ürünü semeresi olmayıp kök paya aittir. Kök hakkının genişlemesi niteliğindedir. Rüçhan hakkı, pay üzerinde rehin veya intifa hakkı sahibi tarafından değil, kök pay maliki tarafından kullanılır.”

⁸³ **Erdem/Göksoy**, s. 606.

⁸⁴ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 473. ; **Göksoy**, s. 45. “Anonim şirketlerde pay sahipliği haklarının sadece ispat amacıyla belgelendirildiği hallerde de, çıplak pay söz konusudur.” ; Ayrıca bkz. **Arsılanlı/Domaniç** s.220. Yazarlar,” ETTK’ da ki hisse senedi teriminin kıymetli evrakı ifade ettiği görüşündedir.”

Limited şirketlerde, anonim şirketlerde olduğu gibi, esas sermaye payının mutlaka ispat aracı şeklinde bir senede veya nama yazılı senede bağlanması zorunlu değildir⁸⁵. Böyle bir zorunluluk ne ETTK’da ne de 6102 sayılı kanunda yer almaktadır. Anonim şirketlerde ise durum limited şirketlerden farklıdır. ETTK döneminde anonim şirketlerde payının senede bağlanması zorunlu kılan herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı, TTK’da ise kanun hamile ve nama yazılı pay senetlerine ilişkin olarak ikili bir ayrıma gitmiştir⁸⁶.

TTK m. 593/2’ye göre limited şirket esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenebilir. Aslında ilgili hükmün ifadesinden limited şirket esas sermaye payının zorunlu olarak iki tip senetten birine bağlanmasının zorunluğu olduğu anlamı çıkmaktadır. Ancak doktrinde bu ifadenin hatalı bir ifade olduğu ve gerekçe metninde esas sermaye payının senede bağlanmasının bir tercih olduğunun belirtilmesi gerekçesiyle, limited şirketlerde esas sermaye payının senede bağlanmasının zorunlu olmadığı sonucuna varılmaktadır⁸⁷. Başka bir ifade ile esas sermaye payının senede bağlanması konusu, limited şirketler açısından tamamen şirketin yönetimine bırakılmış bir husustur.

Limited şirket esas sermaye payının senede bağlanabilmesi için şirketin sözleşmesinde hüküm olması gerekmediği doktrinde belirtilmekte⁸⁸, ayrıca şirket sözleşmesinde gösterilmesi gereken zorunlu kayıtlar arasında esas sermaye paylarının bağlanacağı senet şeklide yer almamaktadır⁸⁹.

b) Hüküm ve Sonuçları

TTK’da limited şirket esas sermaye payını konu alan hukuki işlemlerin bütünü çıplak pay referans alınarak düzenlenmiştir. Anonim şirketlerin aksine senede bağlanmış paylar için ayrı hükümler tesis edilmemiştir.

⁸⁵ Bkz. ETTK m. 518/3, TTK m. 593/2.

⁸⁶ **Pulaşlı**, Şerh, s. 1158. “Anonim şirketlerde pay senedi bastırılmasına ilişkin zorunlulukta kanun ikili bir ayrıma gitmiştir. Payların hamile yazılı olması durumunda, pay bedellerinin ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içerisinde, hamile yazılı payların bastırılıp dağıtılması zorunludur. Paylar nama yazılı ise azlığın istemesi durumunda pay senetleri bastırılıp ortaklara dağıtılmak zorundadır.”

⁸⁷ **Pulaşlı**, Şerh, s. 992. ; **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 548. ; **Kendigelen**, İlk Tespitler, s. 498.

⁸⁸ **Tekinalp**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 369. “Esas sermaye paylarının bu senetlere bağlanabilmesi için şirket sözleşmesinde hüküm olmasına gerek yoktur.”

⁸⁹ Bkz. TTK m. 574.

Anonim şirketlerde payı konu alan hukuki işlemlerde, payın bağlandığı senedin türüne göre farklı hükümler tesis edilmiş ve her senet tipi için ayrı düzenleme getirilmiştir⁹⁰.

Örneğin limited şirketlerde esas sermaye payının devrini düzenleyen TTK m. 595'e bakıldığında, limited şirket esas sermaye payının hukuki işlemlere konu olması açısından yapılan düzenlemelerin çıplak pay referans alınarak düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Çıplak payın ispat aracı şeklinde veya nama yazılı senede bağlanmış olması, esas sermaye payının içerdiği haklarda bir değişiklik yaratmamaktadır. Yani senede bağlanmış pay ile çıplak pay arasında hakların miktarı, içeriği veya sınırları açısından herhangi bir fark yoktur⁹¹. Her ne kadar çıplak pay ile senede bağlanmamış payların içerdiği haklar aynı olsa da, limited şirket esas sermaye payının senede bağlanması, esas sermaye payını konu alan hukuki işlemlerin şekli açısından bir takım farklılıklar yaratabilmektedir.

Senede bağlı esas sermaye paylarının hukuki işlemler açısından yaratacağı farklılıklar, bu senetlerin niteliğine göre değişiklik gösterecektir. Bu yüzden esas sermaye payının bağlandığı senetlerin hukuki nitelikleri esas sermaye payı üzerinde tesis edilen rehin hakkı açısından büyük önem taşımaktadır.

Limited şirket esas sermaye payının bağlandığı ispat aracı şeklindeki ve nama yazılı senetlerin hukuki nitelikleri, doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, çalışmamızın bu bölümünde bu senetlerin hukuki nitelikleri irdelenecek bu senetlerin rehin tesisine etkisi ise ileriki bölümlerde inceleme konusu yapılacaktır⁹².

2) İspat Aracı Niteliğindeki Senetler

a) Kavram

6102 sayılı kanunun 593. maddesine göre limited şirket esas sermaye payı için, ispat aracı şeklinde veya nama yazılı şekilde senet düzenlenebilir. Gerekçe

⁹⁰ TTK m. 489 hamile yazılı senetlerin devrini düzenlemekte iken m. 490 nama yazılı payların devrini düzenlemektedir.

⁹¹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 569.

⁹² Bkz. s. 77 vd.

metninde bir yenilik⁹³ olarak nitelendirilen bu düzenleme, ispat aracı şeklinde düzenlenen senetler açısından ETTK'dan farklı bir hüküm içermemektedir.

ETTK döneminde de limited şirket esas sermaye payının sadece ispat aracı şeklinde senetlere bağlanmasına izin verilmekteydi. ETTK döneminde limited şirket esas sermaye payının bağlandığı senetlerin kıymetli evrak niteliğinde olmadığı açıkça kanunda belirtilmekteydi⁹⁴.

ETTK'da limited şirket esas sermaye payının bağlandığı senetlerin kıymetli evrak niteliğine bürünmesine ilişkin yasağa gerekçe olarak, limited şirketlerdeki şahıs unsuruna bağlı esas sermaye payı kavramının kıymetli evrakın soyutluk ve tedavül yeteneği ile bağdaşmayacağı gösterilmekteydi⁹⁵.

TTK'da ise limited şirket esas sermaye payının bağlandığı senetlerin kıymetli evrak niteliğinde olmasını engelleyecek herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu yasağın kaldırılmasına ek olarak TTK m. 593'te esas sermaye payının ispat aracı şeklindeki senetlerin dışında bir de nama yazılı senetlere bağlanabileceğini hüküm altına almaktadır. Kanaatimizce kanun koyucunun ispat aracı şeklinde senetlerin yanında bir de nama yazılı senetlerden bahsediyor olması hem de ETTK'da limited şirket esas sermaye payının bağlandığı senetlerin açıkça kıymetli evrak niteliğinde olmadığını belirten hükmün kaldırılmasının birlikte değerlendirilmesi ve bu değerlendirme çerçevesinde esas sermaye payının bağlandığı senetlerin niteliklerinin belirlenmesi gerekmektedir.

b) Niteliği

Limited şirket esas sermaye payının bağlandığı, ispat aracı şeklindeki senetler kıymetli evrak vasfına sahip olmayıp, sadece ortaklığa bir takım konularda kolaylık sağlamak için düzenlenen senetlerdir⁹⁶. Bu senetler özellikle şirketin bazı hakları kullandırmasında ortaklarını teşhis amaçlı olarak düzenlenirler. İspat aracı niteliğindeki senetlerin bu fonksiyonu özellikle çok ortaklı limited şirketler için bir

⁹³ Bkz. TTK m. 593'ün gerekçe metni.

⁹⁴ ETTK m. 503 ve m. 518/3

⁹⁵ Öz, s. 353.

⁹⁶ Arslanlı/Domaniç, s. 220. ; Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku, II. Şirketler Hukuku, Ankara 1973, s. 356.

anlam ifade etmektedir⁹⁷. Yoksa az ortak sayısına sahip limited şirketlerde esas sermaye payının ispat aracı niteliğindeki senetlere bağlanmasının pek bir faydası bulunmamaktadır.

Örneğin limited şirket sözleşmesinde, oy hakkı ya da kâr payı hakkının esas sermaye payının bağlandığı pay senetlerinin ibrazı karşılığında kullanılabileceği kararlaştırılabilir⁹⁸. Limited şirketin sözleşmesinde bu tarz hükümlerin bulunduğu durumlarda bu tür senetleri birer ibraz senedi⁹⁹ olarak nitelendirmek yanlış olmayacaktır¹⁰⁰.

İbraz senetleri bir hakkı içerme biçimlerine göre, borçlunun, senedi ibraz eden ve maddi hukuk bakımından hak sahibi olan kişiye edimde bulunması gerektiği, ancak senet ibraz edilmeden maddi hukuk bakımından hak sahibi olduğunu kanıtlayana edimde bulunabileceği senetlerdir¹⁰¹. Bu tür senetlerde alacaklının hakkını talep etmesi için senedi ibraz etmesi gerekmele birlikte, borçlu senedin ibraz edilmeden de edimini ifa etme hakkına sahip olmaktadır. Burada bir nevi borçluya bir seçim hakkı sunan ve borçluya kolaylık sağlayan bir yapı mevcuttur.

İbraz senetleri nitelikleri itibariyle birer kıymetli evrak olmayıp, doktrinde kıymetli evraka benzeyen senetler olarak nitelendirilmektedirler¹⁰².

ETTK döneminde kanunda yer alan açık hükümlere rağmen, limited şirket esas sermaye payının bağlandığı senetlerin nama yazılı kıymetli evrak niteliğindeki senetlere bağlanabileceği doktrinde bazı yazarlar tarafından belirtilmekteydi.

⁹⁷ **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 549. , Yazar ispat aracı niteliğindeki senetlerin bazı sorunlu limited şirketlerde güvence vereceğinden bahsetmektedir.

⁹⁸ **Erdem/Göksoy**, s. 574.

⁹⁹ **Reha Poroy/Ünal Tekinalp**, İstanbul 2013, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, s. 52. “İbraz senetleri, içerdikleri hak uyarınca borçlunun edimini, sadece maddi hukuk açısından yetkili olan kişiye ve bu kişinin senedi ibraz etmesi koşuluyla yerine getirdiği, ancak maddi hukuk açısından yetkili olduğunu kanıtlayana da, senet ibraz edilmeden de edimde bulunabilme hakkını elinde tuttuğu senetlerdir.”

¹⁰⁰ **Erdem/Göksoy**, s.574. ; İspat aracı niteliğindeki senetlerin esas sermaye payının ödendiğini gösteren birer makbuz niteliğinde olduğu hakkında bkz. Tekinalp, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 370.

¹⁰¹ **Hüseyin Ülgen/Mehmet Helvacı/Abuzer Kendigelen/Arslan Kaya**, Kıymetli Evrak Hukuku, Yeni Türk Ticaret Kanunu’na, Yeni Çek Kanunu’na Ve Yeni Sermaye Piyasası Kanunu’na Göre Güncellenmiş, İstanbul 2014. , s. 45.

¹⁰² **Hasan Pulaşlı**, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, Ankara 2015, s. 21 vd. Farklı yönde bkz. **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya**, s. 49, Yazarlar ibraz ve teşhis senetleri için kıymetli evraka benzeyen senetler ifadesini uygun bulmamakta, hak ve senet birlikteliğinin tam olarak bulunmadığı senetler olarak nitelendirmektedirler. ; Ayrıca nama yazılı kıymetli evrakın teşhis ve ibraz senetleri ile karşılaştırılması için bkz. **Fahiman Tekil**, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 1994, s. 48. vd.

Arslanlı/Domaniç'e göre, şirket sözleşmesine hüküm koymak suretiyle pay senedinin bazı hakların kullanımı açısından ibrazı mecbur kılınabilmektedir. ETTK m. 518 bu senetlerin nama yazılı kıymetli evrak şeklinde düzenlenmesine mani değildir. Çünkü kanunun esas amacı limited şirket esas sermaye payının hisse senetleri gibi tedavülünü önlemektir. İspat aracı niteliğindeki senetlerin ibrazının, esas sermaye payından doğan hakların şirkete karşı ileri sürülmesinde şart koşulması kanunun tedavülü önleme amacına aykırılık teşkil etmemektedir. Bu gerekçeyle limited şirket esas sermaye payları ETTK döneminde de nama yazılı kıymetli evraka bağlanabileceği bu yazarlar tarafından kabul edilmekteydi¹⁰³.

Kanaatimizce bu senetler gerek ETTK döneminde gerek TTK döneminde birer ibraz senedi niteliğini haiz olmakla birlikte, nama yazılı kıymetli evraka benzeyen tek yönü ortağın adına düzenlenmiş olmasıdır. Yoksa nama yazılı kıymetli evrak gibi senet ile ortaklık hakkı arasında sıkı bir bağıllığı içermemekte, sadece şirket sözleşmesinde hüküm bulunduğu durumlarda şirket tüzel kişiliğine bir takım kolaylıklar sağlamaktadır.

c) Hüküm ve Sonuçları

Limited şirket esas sermaye payının ispat aracı niteliğindeki senede bağlanmış olması, ortağın ortak sıfatının ve sahip olduğu hakların münhasıran bu senetlerle ispatlayabileceği anlamına gelmemektedir¹⁰⁴. Ortak sahip olduğu hak ve borçları esas sözleşmeden, pay defterinden, ticaret sicildeki belgelere dayanarak da kanıtlayabilir. Başka bir deyişle esas sermaye payının ortağa bahsettiği haklar, bu senetlerin varlığından bağımsızdırlar. Çünkü bu tür senetler birer kıymetli evrak olmadığından hak ve senet arasında sıkı bir bağıllık bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, ispat aracı niteliğindeki senetlerden bağımsız olarak ortağın sahip olduğu esas sermaye payının devri, rehni veya haczi mümkündür¹⁰⁵. Yani esas sermaye payı üzerinde gerçekleştirilecek hukuki işlemler, bu senetlerin varlığına tabi değildir.

¹⁰³ Arslanlı/Domaniç, s. 220. ; Aksi yönde bkz. Erdem/Göksoy, s. 574. "Limited şirket pay senetlerinin kıymetli evrak olarak düzenlenmeleri mümkün olmamakla birlikte, bu senetlerin ibraz senedi olarak nama yazılı şekilde düzenlenmeleri mümkündür."

¹⁰⁴ Arslanlı/Domaniç, s. 221.

¹⁰⁵ Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 35.

İspat aracı niteliğindeki senetlerin kıymetli evrak niteliğine sahip olmamalarının iki önemli sonucu bulunmaktadır. Bunlarda birincisi, bu senetlerin devri veya rehni limited şirket esas sermaye payının devri ve rehni sonucunu doğurmayacağı gibi, senedin üzerinde iyiniyetle gerçekleştirilecek işlemler herhangi bir hukuki sonuç doğurmayacaktır.

Aynı zamanda ispat aracı niteliğindeki senetlerin ziyai durumunda kıymetli evrakın ziyana ilişkin TTK'daki hükümler değil, Borçlar Kanunu'nda yer alan senedin iptaline ilişkin hükümler uygulanacaktır¹⁰⁶. Böylelikle ortağın senetlerin ziyai durumunda ortaklıktan bu senetlerin tekrar bastırılarak kendisine verilmesini istemesi mümkündür.

İspat aracı niteliğindeki pay senetleri, nitelikleri itibariyle birer kıymetli evrak olmadıkları için, esas sermaye payını konu alan hukuki işlemlerin hüküm ve sonuçlarında herhangi bir değişiklik yaratmazlar¹⁰⁷. Başka bir ifadeyle limited şirket esas sermaye payının konu alan hukuki işlemler, çıplak pay üzerinde nasıl gerçekleştiriliyorsa, ispat aracı şeklinde senede bağlanmış esas sermaye paylarında da bu işlemler aynı şekilde gerçekleştirilecektir. Çünkü bu senetler sadece ispat fonksiyonuna sahip senetlerdir¹⁰⁸. Bu nedenle bu senetlere kıymetli evraka ilişkin hükümlerin uygulanması söz konusu değildir.

d) Şekli ve İçeriği

İspat aracı niteliğindeki senetler TTK m. 593/2 gereğince şirket sözleşmesinde öngörülmüşse ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini, ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak şekilde düzenlenmiş rekabet yasağını ve şirket sözleşmesinde öngörülmüş olan önerilmeye muhatap olma, ön alım, geri alım haklarını açıkça içermek zorundadır.

Kanun koyucu bu hüküm ile ispat aracı niteliğindeki senetlerin şirket sözleşmesindeki hususları birebir içermesi yoluyla açıklığı sağlama amacını gütmektedir¹⁰⁹. Senetlerin TTK m. 593/2'deki unsurları içermemesinin yaptırımını ise

¹⁰⁶ Çevik, s. 215

¹⁰⁷ Arslanlı/Domaniç, s. 221.

¹⁰⁸ İspat aracı niteliğindeki senetlerin ispat fonksiyonlarının zayıf olduğuna dair ayrıntılı bilgi için bkz. Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 36.

¹⁰⁹ Tekinalp, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 370.

geçersizliktir¹¹⁰. Ayrıca söz konusu senetler, ortağın adı soyadı, unvanı, esas sermaye payının itibari değerini ve varsa grubunu göstermeli ve müdür veya müdürlerin imzasını içermesi gerekmektedir¹¹¹.

Esas sermaye payının ispat aracı niteliğindeki senetlere bağlanması durumunda bu senetlerin sayısının ne olacağı konusunda ETTK döneminde payın bütünlüğü ilkesinden ve ETTK m. 518/4 uyarınca her bir ortağın esas sermaye payı için sadece tek bir senet düzenlenebileceği kabul edilmekteydi¹¹².

TTK'da ise bir ortak bir pay kuralı yer almadığı gibi ETTK m. 518/4 benzeri bir hükümde yer almamaktadır. Bu nedenle esas sermaye payının bağlandığı ispat aracı niteliğindeki senetlerin sayısının şirketin iradesiyle belirleneceği söylenebilir.

3) Nama Yazılı Senetler

a) Kavram

TTK m. 593'e göre limited şirketlerde esas sermaye payının nama yazılı senetlere bağlanması mümkündür. Limited şirketlerde, esas sermaye payının nama yazılı pay senetlere bağlanabilmesi bir yenilik olarak nitelendirilebilir¹¹³. Bu hüküm aynı zamanda nama yazılı senetlerin taşınması gereken kayıtları da düzenlemektedir¹¹⁴.

Limited şirket esas sermaye payının bağlandığı nama yazılı senetlerin niteliği, başka bir deyişle kıymetli evrak olup olmadığı son derece tartışmalı bir husustur. Esasında bu tartışmanın kaynağı TTK m. 593'ün gerekçe metninde yer alan açıklamalardır. Öyle ki maddenin lafzı ile gerekçe metninde yer alan açıklamalar arasında tutarlılık bulunmamaktadır.

¹¹⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 548.

¹¹¹ Tekinalp, Tek Kişilik, s. 370.

¹¹² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 788. ; Çevik, s. 214.

¹¹³ TTK m. 593'ün gerekçe metninde esas sermaye payının nama yazılı senetlere bağlanması bir yenilik olarak nitelendirilmekte ve bu hükmün kaynağı olarak İsviçre Borçlar Kanunu Tasarısı gösterilmektedir. Ayrıca bkz. Şükrü Yıldız, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler, İzmir 2007, s. 132. Yazar İsviçre'deki düzenlemenin felsefi alt yapısının olduğunu ancak, TTK' da hem nama yazılı senetlerin düzenlenip hem de taraf imzalarının noterce onaylanmasının aranmasını eleştirmektedir.

¹¹⁴ TTK m. 593'e göre nama yazılı pay senetleri, ispat aracı niteliğindeki pay senetleri ile aynı kayıtları taşımaktadır.

Gerekçe metninde, bir yandan limited şirket esas sermaye payının, ispat aracı niteliğindeki senet yanında nama yazılı pay senedine bağlanabilmesi olanağının getirilmesi bir yenilik olarak nitelendirilmekte, diğer yandan esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanmasının tedavül kolaylığı sağlamayacağı ve TTK m. 595’ teki hükümlerin aynen geçerliliğini koruyacağından bahsedilmektedir. Nama yazılı pay senetlerinde yer alması gereken kayıtların ise İsviçre öğretisinin gereği olarak pay defterinin ortakla ilgili kısmını yansıtırma işlevine sahip olduğu söylenmektedir.

Ayrıca, esas sermaye payının nama yazılı senetlere bağlanmasının, limited şirket esas sermaye payını, hiçbir şekilde anonim şirket payına yaklaştırmayacağı da belirtilmekte ve nama yazılı pay senetlerinin ispat ve gerektiğinde payın devrinde bazı kolaylıklar sağlayacağından da bahsedilmektedir.

Nama yazılı kıymetli evrak kavramı TTK m. 654’de belli bir kişinin adına yazılı olup da onun emrine kaydını içermeyen ve kanunen de emre yazılı sayılmayan kıymetli evrak şeklinde tanımlanmıştır.

Nama yazılı kıymetli evrak illa bir alacak hakkını temsil etmek zorunda değildir, senede bağlanan hak bir alacak hakkı, bir ayni hak veyahut bir ortaklık hakkı niteliğinde olabilir¹¹⁵.

b) Niteliği

“Nama yazılı senet” terimi tamamen kanuni bir terim olup¹¹⁶, TTK’nın üçüncü kitabının ikinci kısmında 654. ve 658. maddeler arasında düzenlenmiş bulunmaktadır. Özellikle belirtmelidir ki kanun koyucunun, “nama yazılı senet” gibi hukukumuzda yerleşik bir terimi gelişigüzel bir şekilde tercih etmesi söz konusu olamaz. Kanaatimizce burada söz konusu olan nama yazılı pay senetleri birer kıymetli evrak niteliğindedir¹¹⁷.

Bununla beraber kanun koyucunun TTK m. 593’ün gerekçe metninde, bir taraftan limited şirket esas sermaye payının kıymetli evrak niteliğindeki nama yazılı senede bağlanmasına izin verip, diğer yandan esas sermaye payının devri dolayısıyla,

¹¹⁵ **Fırat Öztan**, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 2008, s. 33.

¹¹⁶ “Nama Yazılı Senet” teriminin kanuni yerleşik teknik bir terim olduğu konusunda bkz. TTK m. 654 gerekçe metni.

¹¹⁷ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 39. vd. ; **Bahtiyar**, s. 404. ; **Oruç Hami Şener**, Teorik Ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, İzmir 2015, s. 682. ; **Yıldız**, Limited Şirketler, s. 133.

rehnedilmesi konusunda TTK m. 595. ve devamı maddelerinin de geçerliliğini koruyacağını belirtmesi hukuk mantığı açısından tutarsız bir yaklaşımdır¹¹⁸.

Öyle ki nama yazılı kıymetli evraka bağlanmış esas sermaye paylarının devrinin veya rehminin, şirket sözleşmesinde devir yasağının kaldırılmadığı limited şirketlerde, ortak açısından herhangi bir pratik faydası bulunmamaktadır.

Çünkü gerekçe metnine göre, esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanması, esas sermaye payını konu alan hukuki işlemlerin tabi olduğu rejimi değiştirmeyecektir. Dolayısıyla esas sermaye payları nama yazılı senede bağlı olsalar bile, esas sermaye paylarının devri ve rehni için imzaların noterce onaylandığı rehin sözleşmesi ve şirket sözleşmesinde hüküm bulunması koşuluyla genel kurulun onayının alınması zorunludur¹¹⁹.

Kaldı ki şirket sözleşmesinde esas sermaye payının devrinin yasaklanmış olduğu durumlarda esas sermaye payının rehn edilmesi Medeni Kanun hükümleri uyarınca mümkün değildir. Özellikle limited şirket esas sermaye payını konu alan hukuk alan hukuki işlemler açısından gerekçe metni esas alındığında, ortağın nama yazılı pay senedine sahip olup olmaması arasında hiçbir fark kalmamakta ve esas sermaye payının nama yazılı kıymetli evraka bağlanması ortak açısından herhangi bir kolaylık sağlamamaktadır¹²⁰.

Burada özellikle üzerinde durulması gereken bir diğer hususta, TTK m. 593' ün gerekçesinde nama yazılı pay senetlerinin basit kıymetli evrak kaydını¹²¹ içerdiklerinden bahsedilmesidir. Kıymetli evrakın en önemli özelliği olan senet ve

¹¹⁸ **Kendigelen**, İlk Tespitler, s. 440. “Devre ilişkin hükümde esas sermaye payının artık kıymetli evrak niteliğinde bir senede bağlanması imkanı dikkate alınmamış, bu olasılığa karşı herhangi bir düzenleme öngörülmemiştir. Böyle bir senedin bulunduğu durumlarda senedin üzerindeki zilyetliğin devri TTK m. 647/1 uyarınca şart olduğu gibi imzalar bakımından noter onayının şart olup olmadığı da tartışmalıdır.”

¹¹⁹ Bu konunun eleştirisi için bkz. **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 41. vd.

¹²⁰ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 40. ; **Erdoğan Moroğlu**, Türk Ticaret Kanunu İle Yürürlük Ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme Ve Öneriler, İstanbul 2009, s. 345. Yazara göre TTK m 593' ün, hem ispat aracı niteliğinde bir senede yer verilmesi hem de kıymetli evrak olduğu belirtilmeyen nama yazılı senede yer verilmiş olması hukuki bir belirsizlik örneğidir. Yazar limited şirket esas sermaye payının sadece ispat aracı niteliğindeki senetlere bağlanması gerektiğini belirtmektedir. ”

¹²¹ **Poroy/Tekinalp**, s. 27 vd. “Basit kıymetli evrak kaydı; bu kayıt aynı zamanda çift taraflı ibraz kaydı olarak da adlandırılmaktadır. Kağıdın elde bulundurulması gereği yani hakkın devrinin ve ileri sürülmesinin senetle yapılabilmesi, hem senet alacaklısı hem de borçlusu bakımından senedin ibrazını zorunlu kılar.” Yazar bu kaydın bir senedi kıymetli evrak yapan asgariyi ifade ettiğini belirtmektedir. ; **Öztan**, s.17. Yazar kıymetli evraka ilişkin kayıtları basit ve mevsuf olarak ikiye ayırarak incelemektedir.

hak arasındaki sıkı bağıllığın bir ifadesi olan bu kaydın nama yazılı pay senetlerinde var olduğunun belirtilmesi, bizce bu senetlerin birer kıymetli evrak olduğunun belirtilmesi anlamına gelmektedir¹²².

Doktrinde nama yazılı senetlerin sahip olduğu çift taraflı ibraz kaydına dayanılarak, şirketin bu senedi ibraz etmeyen kimsenin pay defterine kaydından imtina edilebileceği ve bu surette pay defterine kurucu nitelik verilebileceğinden bahsedilmektedir¹²³. Buna ek olarak ETTK'da limited şirket esas sermaye payının kıymetli evrak niteliğinde olmadığını, açıkça hüküm altına alan maddenin de TTK'ya alınmadığının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Ancak gerekçede yer alan açık ifadeye rağmen doktrinde aksini savunan yazarlar bulunmaktadır¹²⁴. Ayrıca Yargıtay'da yakın zamanda limited şirket esas sermaye payının haczine ilişkin olarak verdiği bir kararında, nama yazılı pay senetlerinin birer kıymetli evrak olmadığı tespitinde bulunmuştur¹²⁵.

c) Hüküm ve Sonuçları

Limited şirket esas sermaye payının bağlandığı nama yazılı senetlerin birer kıymetli evrak olarak nitelendirilmesinin, esas sermaye payını konu alan hukuki işlemler açısından bir takım sonuçları bulunmaktadır.

¹²² Limited şirket esas sermaye payının bağlandığı nama yazılı senetlerin birer kıymetli evrak olduğu yönünde bkz. **Bahtiyar**, s. 404. ; **Kendigelen**, İlk Tespitler, s.437.

¹²³ **Tekinalp**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 370.

¹²⁴ Gerekçe metninde açıkça çift taraflı ibraz kaydının bulunduğu belirtilmektedir. Aksi Yönde bkz. **Pulaşlı**, Şerh, s. 2007.

¹²⁵ www.kazancı.com, Yarg. 12. HD 2013/ 7955E, 2013/17423K ; ... 6102 Sayılı TTK' nun 593/2.maddesinde getirilen bir diğer yenilikle limited şirketlerde, esas sermaye payının, ispat aracı olan bir senede veya nama yazılı senede bağlanabilmesine imkan tanınmıştır. Madde gerekçesinde, esas sermaye payını içeren nama yazılı senet çıkarılmasının, paya devir ve dolayısıyla dolaşım kolaylığı sağlamayacağı, 595 ve devamı hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiş ve bu olanağın, limited şirket esas sermaye payını, anonim şirket payına dönüştürmeyeceği ve yaklaştırmayacağı, sadece ispatı ile gereğinde -limited şirkete ilişkin hükümler çerçevesinde- payın devrinde bazı kolaylıklar sağlayabileceği belirtilmiştir. O halde, limited şirketlerde pay senetleri birer ispat vasıtası niteliğinde olup, pay senedinin teslimi ile ortaklık hakkı devir ve temlik edilemez ve yine aynı nedenle bu haklar üzerine rehin ve haciz konulamaz. Pay senetlerinin kazanılması ile sermaye payı devralınmış olmaz. Esas sermaye payının devredilebilmesi 6102 Sayılı TTK'nın 595. ve 596. maddesi hükümleri şartlarında mümkündür. Buna göre pay senedinin teslimi ortaklık hakkının devrini sağlamadığından, pay senedinin haczedilmesi borçlunun, limited şirketteki ortaklık payının haczedildiği sonucunu doğurmaz. Yukarıda da belirtildiği üzere, ortaklık payı, limited şirkete haciz yazısının tebliği ile haczedilebileceği gibi icra memurunun mahalline (şirket merkezine) bizzat giderek, haczi şirkete tebliğ etmek ve pay defterine işlenmesini sağlamak suretiyle bu hususu tutanakla tespit ederek pay haczini yapması mümkündür...

Çünkü nama yazılı kıymetli evraka hangi hükümlerin uygulanacağı TTK m. 654 vd. ile kıymetli evrakın devrine ilişkin TTK m. 647’de belirtilmiştir. Kıymetli evrak niteliğindeki nama yazılı senetlere bağlanmış esas sermaye payını konu alan hukuki işlemlerde bu hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Ancak gerekçede belirtildiği üzere nama yazılı payları konu alan hukuki işlemlerde m. 595 vd.’deki hükümlerin de aynı anda uygulanacağı belirtilmiştir. Nama yazılı senetlerin kıymetli evrak olması ve esas sermaye payını konu olan hukuki işlemlerde esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümlerin istisnasız uygulanacağının belirtilmesi birlikte değerlendirildiğinde karşımıza şu sonuç çıkmaktadır.

Kanaatimizce, limited şirketlerde esas sermaye payının bağlandığı nama yazılı senetler birer kıymetli evrak niteliğinde olmakla birlikte, bu senetlerin amaçlanan fonksiyonlarını yerine getirmeleri için payın devri açısından, şirket sözleşmesinde genel kurul onayının kaldırılmış olması rehin tesisi açısından ise şirket sözleşmesinde rehne ilişkin bir yasak veyahut genel kurul onayı şartının öngörülmemiş olması gerekmektedir.

Eğer limited şirket sözleşmesi bu şekilde düzenlenmiş ise nama yazılı paylar kanun koyucunun amaçladığı fonksiyonu yerine getirecek ve esas sermaye payları tamamen kıymetli evrak hükümlerine tabi bir şekilde hukuki işlemlere konu olacaktır. Ancak, şirket sözleşmesinin nama yazılı kıymetli evraka uygun bir şekilde düzenlenmediği durumlarda, esas sermaye paylarının nama yazılı senede bağlanması hiçbir pratik fayda sağlamayacak ve esas sermaye payını konu alan hukuki işlemlerde şirket veya ortak açısından herhangi pratik bir fayda söz konusu olmayacaktır.

Kanun koyucunun, nama yazılı senetlere bağlanmış olan limited şirket esas sermaye payının hukuki işlemlere konu olması durumunda TTK m. 595 vd.’de hükümlerinde uygulanacağını belirtilmesini, TTK m. 647/3 ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

TTK m. 647/3’e göre kanun veya sözleşme ile başkalarının özellikle borçlunun da devre katılma zorunluluğu öngörülebilmektedir. Gerek nama yazılı senede bağlanmış esas sermaye payının devri gerek rehni açısından kanun

koyucunun, nama yazılı kıymetli evraklarda şirket tüzel kişiliğinin hukuki işleme katılması gerektiğini öngörmüş olduğundan bahsedilebilir¹²⁶.

Bizce kanun koyucu burada limited şirket esas sermaye payına ilişkin olarak limited şirketler için bir tercih hakkı sunmaktadır. Bu tercihlerden biri şirket sözleşmesinde yapılacak düzenlemeler ile esas sermaye payını konu alan hukuki işlemlerin kıymetli evrak hükümlerine tabi olmasını sağlamak ve sermaye unsurunun daha ağır bastığı, esas sermaye payı üzerindeki hukuki işlemlerin daha kolay hale getirildiği bir limited şirket yaratabilmektir¹²⁷.

Diğeri ise esas sermaye payını konu alan hukuki işlemlerin, TTK m. 595 vd.’deki hükümlere tabi olmasıyla, şahıs unsurunun daha ağır bastığı ve esas sermaye payını konu olan hukuki işlemlerin daha çok ortakların iradesine bağlanmış olduğu ve zorlaştırıldığı bir limited şirket tercihidir.

Kanun koyucu, burada limited şirketlerde esas sermaye payına ilişkin olarak, şirket sözleşmesine konulacak hükümler yoluyla geniş bir seçim hakkı tanıma amacını gütmektedir.

Nama yazılı esas sermaye paylarının birer kıymetli evrak olmasının rehin sözleşmesinin kuruluşuna etkisini çalışmamızın ikinci bölümünde ayrıntılı olarak incelenecektir¹²⁸.

d) Şekli ve İçeriği

TTK m. 593/2 ispat aracı niteliğindeki senetler ile birlikte nama yazılı senetlerinde şeklini ve içeriğini belirleyen bir hüküm niteliğindedir. Bu nedenle limited şirketlerde esas sermaye payının nama yazılı senetlere bağlanması durumunda senetlerin şekli ve içeriği konusunda yukarıda ispat aracı niteliğindeki

¹²⁶ TTK m. 647/3’ün gerekçesi şu şekildedir ; ”... hamiline, emre ve nama yazılı kıymetli evrakta sözleşmeye dayalı olarak mülkiyetin geçirilmesi veya sınırlı bir ayni hak kurulmasına ilişkin kuralları öngörmektedir. Anılan maddenin içerdiği hükümler, kıymetli evraka ait kanunlardan doğan mülkiyet geçişleri(miras, bölünme, birleşme gibi) ile ayni hak kuruluşlarına (kanuni rehin gibi) uygulanmaz.”

¹²⁷ **Tekinalp**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 370. Yazar nama yazılı kıymetli evrakın etkisinin genel kurul onayının kaldırıldığı durumlarda kendini gösterdiğini belirtmektedir.

¹²⁸ Bkz. s. 79 vd.

senetlere ilişkin olarak yaptığımız açıklamalar nama yazılı senetler içinde geçerlidir¹²⁹.

¹²⁹ Bkz. s. 31 vd.

İKİNCİ BÖLÜM

II. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKI

A. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKINA UYGULANACAK HÜKÜMLER

1) Genel Olarak

Rehin hakkı bir alacağı temin etmek amacıyla borçluya veya bir üçüncü kişiye ait taşınır veya taşınmaz bir mal üzerinde, alacaklı lehine kurulan sınırlı bir ayni haktır¹³⁰. Rehın hakkının alacaklıya sağladığı güvence aynı nitelikte olmakla birlikte, şahsi teminatlardan farklı olarak aynı teminatlarda rehnedilen şey üzerinde doğrudan bir hakimiyet kurulması söz konusudur¹³¹.

Rehin hakkında, malik mülkiyet hakkının kendisine bahşettiği eşyayı paraya çevirme yetkisini bağımsızlaştırarak bir başkasına tahsis etmektedir. Rehın hakkının sınırlı aynı hak olarak nitelendirilmesinin sebebi, mülkiyet hakkından farklı olarak, rehin hakkı sahibinin borç ödenmediği takdirde, sadece bu rehni paraya çevirme yetkisini kullanabilecek olmasından kaynaklanmaktadır.

Türk Medeni Kanunu'nda rehin hakkı, taşınmaz ve taşınır rehni olmak üzere iki temel bölüme ayrılmak suretiyle düzenlenmiştir. Taşınır rehni Medeni Kanun'un dördüncü kitabı olan Eşya Hukuku kitabının üçüncü bölümünde 939- 972. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Medeni Kanun'umuz, m. 939- 953'te "teslime bağlı rehin ve hapis hakkı", m. 940/f.1' de "hayvan rehni", m.954- 961'de "alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin", m. 962- 969 "rehin karşılığı ödünç verme işi ile uğraşanlarla yapılan rehin" ve m. 970- 972'de "rehinli tahvil" şeklinde olmak üzere farklı rehin tiplerini "taşınır rehni" başlığı altında bir araya toplamıştır.¹³².

¹³⁰ Gürsoy/Eren/Cansel, s. 747.

¹³¹ Selahattin Sulhi Tekinay, Menkul Mülkiyeti Ve Sınırlı Aynı Haklar, İstanbul 1994, s. 70.

¹³² Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 995.

Medeni Kanun'un taşınır rehnine ilişkin düzenlemeleri göz önüne alındığında, limited şirket esas sermaye payının rehni açısından özellikle değerlendirilmesi gereken hükümler, genel olarak “taşınır rehni” hükümleri ile bu rehin tipinin özel bir türü¹³³ şeklinde düzenlemiş bulunan alacaklar ve diğer haklar üzerindeki rehin hakkına ilişkin hükümlerdir.

2) Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerindeki Rehin Hakkına Uygulanacak Hükümlerin Değerlendirilmesi

Taşınır rehni, bir alacağı güvence altına almak üzere bir taşınır eşya, bir hak veya alacak üzerinde kurulan, hak sahibi alacaklıya, borç ödenmediği takdirde güvence konusunu paraya çevirtmek suretiyle alacağını tahsil etme yetkisini tanıyan bir sınırlı ayni haktır¹³⁴. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere taşınır rehninin bir taşınır eşya üzerinde kurulması söz konusu olmakla birlikte, bir hak veyahut alacak üzerinde de tesis edilebilmesi mümkündür.

Bir bakıma kanun koyucu haklar ve alacakların eşya niteliğine sahip olmadıkları halde, eşya hukuku hükümleri çerçevesinde, sınırlı bir ayni hak olan rehin hakkının objesi olabileceklerini kabul etmiştir¹³⁵.

Sonuç olarak kanun koyucu “alacaklar ve diğer haklar” üzerindeki rehin hakkını taşınır rehnine ilişkin bölümde düzenlemekle, bu rehin hakkının bir tür taşınır rehni olduğunu kabul etmiştir¹³⁶.

Her ne kadar limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına öncelikle uygulanacak olan hükümler “alacaklar ve diğer haklar” üzerindeki rehne ilişkin hükümler olsa da, bu hükümler konunun çözümü için yetersiz kalmaktadır.

Medeni Kanun'un taşınır rehnine ilişkin koyduğu kurallar, çeşitli taşınır rehni tiplerini kapsayacak şekilde düzenlenmiş genel nitelikteki kurallar değildir¹³⁷. Kanun koyucu, tüm taşınır rehni tiplerine uygulanabilecek genel

¹³³ **Hamdi Yasaman**, Banka Hukuku İle İlgili Makaleler, Mütalâalar, Bilirkişi Raporları, C. II ‘‘ Menkul Kıymetler Üzerinde Rehin Kurulması ’’, İstanbul 2013, s. 37.

¹³⁴ **Jale G. Akipek/Turgut Akıntürk**, Eşya Hukuku, Ankara 2012, s. 832.

¹³⁵ **Aydın Aybay/Hüseyin Hatemi**, Eşya Hukuku Dersleri, İstanbul, 2014, s. 297.;

Akipek/Akıntürk, s. 867. ; **Oğuzman/Seliçi/Özdemir**, s. 1039. vd.

¹³⁶ **Aybay/Hatemi**, s. 297. Yazarlar bu görüşe gerekçe olarak alacaklar ve diğer hakların rehninin taşınır rehnine ait bölümde düzenlenmesini göstermektedir.

¹³⁷ **Ferit H. Saymen/Halid K. Elbir**, Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar), İstanbul 1954, s. 683.

hükümler koymamış, bunun yerine pratik açıdan en fazla uygulama alanı bulan teslime bağlı taşınır rehnini düzenlemesinde temel almıştır¹³⁸.

MK m. 954/f.2’de bu durumu göz önüne alarak, aksine hüküm bulunmadığı sürece, teslime bağlı taşınır rehnine ilişkin hükümlerin alacaklar ve diğer haklar üzerindeki rehin hakkına bünyesine uygun olduğu oranda uygulanacağını belirtmektedir. Burada teslime bağlı taşınır rehnine ilişkin hükümlerin uygulanması ile kastedilen doğrudan bir uygulama olmayıp, alacaklar ve diğer haklar üzerindeki rehin hakkının niteliğine uygun düştüğü oranda, yani kıyasen yapılacak bir uygulamadır. Çünkü MK’da yer alan teslime bağlı taşınır rehnine ilişkin kurallar, hak ve alacaklar üzerindeki rehin hakkına dolayısıyla limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı açısından doğrudan uygulama alanı bulacak genel nitelikteki kurallar olarak nitelendirilemezler.

Medeni Kanun’un teslime bağlı taşınır rehnine ilişkin olarak getirdiği hükümler doktrinde tamamlayıcı hükümler olarak nitelendirilmekle birlikte, bu hükümlerin yetersiz kaldığı durumlarda, niteliğine uygun düştüğü ölçüde taşınmaz rehnine ilişkin genel hükümler, taşınır rehni tipleri içinde uygulanacaktır¹³⁹. Bu sebeple, hüküm bulunmadığı hallerde MK’nın taşınmaz rehnine ilişkin bazı hükümlerin kıyasen limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı içinde uygulama alanı bulacağı söylenebilir¹⁴⁰.

Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına yukarıda açıklanan hükümler haricinde, Borçlar Kanunu’muzda yer alan alacağın temlik hükümlerinin de kısıtlı olarak uygulanabileceği doktrinde belirtilmektedir. Bu görüşün dayanağı “alacak ve diğer haklar” üzerindeki rehin hakkını düzenleyen, ve ancak başkasına devri mümkün olan hak ve alacakların rehne konu olabileceğini belirten MK m. 954 hükmüdür. Doktrinde bu hükmün rehne konu hak ve alacağın tespiti açısından TBK’nın alacağın temlikine ilişkin düzenlemesine atıf yapıldığından hareketle alacağın temlikine ilişkin hükümlerin pay rehninde sınırlı olarak uygulama alanı bulacağı görüşü ileri sürülmektedir¹⁴¹. Aynı şekilde MK’da intifa hakkına ilişkin bir kısım

¹³⁸ **Oğuzman/Seliçi /Özdemir**, s. 999.

¹³⁹ **Oğuzman/Seliçi/Özdemir**, s. 999 ; **Şeref Ertaş**, “Tescilli Taşınır Rehinleri” , Prof. Dr. Aydın Zevkliler’ e Armağan, YÜED, C. 8, 2013. s. 1155. Yazar teslime bağlı taşınır rehnine ilişkin hükümleri tamamlayıcı hükümler olarak nitelendirmektedir.

¹⁴⁰ **Erol Cansel**, Türk Menkul Rehni Hukuku, C.1, Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara 1967.

¹⁴¹ **Göksoy**, s. 75. vd.

hükümlerinde limited şirket esas sermaye payının rehninde uygulama alanı bulabileceği doktrinde belirtilmektedir¹⁴²

Yukarıdaki açıklamalarımıza göre limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına öncelikle “alacaklar ve diğer haklar” üzerindeki rehin hakkına ilişkin hükümlerin, bu hükümlerin yetersiz kaldığı durumlarda teslim bağli taşınır rehnine ilişkin kuralların uygulanacağı, ihtiyaç olması durumunda ise taşınmaz rehni, intifa hakkı ve alacağın temlikine ilişkin Borçlar Hukuku hükümlerinin de uygulanmasının söz konusu olacağı söylenebilir¹⁴³.

3) Taşınır Rehnine Hakim Olan Genel İlkeler

a) Alacağa Bağlılık (Fer’ilik) İlkesi

Bir taşınır üzerinde rehin hakkı tesis edilmesindeki asıl amaç bir alacağı güvence altına almaktır. Ancak rehin hakkının kurulma amacı MK’da açıkça belirtilmemiştir. Her ne kadar MK’da açıkça belirtilmemiş olsa bile, Medeni Kanun’un genel rehin hukukunu düzenleme biçiminden, rehin hukukuna egemen olan ilkelerden, özellikle MK m. 881/f.1’den bu sonuca varılabilmektedir¹⁴⁴.

Taşınır rehninin asıl amacı bir alacağı güvence altına almak olduğundan, taşınır rehninin mevcut olabilmesi için geçerli bir alacağın varlığı şarttır. Rehni hukukunda fer’ilik ilkesi olarak da adlandırılan ilkeye göre, rehin hakkının varlığı, doğuşu ve sona ermesi zamansal bakımdan, temin edilen alacakla bağlantılıdır¹⁴⁵. Fer’ilik ilkesi MK’da özel olarak düzenlenmemiş olmakla birlikte, kanun koyucu bazı maddelerinde bu kavrama dolaylı olarak değinmektedir¹⁴⁶.

Taşınır rehni alacağa bağli fer’i bir haktır, başka bir deyişle varlığı bu alacağın varlığına bağlidir. Rehni hakkı ile alacak arasındaki fer’ilik ilişkisinin bir takım sonuçları bulunmaktadır. Alacağa bağlılık prensibinin en önemli sonucu, rehin hakkının alacak hakkının akıbetini takip etmesidir. Yani, rehin hakkının varlığı geçerli bir alacak hakkının varlığına bağlidir, alacak hakkı geçersiz ise rehin hakkı da

¹⁴² Göksoy, s. 77. vd.

¹⁴³ Andreas, Von Tuhr, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, C.I- II, Ankara 1983. , s. 878.

¹⁴⁴ Akipek/Akıntürk, s. 836. ; Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1000.

¹⁴⁵ Bülent Köprülü/Selim Kaneti, Sınırlı Ayni Haklar, İstanbul 1982, s. 442.

¹⁴⁶ A. Lale Sirmen, Eşya Hukuku, Ankara 2014, s. 736. Bkz. MK m. 944/f.1, m. 946/f.2, TBK m. 131/1, m. 189/1.

doğmayacaktır. Aynı şekilde alacak hakkının sona ermesi, rehin hakkını da sona erdirecektir¹⁴⁷.

Alacağa bağlılık prensibi sebebiyle, ileride doğacak veya şarta bağlı alacakları garanti altına almak üzere taşınır rehni tesis edilip edilemeyeceği tartışmalı olmakla birlikte, doktrinde ve yargı kararlarında bu tür alacakların taşınır rehni ile garanti altına alınabileceği kabul edilmektedir¹⁴⁸.

Rehinle teminat altına alınan alacağın, devredilmesi halinde TBK' daki alacağın temliki hükümleri gereğince, rehin hakkı da alacağın akıbetini takip edecek ve bu nedenle rehin hakkı da TBK m. 189 uyarınca yeni alacaklıya geçecektir. Başka bir deyişle taşınır rehninin alacak hakkından ayrı olarak devredilme imkanı bulunmamaktadır.

Borcun naklinde ise taşınır rehni borçlu dışındaki üçüncü bir kişi tarafından verilmiş ise rehin verenin yazılı rızası alınmadan gerçekleştirilen borcun nakli işlemi TBK m. 198 gereğinde rehin hakkını sona erdirecektir.

Taşınır rehni, taşınmaz rehninde olduğu gibi alacağın zamanaşımına uğramasını engellemez. Ancak alacağın zamanaşımına uğraması olması da, mevcut rehni sona erdirmez. Bu durumda alacaklı, alacak zamanaşımına uğramış olsa bile, rehlin paraya çevrilmesi suretiyle alacağına kavuşma hakkına sahiptir¹⁴⁹.

Limited şirket esas sermaye payı niteliği itibarıyla bir tür taşınır rehni olduğundan, alacağa bağlılık prensibine ilişkin açıklamalarımız limited şirket esas sermaye payının rehni için de uygulanacaktır. Bu nedenle bir alacağın güvence altına alınması için esas sermaye payının rehnedildiği durumlarda, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı alacağın akıbetini takip edecektir.

b) Kamuya Açıklık İlkesi

Kamuya açıklık ilkesinin fonksiyonu, bir taşınır üzerinde kurulmuş olan rehin hakkının üçüncü kişilerin görebileceği biçimde ortaya çıkmasını sağlamaktır¹⁵⁰.

¹⁴⁷ Akipek/Akıntürk, s. 836.

¹⁴⁸ Saymen/Elbir, s. 696. ; Akipek/Akıntürk, s. 836. ; Sirmen, Eşya Hukuku, s.738. Bu görüşe katılan yazarlar, ipoteğe ilişkin MK m. 881/f.1 hükmünün taşınır rehne de uygulanması gerektiğinden hareketle bu sonuca varmaktadırlar.

¹⁴⁹ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1001.

¹⁵⁰ Akipek/Akıntürk, s. 837.

Medeni Kanun’umuz bu açıklığı sağlamak için araç olarak taşınmazlarda tapuya tescil, teslim şartlı taşınır rehninde ise zilyetliğe başvurmaktadır¹⁵¹.

Medeni Kanunumuz, diğer aynı haklarda olduğu gibi taşınır rehninde de kamuya açıklık ilkesine özel bir önem vererek, taşınır rehninin kurulması için rehnedilecek şeyin teslimini, daha doğru bir ifade ile rehin verenin mal üzerindeki dolaysız zilyetliğine son verilerek, dolaysız zilyetliğinin alacaklıya veya tarafların anlaşması ile bir üçüncü kişiye devredilmesini şart koşturmuştur¹⁵².

Kamuya açıklık ilkesinin gereği olarak, MK m. 939’a göre taşınır, fiilen yalnız rehnedenin, hakimiyetinde kaldığı sürece, rehinli alacaklı için rehin hakkı doğmayacaktır. Aynı şekilde, rehin hakkının mevcut olduğu durumlarda, borçlu rehinli alacaklının rızası ile rehin verilen taşınırın dolaysız zilyedi durumuna geldiği durumlarda, MK m. 943/f.2’ye göre rehin hakkının hükümleri askıda olacaktır. Kamuya açıklık prensibi bir yandan taşınırın tedavülündeki güveni sağlarken, diğer yandan alacaklının zararına olan fiili veya hukuki tasarrufları da önlemektedir¹⁵³.

Taşınır rehninde hakim olan rehin tesisi için, rehin konusunun dolaysız zilyetliğinin rehinli alacaklıya devredilmesi kuralına, MK ve diğer kanunlarda nitelikleri gereği bazı istisnalar getirilmiştir¹⁵⁴. Bu istisnalar söz konusu rehin tipine göre değişiklik göstermekte ve çoğunlukla bu tip rehin haklarında kamuya açıklık sicile kayıt yoluyla sağlanmaktadır.

Görüldüğü üzere, taşınır rehni üst başlığı altında toplanan çeşitli rehin tiplerinde kanun koyucu, kamuya açıklık prensibini sağlamak için farklı hükümler tesis etmektedir. Ancak, konuya hak ve alacaklar üzerinde kurulan rehin hakkı açısından, kıymetli evraka bağlanmış olan hak ve alacaklar hariç olmak üzere, kamuya açıklığı sağlamak mümkün gözükmemektedir. Öyle ki hak ve alacaklar kıymetli evraka bağlanmadıkları sürece zilyetliğe konu olamayacakları gibi üzerlerinde kurulan rehin hakkının işlenebileceği aleni bir sicil de bulunmamaktadır.

¹⁵¹ Ünal/Başpınar, s. 109. “Zilyetlik ve tapu sicili ile verilmek istenen dış görüntü aynı haklara karine teşkil etmekte ve aleniyeti sağlamaktadır.”

¹⁵² Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1002.

¹⁵³ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1003.

¹⁵⁴ Bkz. Hayvan Rehni, Motorlu Araç Ve Diğer Tescilli Taşınır Rehinleri, Ticari İşletme Rehni.

Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı açısından ise aleniyeti sağlayabilecek herhangi bir sicil veyahut zilyetliğin devri şeklinde (esas sermaye payının kıymetli evraka bağlandığı durumlar hariç) bir hukuki müessese bulunmamaktadır. Bu durum limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının niteliğinden kaynaklanmaktadır.

Ayrıca belirtilmelidir ki, limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının, TTK m. 594'e göre pay defterine işlenmesi de kanaatimizce esas sermaye payının rehnin de aleniyeti sağlayacak bir hukuki müessese olarak nitelendirilemez. Çünkü üçüncü kişilerin şirketin izni olmadan pay defterini incelemeleri söz konu olmadığı gibi pay defterine güvenerek iyi niyetle hak iktisabı da mümkün değildir¹⁵⁵.

c) Güvenin Korunması İlkesi

Rehnin geçerli olarak kurulabilmesi için, rehin verenin rehin konusu üzerinde tasarruf yetkisine sahip olması şarttır¹⁵⁶. Genel kural, rehin tesisi için rehin verenin rehin konusu üzerinde tasarruf yetkisi olması ise de, Medeni Kanun' umuzda bir takım ayrık durumlarda rehin verenin tasarruf yetkisi bulunmasa dahi, iyi niyetli rehin alanın rehin hakkını iktisabını koruyan hükümler bulunmaktadır.

MK m. 939/f.2'ye göre, emin sıfatı ile zilyetten iyi niyetle bir taşınırı rehin alan üçüncü kişi, zilyedin tasarruf yetkisi olmamasına rağmen rehin hakkını kazanır¹⁵⁷. Esasında bu hüküm zilyetlik karinesine güvenerek kazanılan aynı hakkın korunmasını genel olarak düzenleyen MK m. 988 hükmünün özel bir uygulamasıdır¹⁵⁸.

Rehin hakkının kazanılabilmesi için, üçüncü kişinin, taşınırın zilyedinin tasarruf yetkisinin bulunmadığını bilmemesi ve bilmesinin de gerekmemesi lazımdır. İyiniyetin, taşınırın rehin alındığı sırada mevcut olması aranmakla birlikte, tasarruf yetkisinin olmadığı sonradan öğrenilmesi, rehin hakkını etkilemez¹⁵⁹.

Rehin olarak verilen taşınır, malikinin elinden rızası dışında çıkmış ise, üçüncü kişinin bu taşınır üzerinde rehin hakkını iktisap etmesi mümkün değildir.

¹⁵⁵ Ünal Tekinalp, Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları Pay Defteri Hukuku İle, İstanbul 2012, s. 108. ; Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 379 vd.

¹⁵⁶ Akipek/Akıntürk, s. 841.

¹⁵⁷ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1004.

¹⁵⁸ Akipek/Akıntürk, s. 841.

¹⁵⁹ Gürsoy/Eren/Cansel, s. 1166.

Para veya hamile yazılı senetlerde ise, bunlar malikin rızası ile veyahut rızası dışında çıkmış olsun, iyiniyetle rehin hakkı iktisap edilmesi MK m. 990'a göre mümkündür.

Hak ve alacakların rehninde eşya hukukuna ilişkin güvenin korunması prensibinden sadece taşınır eşya ile bir tutulan hamile yazılı kıymetli evrak yararlanır¹⁶⁰. Hatta bu senetlerde iyi niyetin korunması taşınır eşyadan daha geniş tutulmuştur. Öyle ki taşınır eşya zilyedin elinde rızası dışında çıkmış ise iyi niyetle rehin hakkının iktisabı söz konusu olmamasına rağmen, hamile yazılı senetlerde iyi niyetle hak iktisabı mümkündür.

Kıymetli evraka bağlanmış hak ve alacaklar açısından ise, kıymetli evrakın türüne göre bir ayırım yapılmalıdır. Hamile yazılı kıymetli evrak üzerinde iyiniyetle rehin hakkı iktisabı mümkün iken, nama yazılı kıymetli evrak üzerinde iyi niyet yoluyla rehin hakkının iktisap edilmesi mümkün değildir. Buna ek olarak alacak ve haklar için hiç kimse sahip olduğu haktan fazlasını devredemeyeceği ilkesi geçerli olduğundan, hak ve alacaklar üzerinde iyiniyetle rehin hakkının iktisap edilmesi mümkün değildir¹⁶¹.

Bu nedenle çıplak pay şeklindeki limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkının iyi niyetle iktisabı söz konusu olmayacağı gibi, esas sermaye payının ispat aracı veya nama yazılı kıymetli evraka bağlandığı durumlarda da esas sermaye payı üzerinde iyiniyetle rehin hakkının iktisap edilmesi mümkün değildir.

d) Belirlilik İlkesi

aa) Rehin Konusu Açısından

Taşınır rehninde belirlilik prensibinin taşınır rehnine konu olan şey ve teminat altına alınan alacak açısından olmak üzere iki farklı yönü bulunmaktadır. Taşınır rehnine konu olan eşya açısından teslim bağli taşınır rehninde, rehin konusu belirlenmeden zilyetliğin devredilmesinin söz konusu olmayacağı açıktır¹⁶². Başka bir ifade ile rehin sözleşmesinde, rehin konusunun ferden belirtilmiş olması gerekmemekte, ancak ferden belirlemenin en geç tasarruf işlemi sırasında yapılması

¹⁶⁰ A. Lale Sirmen, Alacak Rehni, Ankara 1990, s. 22.

¹⁶¹ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1004. ; Sirmen, Alacak Rehni, s. 22.

¹⁶² Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1005.

gerekli ve yeterlidir. Belirlilik ilkesi, borçlandırıcı işlem aşamasında (rehin sözleşmesi) değil, tasarruf işlemi sırasında kendini gösterir¹⁶³.

Belirlilik ilkesi rehnin kurulma biçimiyle yakından ilgilidir, öyle ki bazı rehin türlerinde rehin konusu şey eşya açısından, belirlilik sicile tescil ile sağlanırken bazı rehin türlerinde rehin konusu şeye ilişkin belirlilik teslim ile sağlanmaktadır. Rehin konusu şeye ilişkin olarak belirliliğin sağlanması özellikle, rehnin paraya çevrilmesi açısından hangi eşyaların teminat kapsamına girdiğinin tespiti açısından önem arz etmektedir.

Alacaklar ve haklar üzerindeki rehin hakkında, rehin konusu hak veya alacağın belirliliği açısından, üzerinde rehin hakkı tesis edilecek olan hak veya alacağın senede veyahut kıymetli evraka bağlandığı durumlarda belirlilik senedin rehin alan teslimi ile sağlanmaktadır¹⁶⁴. Senede veya kıymetli evraka bağlanmamış alacak ve haklarda ise rehnin kuruluş biçimi belirlilik sağlayacak nitelikte değildir¹⁶⁵. Ancak belirtmelidir ki, belirlilik ilkesi açısından henüz doğmamış bir hak veya alacağın da rehne konu olması mümkün olmakla birlikte bu alacak veya hakkın sadece belirlenebilir olması gerekli ve yeterlidir¹⁶⁶. Başka bir deyişle, müstakbel alacaklar yani gelecekte doğacak veya doğması muhtemel alacaklarında rehin sözleşmesine konu olması mümkündür¹⁶⁷. Örneğin bir limited şirkette henüz dağıtılmasına karar verilmemiş başka bir ifadeyle henüz doğmamış olan somut kâr payı hakkının, rehne konu olması mümkündür.

bb) Rehinle Temin Edilen Alacak Açısından

Taşınır rehninde, teminata altına alınan alacak bakımından belirlilik ilkesinin uygulanması taşınmaz rehninden farklıdır. Taşınmaz rehninde MK m. 851 gereğince teminata altına alınan alacağın miktar olarak belirlenmesi gerekmektedir. Taşınır rehninde ise bu zorunluluk bulunmamakta olup, rehin tesis edildiği sırada temin

¹⁶³ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1005.

¹⁶⁴ Sirmen, Alacak Rehni, s. 18.

¹⁶⁵ Sirmen, Alacak Rehni, s. 18.

¹⁶⁶ Köprülü/Kaneti, s. 382. ; Gürsoy/Eren/Cansel, s. 1203. ; Sirmen, Eşya Hukuku, s. 762.

¹⁶⁷ Sirmen, Alacak Rehni, s.28. Yazara göre bu tür alacakların rehninde rehin sözleşmesi, alacak veya hakkın gelecekte doğması şartına bağlanmış olur.

edilen alacağın belirlenebilir olması yeterli olup, temin edilen alacağın en geç rehnin paraya çevrilmesi sırasında parayla değerlendirilebilir olması gerekli ve yeterlidir¹⁶⁸.

Alacaklar ve diğer haklar üzerindeki rehin hakkının gelecekte doğacak veya gelecekte doğması muhtemel alacakları temin etmek üzere, MK m. 881/f.1'in kıyasen taşınır rehnine de uygulanacağından hareketle rehin hakkı tesis edilebileceği kabul edilmektedir¹⁶⁹.

Bu nedenle gelecekte doğacak veya doğması muhtemel alacakların teminatı olmak üzere limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi mümkündür.

e) Teminatın Bölünmezliği İlkesi

Teminatın bölünmezliği ilkesi, bir rehin konusu taşınırın bütünü ile rehinli alacağı teminat altına aldığını, diğer taraftan ise alacağın tümünün teminat altına alındığını ifade etmektedir¹⁷⁰. Başka bir ifadeyle teminatın bölünmezliği ilkesinin, rehin konu şey üzerindeki teminat yükünün kapsamı ve teminat altına alacağın kapsamı olmak üzere iki farklı yönü bulunmaktadır.

Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki teminat yükünün kapsamı, ileriki bölümlerde ayrıntılı olarak açıklanacağından, biz bu bölümde sadece teminatın bölünmezliği ilkesinin teminat altına alınmak alacak açısından incelemekle yetineceğiz.

Taşınır rehni, alacağın tamamı için teminat teşkil etmekte olup, borç tamamen ödeninceye kadar rehin konusu taşınır, rehinle yükümlenmiş olarak kalır ve borcun tamamen ödenmesine kadar rehinli alacaklı, MK m. 944/f.2 uyarınca rehin konusu şeyi geri vermekle yükümlü değildir¹⁷¹. Bu ilkenin sonucu olarak, borçlu kısmi ödemeler yapmış olsa bile rehin hakkı sahibinden rehin konusu şeyin tamamının veya bir kısmının kendisine verilmesini isteyemez.

Hak veya alacakların rehninde de aynı ilke geçerli olup, borçlunun kısmi ödemeler yapması suretiyle rehinle temin edilen alacağın miktarını azaltmış olsa dahi, aksine bir anlaşma olmadığı sürece borçlu rehin yükünün azaltılmasını talep

¹⁶⁸ Saymen/Elbir, s. 712. ; Sirmen, Alacak Rehni s. 19. ; Mehmet Ayan, Sınırlı Ayni Haklar, Konya 2012, s. 236.

¹⁶⁹ Köprülü/Kaneti, s. 329. ; Seda İrem Çakırca, Adi Alacakların Rehni, İstanbul 2006, s. 31.

¹⁷⁰ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1007.

¹⁷¹ Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 357.

edemeyeceği gibi, rehnedilen alacağa ilişkin senet veya kıymetli evrakın iadesini de talep edemeyecektir¹⁷².

Bu ilke bir hak rehni niteliğindeki, limited şirket esas sermaye payının rehni içinde aynen geçerli olup, borçlu kısmi ödeme yapmış olsa bile aksine anlaşma bulunmadığı, sürece rehin yükünün azalmış olması dolayısıyla teslim edilen senetlerin iadesini talep edilemeyecektir.

f) Öncelik İlkesi

Aynı taşınır, hak veya alacak üzerinde birden çok rehin hakkının kurulması MK m. 958 uyarınca mümkündür¹⁷³. Ancak böyle bir durumda özellikle rehin konusu şeyin paraya çevrilmesinde, rehin hakları arasındaki öncelik ilişkisi önem kazanacaktır. Öyle ki rehin konusu şeyin paraya çevrilmesinden sonra alacaklılara ödenecek olan tutar MK m. 948/f.1 uyarınca rehin haklarının sırasına göre paylaştırılacaktır.

Taşınmaz rehnin de birden fazla rehin hakkı arasında sıra MK m. 872'ye göre dereceye göre belirlenmekte iken, taşınır rehninde daha önce kurulan rehin hakkının önceliği ilkesi geçerlidir. Bu ilke MK m. 948/f.2'de açıkça belirtilmiştir. Ancak rehin hakkında sıraya ilişkin bu hüküm emredici nitelikte olmayıp, rehin veren ve alacaklıların yapacağı bir anlaşma ile değiştirilmesi mümkündür¹⁷⁴.

Alacak veya hak üzerinde birden fazla rehin hakkı kurulması mümkün olduğundan, limited şirket esas sermaye payı üzerinde de birden fazla rehin hakkının kurulması mümkündür.

¹⁷² **Sirmen**, Alacak Rehni, s. 24.

¹⁷³ **Sirmen**, Eşya Hukuku, s. 741.

¹⁷⁴ **Sirmen**, Alacak Rehni, s. 22.

B. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKININ HUKUKİ NİTELİĞİNİN İNCELENMESİ

1) Esas Sermaye Payı Üzerindeki Rehin Hakkının Konusu

Yukarıda belirttiğimiz üzere, limited şirketlerde “esas sermaye payı” iki farklı kavramı karşılamaktadır. Bu kavramlardan biri esas sermayenin bir parçası olarak esas sermaye payı iken diğeri hak ve borçlar bütünü olarak esas sermaye payıdır.

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulan rehin hakkı, bir hak ve borçlar bütünü olan esas sermaye payı ile ilgilidir. Öyle ki, esas sermaye payı üzerinde kurulacak rehin hakkının amacı, bir alacağın teminat altına alınması için, esas sermaye payının içerdiği haklar ve borçlar bütününe rehne konu edilmesidir.

Medeni Kanun’umuzda herhangi bir açıklık olmamasına rağmen, rehin hakkının niteliği gereği, sadece parasal değeri bulunan hakların rehin hakkına konu olabileceği kabul edilmektedir¹⁷⁵. Rehne konu olacak hakkın parasal olarak değerlendirilebilir bir hak olması, bir zorunluluk olup, parasal değeri bulunmayan bir hakkın rehne konu edilmesi, rehin hakkının amacına aykırılık teşkil etmektedir.

Doktrinde, limited şirket esas sermaye payının rehne konu olması açısından, rehin hakkının konusunun sadece esas sermaye payının içerdiği malvarlıksal nitelikteki haklar olduğu belirtilmektedir¹⁷⁶. Yani, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı, esas sermaye payının içerdiği malvarlıksal nitelikteki hakları kapsamakta ve yönetsel nitelikteki haklar rehne konu olmamaktadırlar¹⁷⁷. Çünkü, yönetsel nitelikte olan; oy hakkı, genel kurulu katılma hakkı, dava açma hakkı gibi haklar malvarlıksal bir değere sahip olmadıklarından paraya çevrilme kabiliyetine sahip değildir.

Biz yukarıda esas sermaye payının rehne konu olması açısından, esas sermaye payının içerdiği haklardan yalnızca malvarlıksal hakların rehne konu teşkil ettiğine ilişkin görüşe tam olarak katılmamakla birlikte, konuyu farklı bir açıdan incelemekteyiz. Doktrinde rehnin konusunu sadece malvarlıksal nitelikteki hakların oluşturduğuna ilişkin görüş, sadece esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı

¹⁷⁵ **Aslı Makaracı Başak**, Taşınır Rehni Sözleşmesi, İstanbul 2014, s. 35.

¹⁷⁶ **Göksoy**, s. 59.; **Erdem/Göksoy**, s. 591.

¹⁷⁷ **Erdem/Göksoy**, s. 577.

bulunduğu sürece yönetsel hakların rehin hakkı sahibi mi yoksa şirket ortağı tarafından mı kullanılacağına ilişkin bir görüştür.

Kanaatimizce, her ne kadar esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edildiği durumlarda yönetsel haklar, şirketin ortağı tarafından kullanılacak olsa bile rehnin paraya çevrilmesi sonucunda esas sermaye payını iktisap edecek kimse yönetsel haklara da sahip olacaktır.

Öyle ki rehnin paraya çevrilmesi durumunda esas sermaye payını iktisap etmek isteyen kimsenin asıl amacı, ortak sıfatını elde etmek suretiyle şirket ile sürekli bir hukuki ilişki içerisine girmektir. Esas sermaye payını iktisap edecek kimsenin asıl amacı sadece mali hakları iktisap etmek değil, şirketin ortağı olmaktır.

Bu açıdan esas sermaye payının içerdiği yönetsel haklar, esas sermaye payının malvarlıksal değerinin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu nedenle limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulduğu durumlarda, rehne konu olan şey sadece malvarlıksal haklar değil, esas sermaye payının bütünüdür¹⁷⁸. Başka bir deyişle, esas sermaye payının içerdiği yönetsel ve malvarlıksal haklar esas sermaye payının malvarlıksal değerini birlikte oluşturmakta ve ayrılmaz bir bütün teşkil etmektedir.

2) Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerindeki Rehin Hakkı Ayrımı

a) MK'nın Alacaklar ve Diğer Haklar Ayrımı

Medeni Kanun'umuz, taşınır rehninin bir türü olan alacaklar ve diğer haklar üzerindeki rehin hakkını, taşınır rehnine ait bölümde MK m. 954 ila m. 961 arasında düzenlemiştir. Dolayısıyla, MK, maddi varlığa sahip olan eşyanın rehnedilmesinin yanı sıra, maddi varlığa sahip olmayan hak ve alacak üzerinde de rehin hakkı tesis edilmesine imkan tanımakta ve alacaklar ile diğer haklar üzerinde kurulacak rehin hakkını bir çeşit taşınır rehni olarak kabul etmektedir¹⁷⁹.

Medeni Kanun, alacaklar üzerinde rehin hakkı ile diğer haklar üzerindeki rehin hakkını açıkça birbirinden ayırmakta ve bunlar üzerinde kurulacak rehin

¹⁷⁸ Bu yönde Bkz. **D. Zobl**, „Berner Kommentar, Kommentar Zum Schweizerischen Schriften Zum Handelsund, Zürich 1984, Art 899, N. 90 , (atfen) **Göksoy**, s. 60.

¹⁷⁹ **Akıntürk**, s. 867. ; **Çakırca**, s. 4.

hakkına farklı hükümlerin uygulanacağını öngörmektedir¹⁸⁰. MK'nın yaptığı bu ayırım m. 954 ve m. 955'ten açıkça anlaşılmaktadır.

MK m. 954 ve 955 her ne kadar alacakların ve diğer hakların rehninden söz etmekteyse de, hakların rehni bir üst kavram olup, bu üst kavramın alt türü olan alacakların rehnini de kapsamaktadır¹⁸¹. Kanunun alacak rehninin, hak rehninin bir türü olmasına rağmen, alacak rehni konusunu özel olarak düzenlemesinin sebebi alacak rehninin hak rehninin en çok uygulama alanı olan türü olmasından kaynaklanmaktadır¹⁸².

Burada kanun koyucunun “alacak” kavramı ile kastettiği, dar anlamda alacak, yani borç ilişkisinin aktif tarafı iken “diğer haklar” ile kastettiği ise, dar anlamda alacakların dışında kalan; ayni haklar, pay sahipliği hakları, maddi varlığı olmayan şeyler üzerinde kurulun haklar (fikri ve sınai haklar ile mirasçılık hakları gibi) haklardır¹⁸³.

MK m. 954/f.1 uyarınca sadece başkasına devredilebilen alacaklar ve haklar rehne konu teşkil edilebilirler. Kanun koyucu burada hem alacaklar için hem de diğer hakların rehne konu olabilmesi için bir ön şart olarak devredilebilir olmasını aramaktadır. Rehne konu olan alacak veya hakkın devredilebilir olup olmadığı, o alacak veya hakkın tabi olduğu hükümlere göre belirlenecektir.

Alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin tesis edilmesi konusunda Medeni Kanun'un getirdiği ayırım esas olarak rehlin kurulma aşamasında kendisi göstermektedir. MK m. 955 alacaklar üzerinde ne şekilde rehin tesis edileceğini düzenlemektedir. Söz konusu hükümde kanun koyucu rehin tesisinde, alacakların senede bağlı olup olmamalarına göre bir ayrıma gitmiş, hak rehni için ise rehne konu olan hakkın tabi olduğu hükümlere yollama yapmıştır¹⁸⁴.

¹⁸⁰ Akipek/Akıntürk, s. 868. ; Göksoy, s. 61.

¹⁸¹ Köprülü/Kaneti, s. 379.

¹⁸² Hak rehninin üst kavram alacak rehninin ise bu kavramın alt kavram olduğu konusunda bkz. Sirmen, Alacak Rehni, s. 3. ; Erdem/Göksoy, s. 578.

¹⁸³ Rona Serozan, Taşınır Eşya Hukuku, İstanbul 2012, s. 284. ; Erdem/Göksoy, s. 578. ; Göksoy, s. 62.

¹⁸⁴ MK m. 955/f.1 ; “Senede bağlanmış olan veya olmayan alacakların rehni için rehin sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve senede bağlı alacaklarda senedin teslimi gerekir.”

MK m.955/f.3 ; “Diğer hakların rehninde, yazılı rehin sözleşmesiyle birlikte, bu hakların devri için uyulması gereken şekle uyulması gerekmektedir.”

Bu ayrıma göre, senede bağlı olmayan alacaklarda, alacak üzerinde rehin tesis edilebilmesi için sadece yazılı rehin sözleşmesi yapılması yeterli olacaktır¹⁸⁵.

Senede bağlı olan alacaklarda rehin tesis edilebilmesi için ise, kanun koyucu yazılı rehin sözleşmesine ek olarak, senedin teslim edilmesini aramaktadır. MK m.955'te "senede bağlı alacak" ifadesinde kastedilen adi borç senetlerine bağlanmış olan alacaklardır¹⁸⁶. İspat vasıtası şeklinde düzenlenmiş senetler de bu kapsamda değerlendirilmelidir¹⁸⁷.

Kanun koyucu kıymetli evraka bağlı olan alacakların rehinde ise MK m. 956 ile hamile yazılı kıymetli evrak ve diğer kıymetli evraka ilişkin farklı hükümler tesis etmiştir.

MK m. 955/f.3'e göre ise "diğer hakların" rehnedilmesinde ise yazılı rehin sözleşmesi ile birlikte, rehne konu olan hakkın devrine ilişkin uyulması gereken şekle uyulması zorunludur. Bu hüküm uyarınca haklar üzerinde rehin tesisinde önemli olan husus, rehne konu olan hakkın devrine ilişkin olarak öngörülen şekle uygun olarak rehin tesis edilmesidir. Aksi halde söz konusu hüküm uyarınca rehin sözleşmesi geçerli olmayacaktır. Burada yazılı rehin sözleşmesine ek olarak, uyulması gereken şekil rehne konu olan hakkın niteliğine göre belirlenecektir.

b) Alacaklar ve Diğer Haklar Ayrımının Taahhüt ve Tasarruf İşlemleri Açısından Etkisi

Özellikle MK'nın yaptığı alacak ve diğer haklar ayrımının sonuçlarından birisi de, alacaklar veya haklar üzerinde rehin hakkı tesis edileceği durumlarda taahhüt ve tasarruf işlemlerinin hangi aşamada gerçekleştiğine yöneliktir.

MK m. 955/f.1'e göre bir senede bağlanmamış olan alacağın rehnedilmesi için yazılı rehin sözleşmesi yeterli kabul edilmiştir. Öyle ki, bir senede bağlanmamış olan alacak hakkının rehnedilmesinde, rehin sözleşmesinin unsurları olan taahhüt ve tasarruf işlemleri birbirine yapışıktır¹⁸⁸.

¹⁸⁵ Saymen/Elbir, s. 765. ; Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s.1040. "Yazılı rehin sözleşmesi, teslimine bağlı rehindeki aynı sözleşmenin yerini tutar. Ayrıca TBK m. 13 'e göre rehin verenin imzası yeterlidir."

¹⁸⁶ Gürsoy/Eren/Cansel, s. 1203. ; Akipek/Akıntürk, s. 868.

¹⁸⁷ Saymen/Elbir, s. 765. ; Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1040. ; Akipek/Akıntürk, s. 868.

¹⁸⁸ Köprülü/Kaneti, s. 383.

Senede bağı olan alacaklar üzerinde rehin hakkının tesis edilebilmesi için ise 955. maddenin ikinci fıkrasına gereğince, yazılı rehin sözleşmesine ek olarak, alacak hakkını temsil eden senetlerinde rehin alana teslim edilmeleri gerekmektedir. Senede bağı olan alacakların rehnin de yazılı rehin sözleşmesi taahhüt işlemi olarak nitelendirilirken, senedin teslimi tasarruf işlemi olarak nitelendirilmektedir¹⁸⁹.

3) Alacaklar ve Diğer Haklar Ayrımı Bakımından Esas Sermaye Payı Üzerindeki Rehin Hakkının Hukuki Niteliği

a) Genel Olarak

Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bir alacak üzerinde kurulan rehin hakkı mı yoksa bir hak rehni mi olduğu hususunun tezimizde incelenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda aşağıda doktrinde esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının niteliğine ilişkin olarak ileri sürülen görüşler ve bu görüşlerin kabul edilmesinin esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin olarak ortaya çıkarttığı sonuçlar ayrıntılı olarak incelenecektir.

b) “Alacak Rehni” Görüşü ve Sonuçları

Türk doktrininde Sirmen’in ileri sürdüğü görüş uyarınca, esas sermaye payının üzerindeki rehin hakkı niteliği itibariyle bir alacak rehni olmakla birlikte, MK’nın alacaklar ve diğer haklar ayrımında “alacaklar” grubuna girmektedir. Sirmen bu görüşüne gerekçe olarak esas sermaye payının içerdiği haklardan sadece malvarlıksal hakların rehne konu olduğunu ve rehne konu olan bu malvarlıksal haklarında birer alacak hakkı niteliğinde bulunmasını gerekçe göstermektedir¹⁹⁰.

Medeni Kanunumuzun 954. maddesinde yer alan alacak ve diğer haklar ayrımının gereği olarak, limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulan rehin hakkının “alacak rehni” olarak nitelendirilmesi durumunda TTK m. 600’ün, m. 595 vd.’deki maddelerine yaptığı atıf sebebiyle iki farklı ihtimal ortaya çıkacaktır.

TTK m. 600/2 uyarınca, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması genel kurul onayına bağlanmış ise, TTK m. 600/2’nin atfı gereğince TTK m. 595 vd’deki esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Başka bir

¹⁸⁹ Saymen/Elbir, s. 765. ; Köprülü/Kaneti, s. 383. Aksi yönde Bkz. Sirmen, Alacak Rehni, s. 36. Yazar rehin sözleşmesi ile birlikte senedin tesliminin bir bütün olarak tasarruf işlemi oluşturduğunu belirtmektedir.

¹⁹⁰ Sirmen, Alacak Rehni, s. 57. Bu görüşün eleştirisi için bkz. Göksoy, s. 63.

ifadeyle, eğer şirket sözleşmesinde esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması genel kurul onayına bağlanmış ise, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı esas sermaye payının devrine ilişkin hükümlere göre kurulacaktır.

Bu nedenle rehin sözleşmesinin tarafların imzalarının noterce onaylanması rehin tesisi açısından bir geçerlilik şartı haline gelecektir¹⁹¹.

Şirket sözleşmesinde, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi için genel kurul onayının aranacağına ilişkin hüküm koyulmadığı ikinci ihtimalde ise, bir alacak rehni olarak nitelendirdiğimiz, limited şirket esas sermaye payının rehni konusunda TTK m. 600'ün lafzına göre esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümler uygulanmayacaktır.

İşte bu ihtimalde limited şirket esas sermaye payının rehin tesisi konusunda TTK m. 595 vd.'deki hükümlerin uygulanması söz konusu olmayacak ve esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı MK m. 955'e göre tesis edilecektir.

Böylesi bir durumda, bir alacak rehni olarak nitelendiren limited şirket esas sermaye payının rehni için taraflarca yazılı rehin sözleşmesi imzalanması yeterli olacaktır¹⁹². Buna ek olarak esas sermaye payının ispat aracı niteliğindeki senetlere bağlandığı hallerde, bu senetlerinde rehin alana teslim edilmesi rehin tesisi açısından zorunlu hale gelecektir.¹⁹³

c) “Hak Rehni” Görüşü ve Sonuçları

Türk doktrinde çoğunluğun kabul ettiği görüş uyarınca, limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı niteliği itibarıyla bir hak rehni olmakla birlikte, MK'nın alacaklar ve diğer haklar ayrımında diğer hakların kapsamına girmektedir¹⁹⁴.

Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının niteliği itibarıyla bir hak rehni olduğu kabul edilir ise ortaya iki farklı ihtimal çıkmakta ancak bu iki ihtimalde de rehin tesisi aynı şekilde gerçekleştirilmektedir.

¹⁹¹ Bkz. TTK m. 595/1 ; “Esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı şekilde yapılır ve tarafların imzaları noterce onaylanır.”

¹⁹² Bkz. MK m. 955

¹⁹³ Bu konuyla ilgili İsviçre Doktrindeki tartışmalar için bkz. **Erdem/Göksoy**, s. 586.

¹⁹⁴ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 605. ; **Erdem/Göksoy**, s.578. ; **Göksoy**, s. 98 vd. ; **İlhan Helvacı**, Borçlar Hukuku, Miras Hukuku ve Eşya Hukukuna İlişkin Mütalaalar 2000-2010, İstanbul 2012, s. 608. ; **Ahmet Kılıç**, “Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni” , Bankacılar Dergisi, Sayı 71, 2009, s. 66 vd.

Şirket sözleşmesinde, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması genel kurul onayına bağlanmış ise TTK m. 600/2'nin TTK m. 595 vd.'deki hükümlere yaptığı atıf sebebiyle rehin sözleşmesinin taraflarının imzalarının noter tarafından onaylanması birer geçerlilik şartı olacaktır.

Şirket sözleşmesinde, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesisi için genel kurul onayının aranmadığı durumlarda ise bir hak rehni olarak nitelendirdiğimiz esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı MK m. 955/f.3'e göre tesis edilecektir¹⁹⁵. Bu durumda esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı tesisi, TTK m. 595'te yer alan hükümlere göre tesis edilecek ve rehin sözleşmesinin taraflarının imzalarının noterce onaylanması bir geçerlilik şartı olacaktır.

d) Değerlendirme

Yukarıda açıkladığımız üzere, limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının niteliği itibariyle “alacak rehni” olarak kabul edildiği durumda, şirket sözleşmesinde genel kurul onayının öngörülmesi rehin sözleşmesinin geçerlilik şartlarını değiştirecek niteliktedir.

Kanaatimizce şirket sözleşmesinde genel kurul onayının öngörülmüş olmasının rehin sözleşmesinin geçerlilik şartlarını değiştirmesi tutarlı bir yaklaşım değildir. Bizce, kanun koyucu esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının niteliği itibariyle bir hak rehni olduğu kabulü ile hareket ederek TTK m. 600/2'deki düzenlemeyi getirmiştir.

Ayrıca, esas sermaye payının içerdiği haklardan bir kısmı şirkete karşı belli şartlar altında ileri sürülebilen alacak hakları niteliğinde olmaları, limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bir alacak rehni olarak nitelendirilmesini gerektirmez¹⁹⁶. Çünkü esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edildiği durumlarda rehin hakkının konusu dar anlamda bir alacak hakkı değildir¹⁹⁷. Rehne konu olan şey bir bütünlük arz eden hak ve borçlar bütünüdür. Öyle ki alacak

¹⁹⁵ MK m. 955/f.3 ; “Diğer hakların rehninde, yazılı rehin sözleşmesiyle birlikte, bu hakların devri için öngörülen şekle uyulması gerekir.”

¹⁹⁶ Erdem/Göksoy, s. 575.

¹⁹⁷ Erdem/Göksoy, s. 578. “ Ortaklık sıfatına bağlı malvarlıksal hakların belirli şartların gerçekleşmesi ile ileri sürülebilecek bağımsız bir alacak hakkına dönüşmeleri, bunları birer ‘‘ dar anlamda alacak ‘‘ olarak nitelendirmeyi gerektirmez. Dolayısıyla limited şirket esas sermaye payının rehninde bir alacak rehninden bahsedilemez. ”

rehninden farklı olarak tek bir hukuki işlem ile bu hak ve borçlar bütünü üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi söz konusudur.

Gerek genel kurul onayının rehin sözleşmesinin geçerlilik şartlarını değiştirmesi gerek rehin konusu esas sermaye payının niteliği göz önüne alındığında esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkını bir “hak rehni” olarak nitelendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

4) Esas Sermaye Payı Üzerindeki Rehin Hakkının Ayni ve Mutlak Hak Olma Niteliği

Bir hakkın mutlak veya nisbi hak olup olmadığı, o hakkın kim tarafından ihlal edilebileceğine ilişkin olarak yapılan bir sınıflandırılmadır¹⁹⁸. Başka bir ifadeyle eğer söz konusu hak herkes tarafından ihlal edilebiliyorsa bu hak mutlak bir hak iken, sadece o hukuki ilişkinin tarafı olan kişi tarafından ihlal edilebiliyorsa o hak nisbi bir haktır. Mutlak haklar şahısvarlığı hakları veya malvarlığı hakları niteliğinde olabilirler.

Türk Hukuku’nda hakim olan görüşe göre ayni hak, bir şey üzerinde doğrudan doğruya hakimiyet sağlayan ve herkese karşı ileri sürülebilen bir hak olarak tanımlanabilir¹⁹⁹.

Maddi varlığı olan, yani cismani şeyler üzerinde kurulan rehin hakkının birer ayni hak olduğu konusunda doktrinde veya uygulamada herhangi bir tartışma bulunmamaktadır. Öyle ki rehin hakkı, maddi varlığı olan bir şey üzerinde kurulduğunda, rehin hakkı sahibi eşya üzerinde doğrudan hakimiyet sahibi olmakta ve dolayısıyla bu hakkını herkese karşı ileri sürebilmektedir.

Ancak maddi varlığa sahip olmayan alacaklar ve diğer haklar üzerinde kurulan rehin hakkının bir ayni hak olup olmadığı tartışmalıdır²⁰⁰. Çünkü burada, rehin hakkı sahibi, rehin konusunun bir eşya niteliğinde olmamasından dolayı, rehin konusu şey üzerinde doğrudan bir hakimiyet sahibi değildir. Bu nedenle limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkının niteliği de tartışmalıdır.

¹⁹⁸ **Hüseyin Hatemi**, Medeni Hukuka Giriş, İstanbul 2010, s. 119.

¹⁹⁹ **Oğuzman/Seliçi/Özdemir**, s. 3. ; **Jale G. Akipek**, Türk Eşya Hukuku, Ayni Haklar, Ankara 1965.

²⁰⁰ **Köprülü/Kaneti**, s. 380. ; **Oğuzman/Seliçi/Özdemir**, s. 1039. ; **Sirmen**, Alacak Rehni, s. 5 vd. ; **Gürsoy/Eren/Cansel**, s. 1202.

Doktrinde, alacaklar ve diğer haklar üzerinde kurulan rehin hakkının bir aynı ve mutlak hak olma niteliğine ilişkin farklı görüşler ileri sürülmektedir.

Sadece maddi varlığı bulunan şeylerin aynı hakka konu teşkil edebileceğinden hareketle, yabancı doktrinde özellikle alacak hakkı üzerinde rehin ve intifa hakkı kurulması alacağın temlik işlemi olarak nitelendirilmiştir²⁰¹.

Bu görüş uyarınca, alacak ve hakların üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi, bir alacağın temlik işlemi niteliğinde görülmektedir. Bazı yazarlara göre, bu temlik işlemi sınırlı bir temlik iken bazı yazarlara göre geciktirici şarta bağlanmış bir temlik işlemi olarak görülmekte ve bu tür rehin hakkı nispi bir hak olarak nitelendirilmektedir.²⁰² Ancak bu görüşün aksini savunan yazarlar, alacağın temlikinde alacağı devralan bağımsız bir kimse iken, alacak ve diğer haklar üzerinde rehin hakkı tesisinde, alacak veya hakkın rehin verende kalması sadece rehin alanın borç ödenmediği takdirde paraya çevirme hakkı olduğunu ileri sürerek bu görüşü eleştirmektedirler²⁰³.

Türk doktrinde ise Köprülü/Kaneti, alacak ve haklar üzerinde kurulan rehin hakkının, rehne konu olan alacak veya hak ile eşdeğer nitelikte, başka bir deyişle üzerinde tesis edildiği hak ile aynı statüde bulunan etki ve güç itibarıyla ise mutlak bir hak olduğu ileri sürmektedir²⁰⁴. Bu görüşe göre rehin hakkı eşya üzerinde kurulmadığından aynı nitelikte değildir²⁰⁵, fakat mutlak niteliktedir. Mutlak hak olma niteliği ise rehin konusu malvarlığı değeri üzerinde alacaklının öncelikle tatmin edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Bu görüşe yakın bir diğer görüş ise Oğuzman/Seliçi/Özdemir tarafından ileri sürülmektedir. Oğuzman/Seliçi/Özdemir'e göre, alacak ve haklar üzerindeki rehin hakkı aynı nitelikte olmayıp, sadece ana hakla eş nitelikte bir hak bahşetmektedir²⁰⁶.

Doktrinde Sirmen'in ileri sürdüğü görüşe göre ise, MK'nın alacak ve diğer hakları taşınırlar gibi kabul ederek düzenlediğinden hareketle, alacak ve diğer haklar üzerindeki rehin hakkının, sınırlı aynı hak niteliğinde olduğunu belirtmekte ve

²⁰¹ **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 13.

²⁰² **Sirmen**, Alacak Rehni, s. 6.

²⁰³ **Sanem Aksoy Dursun**, Eşya Kavramı, İstanbul 2012, s. 106.

²⁰⁴ **Köprülü/Kaneti**, s. 380. ; **Saymen/ Elbir**, s. 760.

²⁰⁵ **Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 362. ; **Akipek/Akıntürk**, s. 867.

²⁰⁶ **Oğuzman/Seliçi/Özdemir**, s. 1039. ; **Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 362. Yazarlar hak rehninin nesnesini oluşturan hakla aynı nitelikte olduğunu belirtmekte ve hak rehniinde kamuya açıklığın ihbar zorunluluğu ile sağlanması gerektiği görüşünü ileri sürmektedirler.

alacağın el değıştirmesi durumunda rehin hakkının yeni alacaklıya karşı ileri sürülebilmesi ve haciz ve iflasta rehinli alacaklının öncelikli olmasını da buna gerekçe olarak göstermektedir²⁰⁷.

Tekinalp'e göre ise esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı aynı nitelikte bir haktır²⁰⁸.

Birer kıymetli evraka bağlanmış olan hak ve alacakların rehninde ise doktrinde genellikle, alacak veya hakkın senetle birlikte eşya vasfı kazanabileceği kabul edilmektedir²⁰⁹. Bu nedenle bir kıymetli evraka bağlanmış bulunan hak veya alacağın rehnedildiği hallerde, rehin hakkının sınırlı aynı hak niteliğinde olduğu konusunda herhangi bir tartışma bulunmamaktadır.

Biz de esas sermaye payının bir eşya niteliğinde olmaması sebebiyle, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bir aynı hak olmadığı, ancak mutlak nitelikte bir etkiye sahip olduğu kanaatindeyiz. Esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı sahip olduğu bu mutlak etki sebebiyle, esas sermaye payını rehin hakkından sonra iktisap eden kimselere karşı ileri sürülebilecektir²¹⁰.

Ancak belirtmeliyiz ki kamuya açıklık ilkesinin uygulanmasının mümkün olmadığı limited şirket esas sermaye payının rehninde, rehin hakkının esas sermaye payını sonradan iktisap edecek üçüncü kişilere ileri sürülebilmesi hukuk güvenliği açısından bir takım sakıncaları da beraberinde getirmektedir.

Öyle ki pay defterine kayıt ve ticaret siciline tescilin kurucu niteliği haiz olmadığı bir sistemde, esas sermaye payını iktisap eden bir kimsenin esas sermaye payını rehin hakkı ile yükümlü olarak iktisap etmesi tehlikesi mevcuttur. Bu duruma ilişkin olarak çözüm önerimizi sonuç kısmında açıklayacağız.

²⁰⁷ **Sirmen**, Alacak Rehni, 9- 10. ; **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 14. Yazar anonim ortaklık payı üzerindeki intifa ve rehin hakkını bir sınırlı aynı hak olarak nitelendirmektedir.

²⁰⁸ **Reha Poroy /Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I. , **Yeniden Yazılmış 13.Bası**, 2014 İstanbul, s. 549.

²⁰⁹ **Köprülü/Kaneti**, s. 380. ; **Şeref Ertas**, Eşya Hukuku, İzmir 2012. , s. 7.

²¹⁰ **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 7 vd.

C. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDE REHİN HAKKI KURULMASI

1) Ön Koşul (Devir veya Rehin Yasağı Bulunmaması)

MK m. 954'e göre sadece başkasına devredilebilen alacaklar ve haklar rehlin konusu olabilir. Burada devredilebilen alacaklardan kastedilen, üzerinde rehin kurulacak olan alacak veya hakkın devrinin kanun veya sözleşme ile yasaklanmamış olmasıdır²¹¹. Başka bir deyişle, sözleşme veya hukuki ilişkinin niteliği gereği veya bağımsız olarak temlike elverişli olmayan veya para ile değerlendirilmesi mümkün olmayan hak ve alacaklar üzerinde rehin hakkının kurulması mümkün değildir²¹². Bu yasak, MK m. 954/f.1'den kaynaklanmaktadır.

Sadece devredilebilen hak ve alacakların rehne konu teşkil edebilmesinin bir sonucu olarak, şirket sözleşmesinden veya kanundan doğan devir veya rehin yasakları limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin tesis edilmesini engelleyen bir etkiye sahiptir. Limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkını engelleyen bu devir ve rehin yasakları şirket sözleşmesinden doğabileceği gibi bizzat kanuni bir düzenlemeden de kaynaklanabilmektedir.

a) Şirket Sözleşmesinden Doğan Yasaklar

TTK m. 595/4'e göre limited şirketlerde esas sermaye payının devri şirket sözleşmesine konulacak olan bir hüküm ile tamamen yasaklanması mümkündür. Limited şirketin sözleşmesinde, esas sermaye payının devrine ilişkin böyle bir yasak bulunması durumunda, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi mümkün değildir. Çünkü, esas sermaye payının devrine ilişkin mutlak bir yasağın şirket sözleşmesine konulması, niteliği itibarıyla bir hak rehni olan esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkını engelleyici etkiye sahiptir²¹³.

Öyle ki MK m. 954/f.1'e göre sadece devredilebilir nitelikteki hak ve alacaklar rehne konu teşkil edebilmekte olup, esas sermaye payının şirket sözleşmesine konulacak bir hüküm ile tamamen yasaklanması durumunda, esas sermaye payının devredilebilirlik niteliği ortadan kalkacak ve bu nedenle MK m. 954/f.1'de rehin tesisi açısından aranan ön koşul yerine getirilemeyecektir.

²¹¹ Erdem/Göksoy, s. 580.

²¹² Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1039.

²¹³ Arslanlı/Domaniç ; Erdem/Göksoy s. 581. ; Pulaşlı, Şerh, s. 2009.

Limited şirket esas sermaye payının rehnedilmesini yasaklayan bir hükmün şirket sözleşmesine konulup konulamayacağı konusunda TTK'da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak TTK'nın m. 595/4'te şirket sözleşmesine konulacak bir hükümle, limited şirket esas sermaye payının devrinin tamamen yasaklanabileceğini düzenlemiş olmasından hareketle, kanaatimizce limited şirket esas sermaye payının rehninin de şirket sözleşmesine konulacak bir hükümle tamamen yasaklanabileceği kanaatindeyiz. Çünkü kanun koyucunun limited şirket esas sermaye payının devrinin tamamen yasaklanabilmesine olanak tanımasındaki asıl amaç ortaklık ilişkisine, yabancı bir kişinin girişini engellemektir. Limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin tesis edilmesinin tamamen yasaklanmasındaki amaçta tıpkı devrin yasaklanmasında olduğu gibi üçüncü bir kişinin ortaklık ilişkisine girmesini önlemektir.

Kaldı ki, sadece esas sermaye payının devrinin yasaklanması fakat rehin tesisinin yasaklanmadığı durumlarda, devre ilişkin yasaktan beklenen fayda tam olarak sağlanamamaktadır²¹⁴. Çünkü esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı, borcun ödenmemesi sebebiyle paraya çevrildiğinde, tıpkı esas sermaye payının devrinde olduğu gibi şirkete yabancı bir üçüncü kişinin ortak sıfatını iktisap etme tehlikesi söz konusu olacak ve ortaklığa yabancı bir kişinin ortaklık ilişkisine girmesi engellenemeyecektir.

Ancak belirtmelidir ki, şirkete karşı ileri sürülebilecek birer alacak hakkı niteliğindeki doğmuş kâr payı alacağının rehninde, ortaklık ilişkisine yabancı bir kişinin dahil olması söz konusu olmayacaktır. Bu nedenle, şirket sözleşmesinde yer alan devir veya rehin yasağının bu tür alacak haklarının rehninde uygulanması için herhangi bir sebep bulunmamaktadır.

b) Kanundan Doğan Yasaklar

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin olarak, ETTK m. 520/3'te ayın karşılığı çıkarılan esas sermaye payları açısından kanuni bir devir yasağı bulunmakta ve ortağın ayın karşılığı çıkartılan esas sermaye paylarını kuruluştan itibaren üç yıl boyunca devretmesi yasaklanmıştı. Dolayısıyla ayın karşılığı çıkartılan esas sermaye paylarının devrine ilişkin bu yasağın sonucu

²¹⁴ Erdem/Göksoy, s. 581.

olarak, bu esas sermaye paylarının üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi de mümkün değildi. Ancak ETTK’da yer alan bu yasak TTK’ya alınmamıştır.

ETTK’da limited şirket esas sermaye payının devri ve dolayısıyla rehnine ilişkin olarak, kanundan doğan bir diğer yasak ise ETTK m. 526/1’de yer alan, sermaye borcunun tamamen yerine getirilmediği durumlarda, şirketin kendi esas sermaye paylarını rehin olarak almasını geçersiz sayan düzenlemedir. Ancak bu düzenlemede, TTK’ya alınmamıştır. Kanaatimizce bu yasağın TTK’da yer almamasının sebebi, TTK’nın ilk halinde limited şirket esas sermaye payı taahhüdünün kuruluşta tamamen yerine getirilmesini öngören düzenlemedir.

Kaldı ki limited şirketin kendi paylarının iktisabını düzenleyen, TTK m. 612’de de rehin hakkına ilişkin olarak herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Halbuki gerekçe metninde, limited şirketlerin kendi esas sermaye paylarının iktisabının, anonim şirketlere paralel olarak düzenlendiğinden bahsedilmekte, fakat anonim şirketlerin kendi esas sermaye paylarını iktisabını düzenleyen TTK m. 379’da rehin hakkına ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Bu iki düzenleme karşılaştırıldığında, limited şirketin kendi esas sermaye paylarını rehin alması konusunda TTK’da anonim şirket ve limited şirketler açısından farklı düzenlemeler getirildiği görülmektedir. Bu düzenlemenin bir sonucu olarak, limited şirketlerin kendi esas sermaye payını rehin olarak kabul etmesi konusunda herhangi bir yasak veya kısıtlama bulunmadığı söylenebilir²¹⁵.

2) Rehin Sözleşmesi

a) Şekil

TTK m. 600/2’ye göre limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi şirket sözleşmesine koyulacak bir hükümle genel kurul onayına bağlanmış ise, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkına, TTK m. 595 vd.’de yer alan esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümler uygulanacaktır.

²¹⁵ **Ramazan Durgut**, “ Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması”, TBB Dergisi 2013, Sayı (108), s. 129. Yazara göre bu durum bilinçli bir tercihten çok kanun koyucunun unutkanlığından kaynaklanmaktadır.

TTK m. 595 vd.'de yer alan hükümlerde hangilerinin uygulanacağı konusunda, TTK m. 600/2'de herhangi bir düzenleme yer almamakla birlikte, TTK m. 600'ün gerekçe metninde, kanunun göndermesinin şekle, onaya, cebri icra ve mirasa ilişkin hükümleri kapsadığı belirtilmektedir. Ancak TTK m. 595 vd.'deki hükümlerin hangilerinin ne ölçüde esas sermaye payının rehnine uygulanacağı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır.

TTK m. 600'ün yollaması sebebiyle, konusu limited şirket esas sermaye payı olan rehin sözleşmelerinin şekil bakımından, TTK m. 595'te düzenlenen esas sermaye payının devrine ilişkin hükümlere uygun şekilde yapılması gerekmektedir. TTK m. 595'e göre esas sermaye payını devir ve devir borcu doğuran sözleşmeler yazılı şekilde yapılır ve tarafların imzaları noterce onanır.

Doktrinde Pulaşlı'ya göre esas sermaye payının devrinde taraflarının imzalarının noter tarafın onaylanmasının bir geçerlilik koşulu değil, ispat ve hukuk güvenliğinin sağlanması yönünden bir araç niteliğindedir²¹⁶. Yazar ETTK m. 520/5' de yer alan şekle aykırılığın dahi taraflar arasında hüküm ifade etmeyeceği'' cümlesinin TTK'ya alınmaması sebebiyle esas sermaye payının devrinde noter onayının geçerlilik koşulu olmadığını belirtmektedir²¹⁷.

Kanun koyucu TTK m. 595/1'in gerekçe metninde açıkça tarafların imzalarının noterce onaylanmasının bir geçerlilik koşulu olduğunu belirtmekte²¹⁸ iken kanaatimizce Pulaşlı'nın görüşüne katılmak pek mümkün gözükmemektedir²¹⁹. Kaldı ki, imzaların noterden onaylanması resmi şeklin bir türü olup, imza tasdiki ve yazılı şeklin birbirinden ayrılması mümkün değildir.

Bu nedenle, limited şirket esas sermaye payının rehni sözleşmesinin, yazılı şekilde yapılması ve tarafların imzalarının noter tarafından onaylanması gerekmektedir. Burada sözleşmenin yazılı yapılması ve tarafların imzalarının noter

²¹⁶ Pulaşlı, Şerh, s. 2218 vd.

²¹⁷ Pulaşlı, Şerh, s. 2219. ; Ayrıca yazar TTK m.595/1'in gerekçesinde "...yazılı şekil imza onanması hem ispat yönünden gereklidir hem güvenliği sağlamaktadır." ifadesinin de noter onayının geçerlilik şartı olmadığını açıkça belirttiğini söylemektedir. Kanaatimizce kanun koyucu burada noter onayının taşıdığı fonksiyonu belirtmekte olup, noter onayının geçerlilik şartı olduğunu belirtmemektedir.

²¹⁸ TTK m. 595/1 gerekçe metni ; "... Birinci fıkrada devir sözleşmesi yazılı şekle bağlanmış ve 6762 sayılı Kanunda olduğu gibi imzaların noterce onayını da aramıştır"

²¹⁹ Tarafların imzalarının noterce onaylanmasının geçerlilik koşulu olduğu yönünde bkz. Şener, Ortaklıklar, s. 684 vd. ; Bilgili/Demirkapı, s. 745. ; Kendigelen, İlk Tespitler, s.341.

tarafından yapılması geçerlilik koşulu olup, aksi halde rehin sözleşmesi geçerli olmayacaktır.

Esas sermaye payının rehnine ilişkin sözleşmenin geçerli olabilmesi için sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve tarafların imzalarının noterce onaylanması gerekliliğinin dayanağı TTK m. 600/2'nin TTK m. 595'e yaptığı atıf olmakla birlikte, söz konusu hüküm bulunmasaydı da aynı sonuca, limited şirket esas sermaye payının hak rehni olarak nitelendirilmesi halinde varılabilmektedir.

Öyle ki ETTK döneminde kanunda esas sermaye payının rehnine ilişkin herhangi bir hüküm yer almamasına rağmen, esas sermaye payının rehnine ilişkin sözleşmenin, esas sermaye payının devrine ilişkin usule göre yapılacağı kabul edilmektedir²²⁰.

Buna gerekçe olarak ise esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının niteliği itibariyle bir hak rehni olması gösterilmektedir. Çünkü MK m. 955/f.3'e göre hak rehinde yazılı rehin sözleşmesinin yanında o hakkın devrine ilişkin şekle de uyulması gerekmektedir.

b) İçerik

TTK'da limited şirket esas sermaye payının rehnine ilişkin sözleşmenin içeriğine ilişkin olarak herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak TTK m.600/2'nin TTK m. 595 vd.'ye yapılan atıf sebebiyle bu hükümlerin sözleşmenin içeriği içinde uygulanması gerektiği kabul edilmelidir. Kanaatimizce, TTK m. 595 ve devamında yer alan maddelerin rehin sözleşmesine niteliğiyle uygun düştüğü oranda uygulanması gerekmektedir.

TTK m. 595 vd.'deki geçişe ilişkin hükümler incelendiğinde, esas sermaye payının devrine ilişkin sözleşmede, ek ödeme ve yan edim yükümlükleri ile rekabet yasağı ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak şekilde genişletilmiş ise bu hususun, ayrıca geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşulları belirtilmesi gerekmektedir. Söz konusu koşulların devir sözleşmesinde belirtilmesinin birer geçerlilik şartı olduğu doktrinde belirtilmektedir.²²¹ Ancak TTK

²²⁰ Arslanlı/Domaniç, s. 274.

²²¹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 552. ; Şener, Ortaklıklar, s. 687. ; Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 218.

m. 595'in gerekçe metninde söz konusu şartların sözleşmede yer alması gerekliliği getirilmesinin payı devralan kimsenin yükümlülüklerinin tam olarak bilincinde olmasının sağlanması olduğu ve bu kayıtların sözleşmede yer almamasının yaptırımının geçersizlik olmadığı belirtilmektedir²²². Biz de gerekçe metninde yer alan açık ifade sebebiyle bu görüşe katılmamaktayız.

TTK m. 595'te yer alan devir sözleşmesinin içermesi gereken koşullar rehin sözleşmesi için de aynen geçerli midir?

Kanaatimizce esas sermaye payının devrine ilişkin sözleşmede bu koşulların yer alması gerekliliği, esas sermaye payını devralacak kimsenin, başka bir deyişle şirket ile ortaklar arasındaki hukuki ilişkiye dahil olacak kimsenin şirketin mevcut sözleşmesinde doğan hak ve borçları bilincinde olmasıdır. Ancak rehin sözleşmesinde zaten rehinle teminata altına alınan borç ödenmediği takdirde, satış cebri icra suretiyle yapılacak ve ancak bu aşamada yabancı bir kimsenin şirkete dahil olması mümkün olacaktır. Bu nedenle esas sermaye payının devrinde sözleşmede bulunması gereken ek ödeme, yan edim yükümlülükleri, rekabet yasağı, önalım ve geri alım haklarının belirtilmesi rehin sözleşmesinin içermesi gereken unsurlardan değildir.

3) Genel Kurul Onayı

a) Kavram

TTK m. 600/2'ye limited şirket sözleşmesine hüküm koymak suretiyle, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması genel kurul onayına bağlanabilmektedir. Şirket sözleşmesinde rehin hakkının, genel kurul onayına bağlanması durumunda yazılı şekilde yapılan ve tarafların imzası noterce onanmış bulunan rehin sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylanması, rehin hakkının kurulabilmesi için şarttır. TTK m. 600/2'ye göre limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması durumunda, “geçişe ilişkin hükümler” uygulanacaktır. Burada kanun koyucunun geçişe ilişkin hükümlerden kastettiği, TTK m. 595 vd.'deki düzenlemelerdir. Ancak, m. 600/2'nin atfı karşısında, esas sermaye

²²² TTK m. 595/1 ; “... Tasarıda sınırlı sayıda öngörölmüş bulunan ve yükümlölük getirdiğı için önemli gördüğü hususların devir sözleşmesinde açıkça öngörölmesini emretmiştir. Bunlar ek ödeme yükümlölüğü, yan edim yükümlölölüğü, rekabet yasağının ağırlaştırılması veya tüm ortakları kapsayacak şekilde genişletilmesi, önerilme, önalım ve alım hakları cezaya ilişkin şartlardır. Ancak bu kayıtların devir sözleşmesinde bulunmaması, sözleşmeyi geçersiz kılmaz.”

payının devrine ilişkin hangi hükümlerin uygulanacağı tartışmalıdır. TTK m.600/2'nin gerekçe metnine göre intifa ve rehin hakkının kurulmasında, esas sermaye payına ilişkin gönderme, hem şekle hem onaya hem de miras ve cebri icraya ilişkin özel hükümleri kapsamaktadır²²³.

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulacak olan rehin hakkında, devre ilişkin hükümlerden hangilerinin ne ölçüde uygulanacağı ve bu uygulamanın sonuçları aşağıda ayrıntılı olarak incelenecektir.

b) ETTK Dönemindeki Durum

ETTK döneminde limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilebilmesi için genel kurul onayına ihtiyaç olup olmadığı hususu tartışmalıydı.

Bu tartışmanın kaynağı “*Diğer hakların rehninde, yazılı rehin sözleşmesiyle birlikte, bu hakların devri için öngörülen şekle uyulması gerekir.*” şeklindeki MK m. 955/f.3 hükmünden kaynaklanmaktadır.

Doktrinde bir görüş söz konusu hükümde geçen “*şekle uyulması gerekir*” ifadesinin ETTK m. 520'deki genel kurul onayını kapsamayacağını belirtmektedir²²⁴.

Bu görüşün taraftarları buna ek olarak esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının sadece mali nitelikteki haklar üzerinde kurulduğu ve rehin hakkının ortak sıfatı sağlamadığı gerekçesiyle, esas sermaye payının rehninde genel kurul onayına ihtiyaç bulunmadığını ileri sürmektedirler²²⁵.

Limited şirket esas sermaye payının rehninde genel kurul onayının aranması gerektiğini savunan görüş ise, devirde genel kurul onayının aranmasının altında yatan düşüncenin şirkete yabancıların katılımını engellemek olduğunu, aynı riskin dolaylı da olsa esas sermaye payının rehninde de söz konusu olabileceğinden hareketle rehin tesisinde de genel kurul onayı gerektiğini belirtmektedir²²⁶.

ETTK dönemindeki bu tartışma TTK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte onaya ilişkin olarak getirilen TTK m. 600/2 hükmü sebebiyle eski önemini yitirmiştir.

²²³ Bkz. TTK m.600 gerekçe metni, Aksi yönde bkz., **Kendigelen**, İlk Tespitler, s. 466.

²²⁴ **Arslanlı/Domaniç**, s.274. ; **Erdem/Göksoy**, s. 584.

²²⁵ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 188.

²²⁶ **Erdem/Göksoy**, s. 585.

c) Yetki

TTK m. 616/2- (c)'ye göre esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin onay kararı, limited şirket genel kurulunun devredilmez yetkileri arasında sayılmıştır. Buna ek olarak TTK m. 600/2 uyarınca esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının açıkça genel kurul onayına bağlanabileceği belirtilmektedir.

Bu iki hüküm uyarınca, limited şirket genel kurulunun bu yetkisini, başka bir organa devretmesi mümkün değildir²²⁷. Kanun koyucu, bu hükümlerle esas sermaye payı üzerinde kurulacak rehin hakkına ilişkin olarak verilecek onay kararının münhasıran genel kurula ait bir yetki olacağını ve bu yetkinin başka bir organa devredilemeyeceğini öngörmektedir.

d) Genel Kurul Onayı İçin Şirkete Yapılacak Başvuru

TTK m. 600/2 uyarınca, rehin sözleşmesi imzalandıktan sonra genel kurulun onayının alınmasına ilişkin olarak şirkete yapılacak başvuru esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümlere göre yapılacaktır.

Esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümler arasında esas sermaye payının devrinde genel kurul onayının alınması için şirkete karşı kim tarafından başvurulacağı hususunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. TTK m. 595/7 sadece başvurudan bahsetmekte ve başvurudan itibaren üç ay içinde genel kurul reddetmediği takdirde onayın verilmiş sayılacağını hüküm altına almaktadır²²⁸.

Burada konumuz açısından tartışılması gereken sorun limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması için gerekli olan genel kurul onayının verilmesi için şirkete yapılacak başvurunun, kim tarafından yapılacağıdır. Ancak bu sorunun çözümü için esas sermaye payının devrinde şirkete bildirimin kim tarafından yapılacağına ilişkin görüşlere değinilmesi gerekmektedir.

Esas sermaye payının devrinin şirkete bildirilmesi konusunda doktrinde toplamda üç farklı görüş bulunmaktadır.

²²⁷ Durgut, s. 132.

²²⁸ TTK m. 595/7 ; “Başvurudan itibaren üç ay içinde genel kurul reddetmediği takdirde onayı vermiş sayılır.”

Birinci görüşe göre, bildirim taraflardan birinin ortaklıktan ayrılmak diğerinin ise ortaklığa girmek isteğinin açıklanması niteliğinde olduğundan her iki tarafça birlikte yapılmalıdır²²⁹.

İkinci görüşe göre taraflar zaten devir sözleşmesi yapmakla birlikte iradelerini açıklamış bulunmakta olup, şirkete bildirim hem devralan hem de devreden tarafından yapılabilir²³⁰.

Üçüncü görüşe göre ise bildirim sadece payını devredecek olan ortak tarafından yapılmalıdır. Çünkü burada alacaklının katılımına gerek duyulmadan ifa edilebilen bir borç söz konusu olup, esas sermaye payını devreden ortağın şirkete bildirimde bulunmaması durumunda devralacak kimse mahkemeye başvurmak suretiyle devreden beyanı yerine geçen bir ilam almalıdır²³¹.

Doktrinde esas sermaye payının devrinde devrin şirkete bildirilmesi konusundaki görüşler genel olarak yukarıda açıkladığımız şekilde olmakla birlikte, esas sermaye payının devrinde veya rehnedilmesi durumunda şirkete yapılacak başvurunun kim tarafından yapılacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

TTK m. 595/7’de rehin sözleşmesinin onaylanması için şirkete yapılacak olan başvurunun, rehin alan veya esas sermaye payı üzerinde rehin tesis edilecek ortak tarafından mı yapılacağını düzenlememiştir. Ancak bu hükümde şirkete yapılacak başvurudan itibaren üç ay içerisinde reddedilmediği takdirde şirketin onay vermiş sayılacağı kabul edilmiştir.

İlgili hükmün gerekçesinde de belirtildiği üzere bu hükmün amacı onayın sessiz kalmak suretiyle sürüncemede kalmasını önlemektir²³². Ayrıca rehin sözleşmesinin her iki tarafının şirkete başvuruda bulunabilme konusunda menfaati bulunmaktadır.

²²⁹ **Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu**, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 1988, s. 727. Yazarlar yeni basılarında bu görüşlerini değiştirmişlerdir.

²³⁰ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 798. “Devreden bildirimini hem yapmakla yükümlü hem de yetkilidir. Devralan ise bildirimde bulunmak hakkına haizdir. Tarafların bildirim ile alakalı hak ve borçları devir sözleşmesinden doğmaktadır.” ; Aynı Yönde **Arslanlı/Domaniç**, s. 348. ; **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 265.

²³¹ **Öz**, s. 371 vd.

²³² TTK m. 595/7 gerekçe metni ; “... Bu hüküm ile onayın sessiz kalınarak sürüncemede bırakılması engellenmiştir.”

Bu nedenle, gerek kanun koyucunun hükmü getirmekteki amacı gerek taraf menfaatleri göz önüne alındığında, rehin sözleşmesinin her iki tarafının da şirkete başvurabileceği kabul edilmelidir. Şirkete rehin alan veya rehin veren ortak tarafından yapılan başvurudan itibaren üç ay içerisinde genel kurul red kararı vermediği takdirde, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı onaylanmış sayılacaktır.

Şirkete yapılacak başvurunun şekli konusunda ise kanunda herhangi bir açıklık bulunmadığından başvurunun şekle bağlı olmadığı söylenebilir²³³. Ancak ispat kolaylığı açısından noter kanalıyla yapılması faydalı olacaktır.

e) Başvuru Üzerine Genel Kurulun Toplanması

Şirket tüzel kişiliğine yapılan başvuru üzerine rehnin onaylanması için genel kurulun toplanması gerekmektedir. Ortakların toplantıya çağırılması konusunda TTK m. 617'nin uygulanması gerekmektedir. Bu hüküm uyarınca genel kurul müdürler tarafından toplantıya çağırılır.

Limited şirket müdürlerinin şirkete yapılan bildirimden itibaren uygun bir süre içerisinde ortakları genel kurula çağırımları gerekmektedir²³⁴. Uygun bir süre içerisinde ortaklar genel kurulu toplantıya çağırılmaz ise esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edecek olan ortağın ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırması mümkündür.

TTK m. 617/2'nin TTK m. 411 vd.'de düzenlenen anonim şirketlerde azlığın çağrı hakkına yaptığı atıf karşısında, ortaklardan birinin ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırması mümkündür. Ancak ortağın, ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırabilmesi için ortaklık esas sermayesinin en az onda birine sahip olması gerekmektedir²³⁵.

²³³ Öz, s.372. ; Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 271

²³⁴ Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 318.

²³⁵ Pulaşlı, Şerh, s. 2220.

Genel kurul onay kararını sadece, toplantı yapmak suretiyle alması gerekmemektedir. TTK m. 617/4 uyarınca ortakların yazılı onaylarını almak suretiyle de onay kararı verilebilir.²³⁶

f) Karar Nisabı

TTK m. 600/2'nin yaptığı gönderme karşısında, genel kurulun onayının arandığı durumlarda, genel kurul onayının alınmasına ilişkin usul TTK m. 595 vd.'de düzenlenen pay devrine ilişkin usul ile aynıdır. Yani limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkının kurulabilmesi için öncelikle tarafların imzalarının noter tarafından onaylandığı yazılı bir rehin sözleşmesi yapılması ve bu sözleşmenin genel kurul tarafından onaylanması gerekmektedir.

Genel kurul onayının, yazılı rehin sözleşmesi imzalanmadan önce verilip verilemeyeceği konusunda kanunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu konuda özellikle devre ilişkin onayla ilgili olarak, doktrinde payın kime devredileceğinin ortaklarca bilinmesi kaydıyla, onay kararının sözleşmenin düzenlenmesinden önce de verilebileceği kabul edilmektedir²³⁷.

Bu görüşten hareketle genel kurul tarafından verilecek onay kararının, rehin sözleşmesinin şartları ve taraflarının ortaklarca bilinmesi kaydıyla rehin sözleşmesi imzalanmadan önce de verilebileceği söylenebilir.

Limited şirket esas sermaye payının rehninde genel kurulun vereceği onay kararında aranacak nisap konusunda, TTK' da özel bir nisap öngörülmemiştir²³⁸. Onaya ilişkin olarak özel bir nisap öngörülmediğinden, burada uygulanması gereken nisap TTK m. 620'de yer alan ve olağan karar alma nisabı olan salt çoğunluktur. Başka bir deyişle, esas sermaye payının rehninde genel kurulun vereceği onay kararının TTK m. 620'deki olağan karar alma nisabına uygun olarak alınması gerekmektedir.

²³⁶ Durgut, s. 133.

²³⁷ Arslanlı/Domaniç, s. 326, Öz, s. 375.

²³⁸ Yıldız, Limited Şirketler, s. 461.

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasının tamamen yasaklanması mümkün olduğuna göre²³⁹, şirket esas sözleşmesine konulacak bir hükümle, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasını ilişkin olarak ağırlaştırılmış bir nisabın öngörülmesi mümkün kabul edilmelidir.

Ancak burada tartışılması gereken husus, eğer şirket sözleşmesinde esas sermaye payının devrine ilişkin onay kararının ağırlaştırılmış bir nisap ile alınabileceği öngörülmüşse bu nisap limited şirket esas sermaye payının rehnine ilişkin genel kurul onayı içinde uygulanacak mıdır?

Bu konuda TTK'da herhangi bir açıklık bulunmamakla birlikte, kanaatimizce devre ilişkin şirket sözleşmesinde yer alan yasağın rehin hakkı tesisini de etkilediği göz önüne alındığında, esas sermaye payının devrinde ağırlaştırılmış bir nisap öngörüldüğü durumlarda, bu nisabın esas sermaye payının rehinde de uygulanması gerekmektedir. Öyle ki gerek esas sermaye payının devrinde gerekse rehinde, yapılacak hukuki işlemin yapılmasının zorlaştırılmasının sebebi limited şirkete yabancı bir ortağın girmesini engellemektir. Esas sermaye payının rehnedilmesi durumunda da tıpkı devirdeki gibi, şirkete yeni bir ortağın girmesi muhtemeldir. Bu yüzden şirket sözleşmesinde öngörülmüş olan daha ağır nisap, rehne ilişkin onay kararı içinde uygulanmalıdır.

g) Red Kararı

TTK m. 600/2'ye göre genel kurul onay vermeyi sadece haklı sebeplerin varlığı halinde reddedebilir. Ancak kanunda veya gerekçe metninde "haklı sebepler" ifadesinden ne anlaşılması gerektiğinde dair bir hüküm veya açıklama bulunmamaktadır²⁴⁰.

Kanaatimizce haklı sebep kavramı her somut olaya göre ayrı ayrı değerlendirilmeli ve buna göre bir sonuca ulaşılmalıdır. Özellikle üzerinde rehin hakkı tesis edilecek olan esas sermaye payının sahibi şirket ortağının ödeme gücüne ilişkin sebepler haklı sebep niteliği taşımaktadır.

²³⁹ TTK m. 595/4'e göre limited şirketlerde esas sermaye payının devrinin tamamen yasaklanması mümkündür. Bu düzenlemeden hareketle doktrinde limited şirketlerde esas sermaye payının rehнинin de tamamen yasaklanabileceği kabul edilmektedir. Bkz. **Erdem/Göksoy**, s. 581.

²⁴⁰ Esas sermaye payının devrinde ise genel kurul, şirket sözleşmesinde başka türlü düzenlenmedikçe devri sebep göstermeksizin reddedebilir. Bkz. TTK m. 595/3

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin işlemin onaylanması için yapılan başvurudan itibaren üç ay içerisinde genel kurulun red kararı vermesi gerekmektedir. Aksi halde TTK m. 595/7 gereğince onay verilmiş sayılacaktır²⁴¹.

Genel kurulun red kararı vermesi halinde rehin sözleşmesi rehin alan veya rehin veren açısından hiçbir hüküm ve sonuç doğuramayacaktır²⁴².

h) Genel Kurulun Onay Vermeyi Reddettiği Durumda Ortağın Çıkma Hakkı

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmesinin genel kurul şirketten çıkma hakkı olup olmadığı konusunda kanunda açıklık bulunmamaktadır. Ancak TTK m. 600'ün atfı karşısında uygulanacak olan m. 595 vd.'deki hükümlere göre pay devrinin genel kurul tarafından reddedilmişse ortağın haklı sebeple çıkma hakkının bulunduğu hüküm altına alınmıştır²⁴³.

Kanaatimizce esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması genel kurul tarafından reddedilmişse, ortağın ortaklıktan çıkma hakkı bulunmamaktadır. Çünkü esas sermaye payının devrinde genel kurulun red kararı verdiği veya esas sermaye payının devrinin şirket sözleşmesinde tamamen yasaklandığı durumlarda ortağa haklı sebeple çıkma hakkının verilmesinin sebebi, ortaklık ilişkisinden çıkmak isteyen ortağa bir olanak sağlanmasıdır. Esas sermaye payının rehin edilmesinde ise şirket ortağının amacı ortaklık ilişkisinden çıkmak değildir. Bu nedenle TTK m. 595/5 hükmünün esas sermaye payının rehninde uygulanmaması gerekmektedir

4) Genel Kurul Onayının Hukuki Niteliği

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin genel kurul onayının hukuki niteliğinin belirlenebilmesi için öncelikle bazı kavramların açıklanması gerekmektedir.

²⁴¹ Durgut, s. 133.

²⁴² Pulaşlı, Şerh, s. 2044.

²⁴³ TTK m. 595/5.

Hukuki anlamda “şart” gelecekte gerçekleşmesi şüpheli olay anlamına gelmektedir²⁴⁴. Şart kavramının en önemli özelliği, şart koşulan olgunun, objektif olarak ortaya çıkıp çıkmayacağının belirsiz olmasıdır²⁴⁵.

Bir hukuki işlem taraf iradeleriyle veyahut bizzat kanun tarafından şarta bağlanmış olabilir. Kanundan kaynaklanan şartlar doktrinde “kanuni şart”, veya “hukuki şart” olarak adlandırılmaktadır²⁴⁶.

Şart kavramı farklı açılardan sınıflandırılmakla birlikte, özellikle hukuki işlemin hükümlerine göre bozucu ve taliki şart olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Geciktirici şartta bir hukuki işlemin etkilerinin doğması veya değişmesi, gelecekteki belirsiz bir olaya bağlanması söz konusu iken, bozucu şartta bir hukuki işleminin sona ermesinin, gelecekteki bir olayın gerçekleşmesine bağlanması söz konusudur²⁴⁷.

Kanuni şartın söz konusu olduğu durumlarda, kanun tarafından öngörülen şartın gerçekleşmesinden önceki dönemde, şarta bağlı hukuki işlem askıda hükümsüzdür²⁴⁸. Bir bakıma tamamlayıcı olgu henüz eksik olduğu için henüz işlem geçerli değildir²⁴⁹.

Yukarıdaki açıklamalarımız çerçevesinde, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması için genel kurul onayının gerekliliği olduğu hallerde limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin hukuki işlem geciktirici şarta bağlı bir hukuki işlem olarak nitelendirilebilir²⁵⁰.

Bu kapsamda genel kurul onayı hem kanuni bir şart hem de tamamlayıcı unsur niteliği taşımaktadır²⁵¹.

²⁴⁴ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 437.

²⁴⁵ Lale Sirmen, Türk Özel Hukukunda Şart, Ankara 1992, s. 47.

²⁴⁶ Oğuzman/Öz, s. 846. ; Şebnem Akipek, “Tamamlayıcı Olgunun Hukuki İşleme Etkisi”, AÜHFD, C.44, S. 1- 4, Ankara 1995, s. 280. Yazar bu kavramı “kanuni tamamlayıcı olgu” olarak adlandırmaktadır.

²⁴⁷ Kenan Tunçomağ, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, İstanbul 1976, s. 994 vd. ; Hasan Pulaşlı, Şarta Bağlı İşlemler Ve Sonuçları, Ankara 1989, s. 56 vd.

²⁴⁸ Akipek, Tamamlayıcı Olgu, s. 281.

²⁴⁹ Akipek, s. 282. Yazar iradi olarak geciktirici şarta hukuki bağlı işlemlerin askıda hükümsüzlük durumunun gerçekleşmeyeceğini bu tür işlemlerde, hukuki işlemin zaten geçerli olduğunu fakat hükümlerinin askıda olduğunu belirtmektedir.

²⁵⁰ Pulaşlı, Şerh, s. 2221.

²⁵¹ Demirkapı, Limited Ortaklık Payının Devri, s. 308- 310.

Bu nedenle rehin sözleşmesi genel kurul onayına kadar askıda hükümsüz bir hukuki işlem niteliğinde olacak ve genel kurul onayının verilmesi veyahut verilmiş sayılması ile birlikte, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmiş olacaktır²⁵².

5) Rehnin Şirkete Bildirilmesi ve Pay Defterine Kaydı

a) Rehnin Şirkete Bildirilmesi

MK m. 955/f.2 uyarınca alacaklı veya rehnedan rehni borçluya ihbar edebilir. Esasında bu hükmün alacak rehni açısından, borçlu üçüncü kişinin rehlinli alacaklının rızası olmadan rehin verene ödememede bulunmasını engellemektir. Ancak bir hak rehni olan limited şirket esas sermaye payının rehinde, rehin veren ortağın şirket nezdinde bulunan alacak haklarının rehin veren ortağa ödenmesi açısından önem taşımaktadır²⁵³. Örneğin esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının kapsamına giren kâr payı alacağının rehin veren şirket ortağına ödenmesi bu bağlamda değerlendirilecektir.

MK m. 955/f.2’de yer alan bildirim bir rehnin kurulmasına ilişkin bir geçerlilik şartı değildir²⁵⁴. Bildirimin amacı şirketin (borçlu) iyiniyetini ortadan kaldırmaktır.

Rehin şirkete ihbar edilmemiş ise, şirket rehin veren ortağa yaptığı ödeme sonucunda alacağın temliki hükmü TBK m. 186’ya kıyasen borcundan kurtulacaktır²⁵⁵. Başka bir ifadeyle ortağa ödenen miktar üzerindeki rehin hakkı son bulacaktır.

MK m. 961/f.2’ye göre rehin kendisine ihbar edilmiş olan şirket rehin alanın rızası olmadan rehin veren şirket ortağına herhangi bir ödemede bulunamayacaktır. Burada ihbarın fonksiyonu alacaklının şirket nezdinde bulunan alacak üzerindeki

²⁵² Durgut, s. 134.

²⁵³ Erdem/Göksoy, s. 587. Yazarlar bu haklara örnek olarak doğmuş kâr payı alacağı ve tasfiye payına katılma hakkını göstermektedir.

²⁵⁴ Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 256.

²⁵⁵ Köprülü/Kaneti, s. 543. ; Oruç Hami Şener, “Bankanın Rehinli Alacaklı Sıfatına Sahip Olduğu Adi Alacak Rehinde Rehnin Borçluya İhbarı Ve İhbarın Sonuçları”, DEÜHFD, C. 11, S. 2. , İzmir 2009, s. 212.

tasarruf yetkisini sınırlamaktır²⁵⁶. Şirkete yapılacak olan ihbar herhangi bir şekilde bağlı değildir²⁵⁷.

Şirkete yapılan ihbara rağmen şirketin rehin veren ortağa rehlin kapsamına giren alacak haklarına ilişkin herhangi bir ödeme yapması halinde şirket bu ödeme sebebiyle MK m. 961/f.2'ye göre rehin alana karşı sorumlu olacaktır²⁵⁸.

b) Rehnin Pay Defterine İşlenmesi

ETTK döneminde limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulan rehin hakkının, pay defterine işlenip işlenmeyeceği konusunda kanunda herhangi bir hüküm yer almamakta ve buna ek olarak ETTK m. 519/1'de sadece devir ve intikal işlemlerinin pay defterine kaydedileceğini öngörmesinden hareketle, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının pay defterine kaydedilmesinin hukuken mümkün olmadığı ileri sürülmekteydi²⁵⁹.

TTK m. 594/1'e göre esas sermaye üzerindeki rehin hakkı pay defterine kaydedilmelidir²⁶⁰. Esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının pay defterine işlenmesini sonuçları konusunda kanunda açık herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak esas sermaye payının devrinde dahi pay defterine yapılan kaydın kurucu nitelikte olmadığı²⁶¹ göz önüne alındığında, esas sermaye payının rehlinde de pay defterine yapılacak kaydın kurucu bir işleve sahip olmadığı söylenebilir²⁶².

Esas sermaye payı üzerinde kurulan rehin hakkının pay defterine kaydı sadece açıklayıcı bir niteliğe sahip olmakla birlikte, MK m. 955/f.2 anlamında esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının şirkete ihbar edilmiş olması açısından önem taşımaktadır.

²⁵⁶ Şener, Banka s. 213.

²⁵⁷ Sirmen, Alacak Rehni, s. 63.

²⁵⁸ Erdem/Göksoy, s. 589.

²⁵⁹ Erdem/Göksoy, s. 589.

²⁶⁰ TTK m. 594/1 ; “Şirket esas sermaye paylarını içeren bir pay defteri tutar. Ortakların, adları, adresleri, her ortağın sahip olduğu esas sermaye payının sayısı, esas sermaye paylarının devirleri ve geçişleri itibari değerleri, grupları ve esas sermaye payları üzerindeki intifa ve rehin hakları, sahiplerinin adları ve adresleri bu deftere yazılır.”

²⁶¹ Pulaşlı, Şerh, s. 2225. ; Şener, Ortaklıklar, s. 689. ; Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 550- 553. Yazar pay devrinde pay defterine kurucu nitelik verilebileceğini belirtmekte fakat aynı eserde pay defterine kapsamlı bir hukuki işlev tanınamayacağından bahsetmektedir.

²⁶² Durgut, s. 134.

6) Rehnin Ticaret Siciline Tescil Edilmesi

TTK m. 600/2'nin esas sermaye payı üzerinde kurulacak rehin hakkının genel kurul onayına bağlandığı durumlarda, esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümlerinin uygulanacağını belirtmesi karşısında, esas sermaye paylarının geçişlerinin ticaret sicilin tescil edilmesini düzenleyen TTK m. 598/1'in esas sermaye payının rehnine uygulanıp uygulanmayacağı konusu tartışmalıdır.

TTK m. 600/2'de uygulanması gereken "geçişe ilişkin hükümler" den anlaşılması gereken TTK m. 595 vd.'deki hükümlerdir. Esas sermaye paylarının geçişlerinin ticaret sicile tescil edilmesine ilişkin 598. madde de uygulanması gereken hükümler arasında yer almaktadır.

Ancak, belirtilmelidir ki, TTK m. 600/2'nin yaptığı gönderme karşısında, esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümlerin uygulanması sadece esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının genel kurul onayına tabi kılınması durumu ile sınırlı tutulmuştur. Dolayısıyla eğer, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı genel kurul onayına tabi tutulmamış ise TTK m. 598'in uygulanması söz konusu olmayacaktır. Başka bir ifadeyle genel kurul onayına tabi tutulan, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı ile genel kurul onayının aranmadığı rehin hakkı tesisinde ticaret siciline tescil konusunda bir farklılık yaratılmış olacaktır.

TTK m. 600/2'nin atfı karşısında esas sermaye payı üzerinde rehin hakkının ticaret siciline tescil edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Ancak belirtilmelidir ki, Ticaret Sicil Yönetmeliğin' de esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının ticaret siciline tescil edileceğine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır²⁶³.

Esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının ticaret siciline tescil edilmesi gerektiğini tespit ettikten sonra²⁶⁴, incelenmesi gereken diğer bir hususta ticaret siciline tescil edilmesinin etkisidir. Bu konuya ilişkin olarak esas sermaye payının devrinin ticaret siciline tesciline ilişkin görüşlerden yararlanmamız gerekmektedir.

²⁶³ Ticaret Sicil Yönetmeliği m. 103

²⁶⁴ Aksi Yönde Bkz. **Durgut**, s. 134

TTK m. 598/1 esas sermaye paylarının geçişlerinin ticaret siciline tescil edilmesi için mdrlr tarafından başvuru yapılması gerektiğini ngrmektedir²⁶⁵. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise mdrlrin bu yükümlülüklerini otuz gün içerisinde yerine getirmemeleri halinde, ayrılan ortağında ticaret siciline başvurabileceğini düzenlemektedir. 598. maddenin üçüncü fıkrasında ise sicil kaydına güvenen iyiniyetli kişinin güveninin korunacağı hüküm altına alınmaktadır.

Kanun koyucu TTK m. 595/2’de esas sermaye payının devrinin genel kurul onayı ile geçerli olacağını belirtmiřtir²⁶⁶. Başka bir deyişle esas sermaye payının devri genel kurulun onayı ile birlikte tamamlanacak ve bundan sonra yapılacak olan pay defterine kayıt ve ticaret siciline tescil işlemleri açıklayıcı niteliğı haiz olacaktır²⁶⁷.

Kanun koyucunun limited şirket esas sermaye payının devrinde getirdiğı bu sistem, TTK m. 598/3 ile uyuşmamaktadır. Çünkü ticaret sicile tescilin açıklayıcı olduğı bir sistemde, sicile güvenen iyiniyetli kimsenin korunması sorunlara yol açacaktır.

Örneğın esas sermaye payının devredildiğı ancak ticaret sicildeki görünümün henüz değıştirilmediğı hallerde, esas sermaye payını devralan kimse ile, esas sermaye payını ticaret sicildeki kayda güvenmek suretiyle iktisap eden kişilerden hangisinin iktisabının korunacaktır.

Doktrinde Demirkapı bu düzenlemenin bir sistem hatası olduğunu belirtmekte ve TTK m. 598/3’n gerçek olmayan bořluk²⁶⁸ sebebiyle uygulanamayacağını belirtmektedir²⁶⁹.

²⁶⁵ **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 553. “TTK m. 598’de yer alan tescil hükmü genel olup tüm esas sermaye payı geçişlerini kapsar.”

²⁶⁶ Bu yönde Bkz. **şener**, Ortaklıklar, s. 688. ; **Tekinalp**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 373.

²⁶⁷ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 408. ; **Pulaşlı**, şerh, s. 2224.

²⁶⁸ M. Kemal **Oğuzman/Nami Barlas**, Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar, İstanbul 2014, s. 103 vd. “Gerçek olmayan boşluk kanunun sakatlığını ve yetersizliğini ifade etmektedir. rtl boşlukta, kanun koyucunun hatası veya sosyal gelişmeler yüzünden tatmin edici olmaktan uzak hale gelen hükmün uygulanması hakkın kötüye kullanılması teşkil edecek ve hakim MK m. 2 /f.2’ye göre hükmü uygulamayacak ve örtülü boşluğı MK m. 1 uyarınca kendisi doldurabilecektir.”

²⁶⁹ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 405 vd. Yazar ticaret siciline böyle bir fonksiyon yüklenmesinin doğru olmadığını ve Tasarının yasalaşması halinde TTK m. 598/3’n uygulanamayacağını belirtmektedir.

Yukarıdaki açıklamalarımız uyarınca, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı açısından ticaret siciline yapılacak tescil sadece bildirici niteliktedir. Bu nedenle, tescilin bildirici etkiye sahip olduğu bir sistemde, TTK m. 598/3'te yer alan sicile kaydına güvenen kişinin iyi niyetinin korunacağına ilişkin hükmün rehin hakkında da uygulanması pek mümkün gözükmemektedir.

7) Esas Sermaye Payının İspat Aracı Niteliğindeki veya Nama Yazılı Senetlere Bağlandığı Durumlarda Rehin Tesis

a) İspat Aracı Niteliğindeki Senetlere Bağlanması Durumunda

Çalışmamızın önceki bölümlerinde incelemeye çalıştığımız üzere, limited şirket esas sermaye payının bağlandığı ispat aracı niteliğindeki senetler, kıymetli evrak niteliğine sahip bulunmayan sınırlı bir fonksiyona sahip senetlerdir²⁷⁰. İspat aracı niteliğindeki senetlerin sahip oldukları bu fonksiyonun rehin tesisine etkisinin incelenmesi gerekmektedir.

İspat aracı niteliğindeki senetlere bağlanmış olan, limited şirket esas sermaye paylarının rehnedilmesi için öncelikle, tıpkı çıplak pay üzerinde kurulan rehin hakkında olduğu gibi, MK m. 955/f.3 uyarınca tarafların imzalarının noterce onaylandığı yazılı bir rehin sözleşmesinin yapılması gerekmektedir²⁷¹. Rehin sözleşmesinin şekli ve içeriği yönünden esas sermaye payının ispat aracı niteliğindeki senetlere bağlanıp bağlanmaması herhangi bir farklılık yaratmamaktadır²⁷².

Ayrıca tarafların imzaları noterce onaylanmış olan yazılı rehin sözleşmesine ek olarak şirket sözleşmesinde kararlaştırılmış ise genel kurul onayının alınması da, ispat aracı niteliğinde senetlere bağlanmış olan esas sermaye paylarının üzerinde kurulacak rehin hakkı açısından zorunludur. Öyle ki esas sermaye payının ispat aracı niteliğindeki senede bağlanmış olması şirket sözleşmesinde yer alan, rehin tesisine için gerekli olan genel kurul onayı şartını ortadan kaldırmayacaktır.

²⁷⁰ **Arslanlı/Domaniç**, s. 221 ; Aynı Yönde Bkz. **Tekinalp**, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 370. “ Esas sermaye payının, ispat aracı şeklinde senede bağlanması nama yazılı olma, ibraz zorunluluğu öngörme gibi herhangi bir kıymetli evrak kaydını içermeyen yazılı hale gelmesidir.”

²⁷¹ **Yıldız**, Limited Şirketler, s. 134.

²⁷² **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 720.

İspat aracı niteliğindeki senetlerin hak ve senedin sıkı sıkıya birbirine bağlı olduğu kıymetli evrak niteliğinde birer senet olmamalarının, sonucu olarak sadece ispat aracı niteliğindeki senet üzerinde gerçekleştirilecek bir hukuki işlem yoluyla, limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi mümkün değildir. Sadece ispat aracı niteliğindeki bir senet üzerinde gerçekleştirilecek bir hukuki işlem, esas sermaye payı üzerinde gerçekleştirilen bir hukuki işlem olarak nitelendirilemez²⁷³.

Esas sermaye payı üzerinde kurulacak olan rehin hakkı açısından, ispat aracı niteliğindeki senetlerin, rehin alan kimseye teslim edilmesi rehin hakkının kurulması açısından bir geçerlilik şartı niteliğinde olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır²⁷⁴. Bu tartışmanın kaynağı limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının, alacak veya hak rehni olarak nitelendirilmesi ile doğrudan bağlantılıdır.

Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının, alacak rehni olarak nitelendirilmesi halinde, MK m. 955/f.1'in uygulanması gerekecek ve senede bağlanmış alacaklara ilişkin hüküm gereği, ispat aracı niteliğindeki senedin teslimi esas sermaye payı üzerinde kurulacak rehin hakkı açısından bir geçerlilik şartı olacaktır.

Buna karşılık limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bir hak rehni olarak nitelendirilmesi halinde, MK m. 955/f.3 uygulanacak ve esas sermaye payı üzerinde kurulacak rehin hakkı açısından, limited şirket esas sermaye payının devrine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Bu hükümlerin uygulanması durumunda ise ispat aracı niteliğindeki senetlerin teslimi, esas sermaye payı üzerinde rehin tesis edilmesi açısından bir geçerlilik şartı olarak nitelendirilemeyecektir²⁷⁵.

Çünkü ispat aracı niteliğindeki senetler, kısıtlı bir ispat fonksiyonuna sahip senetler olup birer kıymetli evrak gibi hak ve senedin sıkı sıkıya bağlı olduğu ve farklı hükümlere tabi senetlerden değildir. Her ne kadar, esas sermaye payı üzerinde kurulacak rehin hakkı açısından ispat aracı niteliğindeki senetlerin, rehin alana teslim edilmesi bir geçerlilik şartı olmasa bile, rehin hakkı sahibi alacağın temlikine ilişkin

²⁷³ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 35.

²⁷⁴ **Erdem/Göksoy**, s. 586.

²⁷⁵ **Erdem/Göksoy**, s. 587. Yazarlar esas sermaye payının devrinde, pay senetlerinin tesliminin kurucu nitelikte olduğunun kabulünün, bu senetlere kıymetli evrak vasfı tanınması ile eşdeğer sonuçta olduğunu belirtmektedir.

hükümlere kıyasen bu senetlerin kendisine teslim edilmesini isteme hakkına sahiptir²⁷⁶.

b) Nama Yazılı Senetlere Bağlanması Durumunda

aa) Yazılı Devir Beyanı

TTK'da limited şirket esas sermaye payının nama yazılı kıymetli evraka bağlanabilmesine olanak tanınmasının, limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulacak rehin hakkına bir takım etkileri bulunmaktadır.

Limited şirket esas sermaye payının nama yazılı kıymetli evraka bağlanabilmesinin bir sonucu olarak, nama yazılı senede bağlanmış olan esas sermaye payı tamamen kıymetli evrak hükümlerine göre rehnedilebilir hale gelmektedir. Kıymetli evrak kavramının temel mantığı da, alelade hak ve alacaklardan farklı olarak, hak ve senet birlikteliğinin sıkı bir biçimde ortaya çıktığı devri, rehni veyahut haciz gibi işlemlerin tamamının bu senet üzerinde gerçekleştirilmesinin mümkün olmasıdır.

Genel olarak, bir alacağın veya hakkın nama yazılı kıymetli evraka bağlandığı durumlarda bu kıymetli evrak üzerinde rehin hakkı kurulması iki farklı şekilde yapılabilir. Bunlarda birincisi MK m. 955/f.2 uyarınca yazılı rehin sözleşmesine ek olarak kıymetli evrakın teslimi suretiyle yapılması iken ikinci yöntem MK m. 956/f.2 ve TTK m. 647 uyarınca rehin hakkı tesis edilmesidir²⁷⁷. Ancak belirtilmelidir ki nama yazılı kıymetli evrakın TTK veya MK uyarınca rehnedilmesi arasında rehin hakkının sonuçları açısından herhangi bir farklılık bulunmamaktadır²⁷⁸. Bir kıymetli evrakın MK m. 955 uyarınca rehnedilmesi ile kıymetli evrakın rehnine ilişkin MK m. 956 uyarınca rehnedilmesi sadece emre ve hamiline yazılı kıymetli evrak açısından farklılık yaratmaktadır. Bunun temel nedeni nama yazılı kıymetli evrakın alacağın temlikine ilişkin hükümlere göre devredilmesidir²⁷⁹.

²⁷⁶ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s. 36. ; **Haluk Nomer**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2013, s. 375. “TBK m. 190 uyarınca alacağın temlikinde ispat aracı niteliğindeki belgelerin temlik alana teslim edilmesi gerekmektedir.”

²⁷⁷ **Akıpek/Akıntürk**, s. 868. ; **Sirmen**, Alacak Rehni, s. 53.

²⁷⁸ **Köprülü/Kaneti**, s. 542. “ İlke olarak nama yazılı senetlerde iyi niyetle hak kazanma korunmuş olmadığı için bu tür senetlerin TTK veya MK’ ya hükümleri uyarınca rehnedilmeleri kural olarak aynı sonuçları yaratır.”

²⁷⁹ **Göksoy**, s. 133.

Nama yazılı kıymetli evraka bağlanmış şirket esas sermaye payının MK m. 955'e göre rehnedilebilmesi için yazılı bir rehin sözleşmesine ek olarak söz konusu senetlerin teslim edilmesi gerekmektedir.

TTK m. 647 ve MK m. 956/f.2 uyarınca nama yazılı kıymetli evraka bağlanmış esas sermaye payının rehni için ise rehin verenin rehin tesisi amacı güden bir devir beyanı ile senedin zilyetliğinin rehin alana geçirilmesi gerekmektedir²⁸⁰. Devir beyanı kıymetli evrakın üzerine yazılabileceği gibi, ayrı bir kağıdın üzerine de yazılabilir²⁸¹

bb) Genel Kurul Onayı ve İmzaların Noterce Onaylanması

Burada konumuz açısından çözümlenmesi gereken husus, esas sermaye payının nama yazılı senetlere bağlandığı durumlarda, rehin tesisinde TTK m. 595 vd.'deki hükümler uygulanmaya devam edecek midir? Başka bir ifadeyle nama yazılı kıymetli evraka bağlanmış esas sermaye payının rehninde, yazılı devir beyanındaki imzaların noterce onaylanması ve genel kurul onayının öngörüldüğü durumlarda genel kurul onayının alınması birer geçerlilik şartı mıdır?

Kanaatimizce şirket sözleşmesinde genel kurul onayının bulunduğu ve esas sermaye payının nama yazılı senede bağlandığı durumlarda, genel kurul onayının alınması zorunlu olacaktır. Çünkü burada TTK m. 600/2'deki genel kurul onayı TTK m. 647/3 yer alan *“Kanun veya sözleşme ile başkalarının, bu arada özellikle borçlunun da devre katılmaları zorunluluğu öngörülebilir.”* şeklindeki hüküm kapsamında değerlendirilmelidir²⁸².

Yazılı devir beyanının da yer alan imzaların noterce onaylanmasına ilişkin şart ise kanaatimizce esas sermaye payının nama yazılı kıymetli evraka bağlanması durumunda uygulanmayacaktır.

²⁸⁰ **Huriye Kubilay**, “Kambyo Senetlerinin Rehni”, Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı, DEÜHFD, C.3, S. 1-4, 1987, s. 50; Yazılı devir beyanında devrin rehin amacıyla yapıldığının belirtilmesinin zorunlu olmadığı konusunda bkz. Sirmen, Alacak Rehni, s. 67.; **Göksoy**, s. 134. Yazar devir beyanında rehin kurma iradesi açıkça belirtilmişse açık rehinden belirtilmemişse örtülü rehinden bahsedileceğini ifade etmektedir.

²⁸¹ **Akıpek/Akıntürk**, s.869.; **Mustafa Reşit Karahasan**, Yeni Türk Medeni Kanunu Eşya Hukuku, C.2, İstanbul 2002, s. 293.; **Murat Alişkan**, Limited Şirket, İstanbul 2013, s. 158.

²⁸² **Oğuz İmregün**, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 1998, s. 13. “Nama yazılı senetlerin devrinde, ayrıca yasadın veya sözleşmeden doğan sınırlamalar bulunabilir. Emredici nitelikteki yasal sınırlamalara aykırılık halinde devir taraflar arasında da hüküm ifade etmez.”

Öyle ki esas sermaye payını kıymetli evraka bağlamakla, bir hakkın tabi olduğu rejim değişikliğe uğramaktadır²⁸³. Esas sermaye payı nama yazılı kıymetli evraka bağlanmakla kıymetli evrak rejimine tabi hale gelecektir. MK m. 956/f.2 ve TTK m. 647 uyarınca kıymetli evrakın rehninde yazılı rehin beyanı ve senedin teslimi rehin tesisi için yeterli olduğundan, nama yazılı esas sermaye payının rehlin de tarafların imzalarının noterce onaylanmasına gerek olmadığı kanaatindeyiz. Kaldı ki aksinin kabulü halinde esas sermaye payının nama yazılı kıymetli evraka bağlanması işlevsiz hale gelecektir.

Bu nedenle belirtilmelidir ki, limited şirket eğer esas sermaye payları üzerinde salt kıymetli evrak rejimine tabi şekilde rehin hakkı tesis edilmesini istemekteyse, şirket sözleşmesinde genel kurul onayı öngörmemek ve esas sermaye paylarını nama yazılı kıymetli evraka bağlayarak bu sonuca ulaşabilecektir. Ancak esas sermaye payını hem nama yazılı kıymetli evraka bağlayıp hem de şirket sözleşmesinde genel kurul onayı öngörülmesi halinde rehin tesisi açısından herhangi bir pratik fayda sağlanamayacaktır.

cc) Senedin Teslimi

Nama yazılı senede bağlanmış esas sermaye paylarının, rehnedilebilmesi için, esas sermaye payının bağlandığı kıymetli evrakın rehin alana teslim edilmesi gerekmektedir²⁸⁴. Burada üzerinde durulması gereken bir hususta MK m. 956/f.2 kıymetli evrakın “teslimi” ifadesi kullanılmakta iken TTK m. 647’de “senet üzerindeki zilyetliğin devri” ifadesinin kullanılmış olmasıdır.

Doktrinde baskın görüş MK m. 956/f.2’de “teslim” ile kastedilenin zilyetliğin devri olarak anlaşılması gerektiği yönündedir²⁸⁵. Bu görüş uyarınca nama kıymetli evraka bağlanmış esas sermaye payının rehni için, teslime bağlı taşınır rehninde olduğu gibi MK m. 939 uyarınca rehin verenin senet üzerindeki dolaysız zilyetliğini kaybetmiş olması gerekmektedir.²⁸⁶ Burada kanun koyucunun amacı rehin hakkının aleniyetinin sağlanmasıdır²⁸⁷.

²⁸³ **Hayri Domaniç**, Kıymetli Evrak Hukuku Ve Uygulaması, 1990 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul 2010, s. 26.

²⁸⁴ **Oğuzman/Seliçi/Özdemir**, s. 1041

²⁸⁵ **Sirmen**, Alacak Rehni, s. 60. ; **Öztan**, s. 125. ; **Göksoy**, s. 97.

²⁸⁶ **Aybay/Hatemi**, s. 293. ; **Kubilay**, s. 499 vd. ; **Sirmen**, Alacak Rehni, s. 60 vd. ; **Göksoy** s. 97 vd.

²⁸⁷ **Ertas**, Eşya Hukuku, s. 558.

Yukarıda açıkladığımız gerekçeler ile nama yazılı kıymetli evraka bağlanmış esas sermaye payının rehninde nama yazılı kıymetli evrak üzerindeki zilyetlik devredilmedikçe rehin hakkının kurulması söz konusu olmayacaktır.

Ayrıca senet üzerindeki zilyetlik devredilmediği sürece rehin hakkı doğmayacağı gibi senetler alacaklının rızası ile yalnız rehnedenin hakimiyetinde kaldığı sürece rehin hükümleri askıda olacaktır²⁸⁸.

D. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKININ KAPSAMI VE ESAS SERMAYE PAYININ İÇERDİĞİ HAKLAR BAKIMINDAN ETKİSİ

1) Teminat Altına Alınan Alacak Bakımından Kapsamı

a) Genel Olarak

Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının kapsamı rehin ile teminat altına alınan alacak bakımından ve rehin konusu limited şirket esas sermaye payı bakımından olmak üzere iki farklı şekilde incelenmelidir.

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkının niteliği itibarıyla bir hak rehni olduğuna tezimizin önceki bölümlerinde değinmiş bulunmaktayız. Bu nedenle, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına alacaklar ve diğer hakların rehnine ilişkin hükümlerin öncelikle uygulanması söz konusudur.

Rehin konusu limited şirket esas sermaye payının temin ettiği alacak bakımından kapsamına ilişkin olarak, MK'nın alacaklar ve diğer hakların rehnine ilişkin bölümünde herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır²⁸⁹.

MK'da alacaklar ve diğer hakların rehnine ilişkin olarak rehin hakkı ile teminat altına alınan alacağın kapsamı bakımından herhangi bir özel hüküme yer verilmediği için, esas sermaye payının rehninde teminat altına alacak bakımından rehinin kapsamı MK m. 954/f.2'nin atfı karşısında MK m. 946/f.2'ye göre belirlenecektir.

²⁸⁸ Akipek/Akıntürk, s. 837. ; Ayrıca bkz. MK m. 943/f.2.

²⁸⁹ Göksoy, s. 225. ; Çakırca, s. 44.

Başka bir ifadeyle taşınır rehninde alacağın kapsamını belirleyen MK m. 946/f.2 hükmü hak ve alacak rehni içinde uygulama alanı bulacak ve limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı açısından rehinle teminat altına alınana alacağın kapsamı bu hükme göre belirlenecektir²⁹⁰.

MK m. 946/f.2'ye göre rehin hakkının rehinle teminat altına alınan alacak bakımından kapsamı asıl alacak ile birlikte, sözleşme faizlerini, takip giderleri ve gecikme faizlerini teminat altına almaktadır. Burada teminat altına alınma ile kastedilen hangi alacak kalemlerinin esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı ile teminat altına alındığıdır.

b) Asıl Alacak

Asıl alacak, sözleşmede teminata bağlanması öngörülen alacağın kendisidir²⁹¹. Asıl alacak çoğunlukla rehin sözleşmesinde para alacağı olarak belirtilmekle birlikte, parayla değerlendirilebilen yapma, verme, vermeme borçlarının da rehinle teminat altına alınması mümkündür.

Ancak belirtilmelidir ki taşınır rehninde belirlilik ilkesi taşınmaz rehnine göre daha yumuşak uygulandığından taşınır rehninde sözleşmede alacak miktarının açıkça belirli bir meblağ olarak gösterilme zorunluluğu bulunmamaktadır²⁹². Alacağın miktarının paraya çevrilmesi sırasında belirlenebilir olması gerekli ve yeterlidir.

Asıl alacağın borcun ifa edilmemesinden doğan bir tazminat miktarı şeklinde olması da mümkündür. Ancak cezai şartın kapsam dahilinde olabilmesi için, borcun ifa edilmemesi halinde ödenmesi gerekli bir tazminat işlevinde olması gerekmektedir. Ancak ifa yerinde ya da zamanında ifa edilmeme halinde ödenecek bir para şeklinde belirlenen cezai şartlarda, asıl alacaktan bağımsız bir cezai şart söz konusu olduğundan bunun rehin hakkı ile teminat altına alınabilmesi içim tarafların bunu açıkça kararlaştırmaları gerekmektedir²⁹³.

²⁹⁰ Köprülü/Kaneti, s. 547.

²⁹¹ Köprülü/Kaneti, s. 471.

²⁹² Akipek/Akıntürk, s. 840.

²⁹³ Göksoy, s. 226.

c) Sözleşme Faizleri

MK m. 946/f.2'ye göre sözleşme faizleri de, teminatın kapsamına dahildir. Taşınır rehninde taşınmaz rehninden farklı olarak sözleşme faizleri de asıl alacak gibi teminat kapsamında bulunmaktadır. Taşınmaz rehninde ise, teminatın kapsamına ilişkin 875. madde de, sözleşme faizi rehnin kapsamı dışında tutulmuştur. Aynı durum zamanaşımına uğramış faizler içinde geçerlidir²⁹⁴.

d) Takip Masrafları

MK m. 946/f.2'ye göre takip masrafları da rehin ile temin edilen alacağın kapsamına dahildir. Bu husus m. 946/f.2'de "takip giderleri" olarak ifade edilmiştir. Ancak belirtilmelidir ki takip aşamasında hangi masrafların "takip gideri" kavramına dahil olacağı hususu İİK hükümleri uyarınca belirlenmelidir.

e) Gecikme Faizi

Gecikme faizi sözleşme faizinden farklı olarak tarafların anlaşmasından değil bizzat kanundan doğmaktadır. Ancak taraflar aralarında yapacakları bir anlaşma ile gecikme faizi oranını belirleyebilirler²⁹⁵. MK m. 946/f.2 uyarınca gecikme faizleri taraflarca aksi kararlaştırılmış olmadıkça, rehin ile temin altına alınan alacağın kapsamına dahildir.

2) Rehin Konusu Esas Sermaye Payı Bakımından Kapsamı

a) Genel Olarak

Rehin hakkının limited şirket esas sermaye payı bakımından kapsamı ile kastedilen husus, limited şirket esas sermaye payının içerdiği haklardan hangilerinin ne ölçüde rehnin sağladığı teminata dahil olduklarıdır²⁹⁶.

Rehin hakkının niteliği gereği, limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulduğu durumlarda, ortaklık hakları rehinli alacaklıya geçmeyecektir. Ancak üzerinde rehin hakkı kurulması sebebiyle rehin hakkının devamı süresinde payın içerdiği hakların kullanımında bir takım farklı etkilerin ortaya çıkması

²⁹⁴ Göksoy, s. 227.

²⁹⁵ Çakırca, s. 45.

²⁹⁶ Erdem/Göksoy, s. 591.

mümkündür. Bu açıdan bakıldığında rehin hakkının esas sermaye payının içerdiği haklara etkisi malvarlıksal ve yönetsel haklar açısından ayrı ayrı incelenmesi gereken bir durumdur.

b) Malvarlıksal Haklar Bakımından Rehin Hakkının Kapsamı ve Etkisi

aa) Kâr Payı Hakkı

Tezimizin yukarıdaki bölümlerinde belirttiğimiz üzere, limited şirketlerde kâr payı hakkı, soyut kâr payı hakkı ve somut kâr payı hakkı olmak üzere ikiye ayrılmakta ve tek başına rehne konu olabilen somut kâr payı hakkının doğması için genel kurulda kâr dağıtımı yönünde bir karar alınması gerekmektedir²⁹⁷.

Üzerinde rehin hakkı bulunan limited şirket esas sermaye payı açısından burada incelenmesi gereken iki farklı husus bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulduktan sonra, şirketin genel kurulda kâr dağıtımı yönünde karar alması durumunda dağıtılacak olan kâr payı rehin hakkı sahibine mi yoksa limited şirketin ortağına mı ait olacağı iken, ikincisi ise dağıtılacak olan kâr payı hakkının rehnin kapsamına dahil olup olmadığı hususudur.

Rehin hakkı sahibi limited şirketin ortağı konumunda bulunmamakla birlikte, esas sermaye payı üzerinde sadece alacağının ödenmemesi durumunda paraya çevirme suretiyle alacağını öncelikli olarak alma hakkına sahiptir. Bu nedenle üzerinde rehin hakkı bulunsu bile, limited şirketin kâr dağıtması durumunda dağıtılacak olan kâr payları limited şirket ortağına ait olacaktır.

Kaldı ki MK m. 685 uyarınca bir şeyin maliki, onun ürünlerinin de maliki olmakla birlikte ürünler dönemsel olarak elde edilen doğal veya hukuki ürünler ile bir şeyin özgülendiği amaca göre adetler gereği ondan elde edilmesi uygun görülen diğer verimlerdir.

²⁹⁷ **Pulaşlı**, Şerh, s. 2261.

Bu açıdan bakıldığında MK m. 685 uyarınca kâr payı hakkı esas sermayenin hukuki semeresi²⁹⁸ niteliğindedir²⁹⁹. Ayrıca bir limited şirkete ortak olmanın esas amacı da kâr elde etmektir. Bu nedenle üzerinde rehin hakkı kurulmuş olsa bile dağıtılacak olan kâr payları rehinli alacaklıya değil bizzat limited şirket esas sermaye payına sahip kimseye ait olacaktır.

Ancak belirtilmelidir ki, üzerinde rehin hakkı bulunan limited şirket esas sermaye payından doğan kâr payı hakkı esas sermaye payına sahip olan limited şirket ortağına ait olmakla birlikte, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edildiği durumlarda, esas sermaye payının içerdiği kâr payının ne ölçüde rehin hakkının kapsamına girdiği incelenmesi gereken bir husustur.

Kâr payımın ne ölçüde rehin hakkının kapsamına girdiği, MK m. 959’a göre belirlenecektir. MK m. 959 rehin konusu hakka bağlı dönemsel nitelikteki yan edimlerin rehin hakkı bakımından kapsamını düzenlemektedir³⁰⁰.

Kâr payı hakkının, rehin hakkı bakımından kapsamını belirleyen MK m. 959/f.1 hükmü şu şekildedir; *“Faiz veya kar payı gibi dönemsel gelir getiren alacakların rehnedilmiş olması halinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, bunlardan yalnız vadeleri henüz gelmemiş olanlar rehin hakkının kapsamına girer ve rehin vadeleri geçmiş olan edimleri kapsamaz.”*

Doktrinde ileri sürülen görüş uyarınca, sadece rehnin paraya çevirme anında muaccel olmamış kâr payları rehne dahildir³⁰¹. Başka bir deyişle sadece rehnin paraya çevrilme anında muaccel olmamış yan edimler rehnin kapsamına dahildir³⁰². Bu görüş kâr payının rehne dahil olup olmadığını belirlerken, paraya çevirme anında söz konusu kâr paylarının muacceliyetini esas almaktadır. Bu görüşün temelinde

²⁹⁸ Akıntürk, s. 63. “Hukuki semereler maddi olmayan malların yani hakların yarattığı ekonomik bir gelirdir.” Aynı yönde bkz. **Mahmut T. Birsell**, Anonim Şirketler Hukukunda Kar Kavramı C.1, İzmir 1973, s. 19.

²⁹⁹ **Erdem/Göksoy**, s.593. “Kâr payı, ortak açısından, şirkete katılma payının MK m. 685 anlamında bir hukuki semeresi diğer bir deyişle, dönemsel verimi niteliğindedir.”

³⁰⁰ **Erdem/Göksoy**, s. 593.

³⁰¹ **Erdem/Göksoy**, s. 594; **Göksoy**, s.230

³⁰² **Erdem/Göksoy**, s. 594; Yazarlar MK m. 959 hükmünün bu şekilde anlaşılması gerektiğini ve bu konuda İsviçre Federal Mahkemesi ve İsviçre öğretisinin görüş birliği içerisinde olduğunu belirtmektedir.

MK m. 959'u taşınır rehninin kapsamına ilişkin MK m. 947/f.3 hükmünün özel bir uygulaması olarak anlaşılması yatmaktadır³⁰³.

MK m.947/f.3 hükmü şu şekildedir; “*Rehin, paraya çevirme sırasında bütünleyici parça niteliğindeki doğal ürünleri kapsar.*” Bu hüküm her ne kadar doğal ürünlere ilişkin getirilmiş bir hüküm olsa da doktrindeki görüş uyarınca hukuki semerelere de uygulanması gerektiği ve kâr payının rehne dahil olup olmadığı hususunda bu hükmün dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir.

MK m. 947/f.3 uyarınca, paraya çevirme anına kadar muaccel hale gelen kâr payları esas sermaye payından bağımsız hale gelecek ve rehin hakkının kapsamı dışına çıkacaktır. Bu görüş uyarınca muaccel hale gelmiş kâr payları bütünleyici parça niteliklerini kaybetmekte ve bu nedenle rehin kapsamı dışına çıkmaktadır³⁰⁴.

Yukarıdaki görüş uyarınca, paraya çevirme anı olan satış anına kadar muaccel hale gelmiş olan kâr payları hiçbir şekilde rehin hakkının kapsamına girmeyecektir. Ancak belirtilmelidir ki bu görüşün kabulü halinde kâr payı hakkının rehin kapsamına girmesi sadece çok kısıtlı hallerde söz konusu olacaktır.

Çünkü rehin tesis edildiği andan paraya çevirme yani satış anına kadar muaccel olan tüm kâr payları rehinin kapsamı dışında kalacaktır. Paraya çevirme anı da bir anlık bir işlem olduğundan kâr payı hakkının rehin kapsamına girmesi ancak kâr payı hakkının doğduğu fakat paraya çevirme işleminden sonra muaccel hale geleceği durumlarda söz konusu olacaktır.

Kanaatimizce esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edildikten sonra paraya çevirme anına kadar muaccel hale gelen tüm kâr payı alacaklarının rehinin kapsamına dahil olması gerekmektedir³⁰⁵. Ancak bu hüküm emredici nitelikte olmadığından taraflarca aksinin kararlaştırılması mümkündür. Çünkü burada rehin tesis anından sonra muaccel olan tüm kâr payları rehin hakkının kapsamına girmektedir.

³⁰³ **Erdem/Göksoy**, s. 594. ; **Göksoy**, s. 231 vd. Her iki yazarda MK m. 959'un MK m. 947/f.3'ün özel bir uygulaması olduğunu belirtmekte ve bu görüşlerine İsviçre Federal Mahkemesi'nin kararını gerekçe göstermektedir.

³⁰⁴ **Erdem/Göksoy**, s. 594. ; **Göksoy**, s. 232

³⁰⁵ **Saymen/Elbir**, s. 771. ; **Ertaş**, Eşya Hukuku, s. 589. Yazarlar bu görüşte olmakla birlikte bu görüş için herhangi bir gerekçe belirtmemektedirler.

MK m. 959’da vadesi henüz gelmemiş ifadesi ile kastedilen rehin tesis edildiği anda henüz vadesi gelmemiş olan dönemsel yan edimlerdir. Bu husus MK m. 959’un gerekçe metninde yer alan “... *maddeyle alacak rehninin, rehnedilen alacağın tesisi anında vadesi gelmemiş faiz ve kâr payı gelirini ve benzeri yan edimleri kapsayacağı belirtildiğinden, rehnin kurulması anında muaccel olmuş faiz ve kâr payları rehnin kapsamı dışında sayılmıştır.*” ifadesinden kolaylıkla anlaşılmaktadır. Bir bakıma bu madde ile rehin hakkı kapsamı dışında kalan kâr payları, rehin tesisinden önceki bir tarihte muaccel hale gelmiş olan kâr paylarıdır.

Örneğin 22.05.2015 tarihinde X limited şirketinin ortağı olan Y’nin esas sermaye payı üzerinde rehin tesis edildiği bir durumda, esas sermaye payının paraya çevrildiği tarih olan 13.06.2016 tarihine kadar muaccel hale gelmiş tüm kâr payları rehin hakkının kapsamına girmektedir. Ancak Y’nin 22.05.2015 tarihinden önce muaccel hale gelmiş bir kâr payı alacağı var ise bu kâr payı alacağı rehin hakkının kapsamı dışında kalacaktır.

Ancak doktrinde ileri sürülen görüş kabul edilirse, 22.05.2015 tarihinden paraya çevirme anı olan 13.06.2016 tarihine kadar muaccel hale gelmiş tüm kâr payları rehnin kapsamı dışında kalacaktır. Bu görüş uyarınca kâr payının rehne dahil olması, ancak kâr payının 13.06.2016 tarihinden önce doğmuş fakat 13.06.2016 tarihinden sonra muaccel hale gelmesi durumunda söz konusu olabilecektir.

Ayrıca belirtmelidir ki esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı şirkete ihbar edilmiş ise rehin devam ettiği sürece, rehin hakkının kapsamına giren kâr payı alacaklarının rehin hakkı sahibinin izni dışında, şirket ortağına ödenmemesi gerekmektedir³⁰⁶.

bb) Tasfiye Payı Hakkı

Limited şirketlerde TTK m. 643’ün anonim şirket hükümlerine yaptığı yollama sebebiyle her ortak, şirketin infisah etmesi durumunda sahip olduğu esas sermaye payı oranında tasfiye bakiyesine katılma hakkına sahiptir.

³⁰⁶ Şener, Banka, s. 197.

Limited şirketlerde ortağın sahip olduğu tasfiye bakiyesine katılma hakkının niteliği itibariyle bir alacak hakkı olduğu ve bu hakkın ne zaman doğacağı hususundaki tartışmalara tezimizin birinci bölümünde değinmiş bulunmaktayız. Tekrardan kaçınmak maksadıyla bu hususlar üzerinde durulmayacaktır.

Limited şirketlerde ortağın sahip olduğu tasfiye payı hakkının, rehin hakkının kapsamı açısından rehin hakkının kapsamına dahil olup olmadığı hususunda TTK'da ve MK'da herhangi bir açık hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle sorunun çözümü için tasfiye payı hakkının niteliğinden hareketle MK'da yer alan diğer hükümlerin konuya kıyasen uygulanması gerekmektedir.

Daha önce de belirttiğimiz üzere tasfiye payı hakkı, ortağın limited şirket esas sermaye payı üzerinde sahip olduğu hak ve borçlar bütünü, şirketin tasfiyesi sonucunda dönüştüğü biçimini oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle tasfiye payı hakkı, limited şirket esas sermaye payı üzerindeki hakkın devamı niteliğindedir.

Bu nedenle doktrinde tasfiye payı üzerindeki hakkın, esas sermaye payı üzerindeki hakkın kaim değeri olduğu ve şirketin infisahından sonra alacaklının teminatını muhafaza etmenin tek yolunun, rehin hakkının kaim değer üzerinde devam edeceğinin kabul edilmesi olduğu belirtilmektedir³⁰⁷.

Bu hususa dayanak olarak ise, intifa hakkına ilişkin MK m. 722/f.3'ün kıyasen limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına uygulanacağı gösterilmektedir.

Yukarıda yapılan açıklamalarımız uyarınca, şirket ortağının sahip olduğu tasfiye bakiyesine katılma hakkının rehin hakkının kapsamına dahil olduğu, hatta tasfiye payı hakkının bizatihi rehne konu esas sermaye payının devamı niteliğinde bir alacak hakkı olduğunu söylemek mümkündür.

Ayrıca belirtilmelidir ki, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmuş ve rehin hakkının kurulduğu limited şirkete bildirilmiş ise tasfiye payı hakkının rehinli alacaklının rızası dışında şirket ortağına ödenmesi mümkün değildir. Ödeme yapıldığı durumlar da şirketin bu hususta sorumlu olacağı kabul edilmektedir³⁰⁸.

³⁰⁷ Erdem/Göksoy, s. 599.

³⁰⁸ Erdem/Göksoy, s. 600.

cc) Yeni Pay Alma Hakkı

Limited şirketlerde esas sermaye payının içerdiği haklardan yeni pay alma hakkı, esas sermaye payının bir semeresi niteliğinde olmadığı için rehin hakkı sahibi tarafından değil, bizzat limited şirket ortağı tarafından kullanılacaktır³⁰⁹.

Ancak burada tartışılması gereken husus yeni pay alma hakkının, ortak tarafından kullanılmasının veya kullanılmamasının rehin hakkını ne ölçüde etkileyeceğidir.

Belirtilmelidir ki üzerinde rehin hakkı tesis edilmiş bulunan esas sermaye payının sahibi eğer yeni pay alma hakkını kullanmaz ise, rehinli payların teminat değerinde bir azalma meydana gelmesi muhtemeldir. Peki bu durumda rehin hakkı sahibi limited şirket ortağını MK m. 961/f.1 uyarınca yeni pay alma hakkını kullanmaya zorlama yetkisine sahip midir?

Doktrinde bu konuda yeni pay alma hakkının bir alacağın tahsili olarak değerlendirilemeyeceğinden hareketle olumsuz cevap verilmektedir³¹⁰.

Limited şirket esas sermaye payı sahibinin yeni pay alma hakkını kullandığı durumlarda ise rehin hakkının yeni paylar üzerine yayılıp yayılmayacağıdır. Bu konuda doktrinde iki farklı görüş bulunmaktadır. Bir görüşe göre Türk hukukunda rehin hakkının yeni paylar üzerine yayılmasını haklı kılacak herhangi bir düzenleme bulunmadığından, üzerinde rehin hakkı yeni paylar üzerine yayılmayacaktır³¹¹.

Diğer görüşe göre ise sermaye artırımının yarattığı teminat kaybının telafi edilmesi gerekmekte olup, bu nedenle teminat kaybı oranının rehin hakkının yeni paylar üzerine yayılacağı kabul edilmelidir³¹².

Doktrinde, ortak tarafından yeni pay alma hakkının kullanılmadığı ve teminat kaybı gerçekleştiği durumlarda, rehin hakkı sahibinin hakkaniyet uyarınca ek teminat isteyebileceği belirtilmektedir³¹³.

³⁰⁹ Erdem/Göksoy, s. 605.

³¹⁰ Erdem/Göksoy, s. 606.

³¹¹ Erdem/Göksoy, s. 607.

³¹² Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıklarda Sermaye Arttırımı, İstanbul 2015, s. 160 vd.

³¹³ Erdem/Göksoy, s. 608.

Kanaatimizce, MK'da yer alan ipoteğe ilişkin hükümlerden m. 866'nın kıyasen, uygulanması durumunda aynı sonuca varılması mümkündür. Öyle ki MK m. 866 uyarınca rehinli taşınmazın değerinde herhangi bir düşüş söz konusu olmuş ise alacaklı rehin hakkı sahibi güvence isteyebileceği gibi rehin konusu taşınmazın eski hale getirilmesini talep etme hakkına sahiptir.

c) Yönetmel Haklar Bakımından Rehin Hakkının Kapsamı ve Etkisi

aa) Genel Olarak

Limited şirket esas sermaye payının ortağa bahşettiği haklardan yönetmel haklar; oy hakkı, yönetime katılma hakkı, özel denetim isteme hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkı, iptal ve butlan davası açma hakkı olarak gösterilmektedir³¹⁴. Konumuz açısından önemli olan üzerinde rehin hakkı tesis edilmiş olan limited şirket esas sermaye payının içerdiği yönetmel hakların bu rehin hakkından ne ölçüde etkileneceğidir.

Yukarıda belirttiğimiz üzere limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edildiği durumlarda, yönetmel haklar rehin hakkı sahibi tarafından değil bizzat limited şirket esas sermaye payına sahip olan ortak tarafından kullanılacaktır. Bunun sebebi rehin hakkının bir sınırlı aynı hak olarak, borç ödenmediğinde rehin konusu şeyi paraya çevirerek alacağına kavuşma yetkisine sahip olmasıdır.

Rehin hakkı sahibinin bu sınırlı yetkisinden dolayı, yönetmel haklar rehin hakkı devam ettiği sürece, limited şirket ortağı tarafından kullanılmaya devam edecektir. Ancak belirtilmelidir ki, her ne kadar esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edildiği durumlarda yönetmel haklar limited şirketin ortağı tarafından kullanılacak olsa da, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkının yönetmel hakların kullanımı açısından bir takım etkileri olabilmektedir.

Rehin hakkının en fazla etkilediği yönetmel hakkın oy hakkı olması sebebiyle, rehin tesisinin oy hakkına etkisi özel olarak incelenecek diğer yönetmel haklara etkisi ise genel hatları itibariyle inceleme konusu yapılacaktır.

³¹⁴ Bilgili/Demirkapı, s. 721 vd.

bb) Oy Hakkı

MK m. 960'a göre üzerinde rehin hakkı bulunan pay senetlerini temsil etme yetkisi rehinli alacaklıya değil, pay sahibine aittir. Başka bir deyişle rehin konusu hak veyahut alacağın yönetimi hak ve ya alacağın sahibine aittir³¹⁵.

Anonim şirketlerde TTK m. 427/2'de hamile yazılı pay senetleri açısından, pay sahipliğini temsil hakkının pay sahibine ait olduğunu ve temsil yetkisinin rehin hakkı sahibi tarafından kullanılabilmesi için pay sahibi tarafından açıkça yetkilendirilmesi gerektiğini hüküm altına almıştır³¹⁶. Limited şirketlerde rehin ile yükümlenmiş esas sermaye payının içerdiği yönetsel hakların kim tarafından kullanılacağına ilişkin olarak ise TTK'da veya MK'da açık hüküm bulunmamaktadır.

Bu nedenle MK m. 960'tan hareketle üzerinde rehin hakkı bulunan limited şirket esas sermaye payının içerdiği oy hakkının şirket ortağı tarafından kullanılacağı söylenebilir. Esasında MK m. 960 esasen anonim şirketlerdeki hisse senetleri için getirilmiş olmakla birlikte, limited şirket esas sermaye payının rehnine kıyasen uygulanması mümkündür.

Kaldı ki MK m. 960 hükmü uygulanmayacağı kabul edilse bile rehin hakkının sınırlı bir ayni hak olduğu ve sadece paraya çevirme yetkisi verdiği göz önüne alındığında, oy hakkının pay sahibi tarafından kullanılacağı sonucuna varılabilir.

MK m. 961 uyarınca rehin hakkı sahibi kimsenin limited şirket ortağını belli bir yönde oy kullanmaya zorlayıp zorlayamayacağı konusunda ise doktrinde bu hükmün sadece bir alacağın tahsiline ilişkin olarak zorlama yetkisi verdiğiinden bahisle, rehin hakkı sahibinin şirket ortağını zorlama yetkisi bulunmadığı belirtilmektedir³¹⁷.

Burada tartışılması gereken diğer bir hususta rehin hakkı sahibi kimseye oy hakkının kullanılması konusunda temsil yetkisi verilip verilemeyeceğidir. Doktrinde

³¹⁵ **Oğuzman/Seliçi/Özdemir**, s. 1043. "Bu hüküm esasen anonim şirket hisse senetleri için getirilmiş bir hükümdür."

³¹⁶ TTK m. 427/2 ; "Hamile yazılı pay senedini, rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödücü sözleşmesi veyahut benzeri sözleşmeler sebebiyle elinde bulunduran kimse, pay sahipliği haklarını, ancak pay sahibi tarafından özel yazılı bir belge ile yetkilendirilmiş ise kullanabilir."

³¹⁷ **Erdem/Göksoy**, s. 611.

anonim şirket payının rehninde rehin hakkı sahibine temsil yetkisi verilmesine ilişkin hükümlerin kıyasen limited şirket esas sermaye payının rehnine uygulanması sonucunda, limited şirket esas sermaye payının rehninde de rehin hakkı sahibine oy hakkının kullanımına ilişkin temsil yetkisi verilebileceği kabul edilmektedir³¹⁸.

cc) Diğer Yönetmel Haklar Açısından

Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının yönetmel haklar açısından kapsamı konusunda da değerlendirilmesi gereken bir diğer hususta şirket ortağının yönetmel hakların kullanımı konusunda rehin hakkı sahibine karşı herhangi bir sorumluluğu bulunup bulunmadığıdır.

Örneğin sermaye artırımı veya azaltımına ilişkin karar alınması veya şirketin ticari geleceğine ilişkin bir kararın alınıp alınmaması konusunda veya dava açma hakkının kullanılması konusunda şirket ortağının rehin hakkı sahibine karşı bir sorumluluğu söz konusu olacak mıdır?

Doktrinde bu konuda MK'nın dürüstlük kuralına ilişkin hükümlerinin olaya uygulanması suretiyle, şirket ortağının rehin hakkı sahibine karşı sorumlu tutulabileceği belirtilmektedir³¹⁹.

Kanaatimizce rehin hakkı sahibinin belirli bir yönde karar alınmasını zorlama yetkisi bulunmamakla birlikte, teminat değerinde azalma meydana gelebilecek kararlara katılma veya belirli işlemlerin yapılmaması konusunda şirket ortağının rehin hakkı sahibine karşı bir sorumluluğu olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

Ancak bu sorumluluğun kaynağı MK'daki dürüstlük kuralı olabileceği gibi, MK' da ipoteğe ilişkin hükümlerde yer alan ipotek konusu şeyin korunmasına ilişkin m. 865 vd.'deki hükümlerinde niteliği uygun düştüğü ölçüde esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına uygulanması düşünülebilir. Öyle ki hak ve alacakların rehni konusunda hüküm bulunmayan hallerde ipoteğe ilişkin hükümlerinde limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına niteliği ile bağdaştığı ölçüde uygulanması söz konusu olacağından, MK m. 865 vd'deki hükümler gereğince şirket ortağının rehin hakkı sahibine karşı sorumluluğu bulunduğu bahsedilebilir

³¹⁸ **Erdem/Göksoy**, s. 611. Ayrıca yazarlar, TTK m. 427'ye kıyasen limited şirket esas sermaye payının rehneldiği durumlarda oy hakkının şirket ortağına ait olduğunu belirtmektedir.

³¹⁹ **Erdem/Göksoy**, s. 614.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYE PAYI ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKININ SONA ERMESİ VE LİMİTED ŞİRKETE İLİŞKİN ÖZEL DURUMLARIN REHİN HAKKINA ETKİLERİ

A. REHİN HAKKININ SONA ERMESİ

1) Genel Olarak

MK’da alacaklar ve diğer haklar üzerindeki rehin hakkının, sona ermesi ve sona ermesinin hükümlerine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır.

MK’da alacaklar ve diğer hakların üzerindeki rehin hakkının sona ermesine ilişkin özel düzenleme bulunmaması sebebiyle bu konuda MK m. 954/f.2 uyarınca teslim bağli rehin hükümlerini kıyasen uygulamamız gerekmektedir³²⁰.

6098 sayılı Borçlar Kanunu’nun 131. maddesine göre asıl borcun ifa ya da borcu sona erdiren diğer sebepler ile sona ermesi durumunda, rehin, kefalet, faiz ve ceza koşulu gibi buna bağli hak ve borçlarda sona ermiş olur³²¹.

Dolayısıyla konumuz açısından limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına ilişkin olarak, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bağli bulunduğu alacağın sona ermesi söz konusu rehin hakkının da sona ermesi sonucunu doğuracaktır.

6098 sayılı Borçlar Kanunumuz ‘ ‘ Borçlar ve Borç İlişkilerinin Sona Ermesi ‘ ‘ başlığı altında düzenlenen hukuki müesseselerin limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına etkileri incelenecektir.

2) İfa

İfa borcun doğal sona erme nedeni olup, TBK’da açıkça tanımlanmamış bir kavramdır. Ancak doktrin tarafından yapılan tanıma göre; ifa borçlanılan edimin tam ve doğru bir şekilde yerine getirilmesi, alacaklının tatmin edilerek borcun sona

³²⁰ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1044.

³²¹ Borçlar Kanunu m. 131 ; ‘ ‘Asıl borç ifa ya da diğer bir sebeple sona erdiği takdirde, rehin, kefalet, faiz ve ceza koşulu gibi buna bağli hak ve borçlarda sona ermiş olur.’ ’

ermesi şeklinde tanımlanabilir³²². İfa esasen borcun sona erme nedeni olmakla birlikte, limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı asıl borca bağlı bir fer' i hak niteliğinde olduğundan dolayı, ifanın asıl borcu sona erdirmesi esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına da sona erdirecektir³²³.

Burada üzerinde durulması gereken diğer bir hususta borcun sona erme sebeplerinden birini teşkil eden ifanın kimin tarafından yapıldığına yönelik olarak farklı sonuçların doğmasıdır. Rehin ile teminat altına alınan borcun, borçlu tarafından ödenmesi yukarıda yaptığımız açıklamalar doğrultusunda esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkını sona erdirecektir. Ancak rehin ile teminat altına alınan borcun borçludan başka bir üçüncü kişi tarafından ödenmesi durumunda, TBK m. 127/2 uyarınca alacaklıya bildirimde bulunulması koşuluyla, alacaklıya ifada bulunan rehin hakkı sahibi ifası ölçüsünde esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına halef olacaktır. Bu varsayımda, alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişi rehin hakkına halef olacağından, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı sona ermeyecektir.

Limited şirket ortağının sahip olduğu esas sermaye payını üçüncü bir kişinin borcunu teminen rehin verdiği durumda, ise limited şirket ortağı alacaklıya ifada bulunup, halefiyet kuralları gereği rehin hakkını kazansa bile esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı sona erecektir.

Bunun sebebi, zaten esas sermaye payına sahip olan şirket ortağının, alacaklıya ifada bulunmasıyla alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi suretiyle rehin hakkının sona ermesidir.

3) İbra

İbra, borçluyu borcu ifa etmeden borçtan kurtarmak hususunda alacaklı ve borçlunun anlaşması olarak tanımlanabilir³²⁴. İbra niteliği itibariyle bir sözleşme olmakla birlikte TBK'nın 132. maddesinde borcu sona erme hallerinden bir olarak düzenlenmiştir.

³²² **Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 867.

³²³ **Serozan**, s. 282.

³²⁴ **Kemal Oğuzman/Turgut Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 1, İstanbul 2014, s. 554.

Alacaklı ile borçlu arasında yapılan borç doğurucu sözleşme ibra sözleşmesi oranında son bulacaktır. Bizim konumuz açısından ise limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulan rehin hakkı ile teminat altına alınan borç sona ermiş ise esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı alacağın akıbetini takip edecek ve rehin hakkı sona erecektir.

4) Yenileme

Borçlar Kanunu'nun 133. maddesinde düzenlenmiş bulunan "yenileme" müessesesi mevcut bir borç ilişkisinin yeni bir borç ilişkisi meydana getirmek suretiyle sona erdirilmesi şeklinde tanımlanabilir³²⁵. Yenileme borcu sona erdiren sebeplerden bir tanesini teşkil etmektedir. Ancak belirtilmelidir ki 133. maddenin ikinci fıkrasına göre mevcut bir borç ilişkisi, kambiyo taahhüdünde bulunulması, yeni bir alacak senedi yahut yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi, tarafların bu yönde açık bir yenileme iradesi olmadığı sürece borcun yenilendiğini, dolayısıyla eski borcun sona erdiği anlamına gelmemektedir.

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulan rehin hakkı ile teminat altına alınan borcun yenileme sebebiyle sona erdiği durumlarda esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı da kendiliğinden sona erecektir. Ancak belirtilmelidir ki esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı eğer cari hesaba bağlı olarak kurulmuş ise esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının sona ermesi TBK m. 134 kapsamında değerlendirilmelidir.

5) Birleşme

Birleşme müessesesi TBK m. 135'de borcu sona erdiren sebepler arasında düzenlenmiş olmakla birlikte alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişi de birleşmesi olarak tanımlanabilir. Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesi farkı hukuki işlem veya filler sonucu ortaya çıkabilmektedir. Ancak borçlu ve alacaklı sıfatının aynı kişide birleşmesi yaygın olarak miras hukuku ve ticaret şirketlerinin birleşmesi sonucunda ortaya çıkabilmektedir.

³²⁵ Ahmet Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2013, s. 838.

Burada anlaşılacağı üzere limited şirket esas sermaye payı ile teminat altına alınan borcun alacaklısı ve borçlusunun aynı kişi olması sebebiyle sona ermesi halinde, limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı da sona erecektir³²⁶.

Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre ise birleşmenin geçmişe etkili olarak sona ermesi halinde rehin hakkı tekrar canlanacaktır.³²⁷

6) İfa İmkansızlığı

Borçlar Kanunumuz borcun ifasının kusursuz bir şekilde imkansızlaşması halinde borcun sona ereceğini 137. maddede düzenlemiştir. Burada bahsedilen ifa imkansızlığı sonradan ortaya çıkan kusursuz imkansızlık şeklinde bir imkansızlıktır ve borcu sona erdiren sebepler arasında sayılmıştır.

Sonuç olarak limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı ile teminat altına alınmış borcun ifa imkansızlığı sebebiyle sona ermesi halinde, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı da alacağa bağlı fer' i bir hak olduğundan alacağın akıbetini takip edecek ve sona erecektir.

7) Zamanaşımı

Zamanaşımı esasında borcu sona erdiren sebeplerden biri olmamakla birlikte, alacak hakkını zayıflatan bir etkisi bulunmaktadır. Zamanaşımı, belirli bir zaman diliminin geçmesinin ardından borçluya edimini ifadan kaçınma imkanı sağlamaktadır³²⁸. Başka bir ifadeyle bir alacağın zamanaşımına uğraması o alacağı doğrudan doğruya sona erdirmemekle birlikte, borçlunun iradesi dışında dava yoluyla takip ve tahsil edilmesi imkanını ortadan kaldırmaktadır.

Zamanaşımının rehin hakkına etkisi konusunda ise TBK'nın 159. maddesine göre bir alacağın taşınır rehni ile teminat altına alınmış olması bu alacak açısından zamanaşımının işlemesine engel olmamakla birlikte, alacaklının hakkını rehin konusu şeyden alama hakkı devam etmektedir.

³²⁶ **Sirmen**, Alacak Rehni, s. 112. "Taşınır rehnindeki, bir kimsenin kendine ait taşınır üzerinde rehin hakkı sahibi olamayacağı ilkesi gereği alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi halinde kural olarak rehin hakkı sona erer."

³²⁷ TBK m. 135/2 ; "Birleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkarsa, borç varlığını sürdürür."

³²⁸ **Hüseyin Hatemi/Emre Gökyayla**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2012, s. 316.

Her ne kadar TBK asıl borcun sona erdiği durumlarda, asıl alacağa bağlı bulunan fer'i haklarında sona ereceğini düzenlemiş olsa da, 159. maddesiyle taşınır rehni açısından farklı bir düzenleme getirmektedir. Başka bir ifadeyle zamanaşımı fer'ilik ilkesin görünüşteki istisnası olarak rehin hakkını sona erdirmemektedir³²⁹.

Limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulan rehin hakkı niteliği itibariyle bir tür taşınır rehni olduğundan, bir alacağın limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı ile teminat altına alınması bir yandan o alacağa zamanaşımının işlemlerini engellemeyecek, ancak alacağın zamanaşımına uğraması halinde alacaklının rehin konusu şeyi paraya çevirmek suretiyle alacağını elde etme hakkı baki kalacaktır³³⁰.

B. LİMİTED ŞİRKETE AİT ÖZEL DURUMLARIN REHİN HAKKINA ETKİLERİ

1) Genel Olarak

Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı niteliği itibariyle bir tür taşınır rehni olan hak rehni olmakla birlikte, rehne konu olan şeyin limited şirket esas sermaye payı olması sebebiyle, limited şirket ile ilgili olan ve doğrudan esas sermaye payını etkileyen hukuki işlemlerden, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının da etkilenmesi mümkündür.

Tezimizin bu bölümünde limited şirket ile ilgili olan bazı hukuki müesseselerin limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkına etkilerini inceleyeceğiz.

2) Limited Şirket Ortağının Ortaklıktan Çıkması veya Çıkarılması

Limited şirketlerde ortağın şirketten ayrılması, biri şirket ortağının kendi iradesiyle şirketten çıkması diğeri ise ortağın iradesi dışında şirketten çıkarılması şeklinde olabilmektedir.

³²⁹ Serozan, s. 282.

³³⁰ Sirmen, Eşya Hukuku, s. 386.

Limited şirket ortağının şirketten çıkması, haklı sebeple çıkma, şirket sözleşmesinde gösterilen çıkma sebebinin gerçekleşmesi ile ve çıkmaya katılma hakkının kullanılması şeklinde üç farklı şekilde gerçekleşebilmektedir³³¹.

Çıkarılma konusunda da kanunda iki farklı düzenleme yer almakta olup, bunlardan biri haklı sebeple şirketten çıkarılma diğeri ise şirket sözleşmesinde yer alan sebeplere dayanarak ortağın şirketten çıkarılmasıdır.

Ancak konumuz açısından ortağın şirketten çıkması veya çıkarılmasının ya da bu durumların hangi sebeple yapıldığının herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Burada bizim için önemli olan husus ortağın çıkması veya çıkarılması halinde, sahip olduğu esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bu olaydan ne şekilde etkileneceğidir.

Ortağın şirketten çıkma veya çıkarılma sonucunda ayrılması durumunda, ortak sahip olduğu esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesi isteme hakkına sahiptir³³². Ayrılma akçesi ortağın limited şirkete karşı sahip olduğu kanuni bir talep hakkı niteliğindedir³³³.

Ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı, şirkete karşı bütün alacaklılardan sonra gelmektedir. Tıpkı infisah halinde rehnin tasfiye payına yayılmasında olduğu gibi, çıkma halinde de pay üzerindeki rehin hakkı ayrılma payı üzerinde devam edecektir.³³⁴ Ortağın ayrılma akçesinin nakden ödendiği durumlarda, üzerindeki rehin hakkı nitelik itibarıyla bir alacak rehni olması sebebiyle, bu rehin hakkına alacak rehnine ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir³³⁵.

Ortak açısından şirkete karşı ileri sürülebilecek olan bir alacak hakkı niteliğinde olan ayrılma akçesinin şirket tarafından, ortağa rehin hakkı sahibinin rızası olmadıkça ödenemeyecektir³³⁶.

Çünkü MK. m. 961/f.2 uyarınca rehin kendisine ihbar edilmiş olan borçlu, borcunu asıl alacaklıya veya rehin alacaklısına ancak diğerinin rızasıyla ödeyebilecektir. MK m. 961 ile kanun koyucu rehinli alacaklının menfaatlerini

³³¹ **Bilgili/Demirkapı**, s.768. ; **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 559 vd.

³³² **Bilgili/Demirkapı**, s. 411.

³³³ **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 567. “TTK m. 577/1 uyarınca ayrılma akçesinin farklı bir şekilde ödenmesine ilişkin düzenleme yapılması mümkündür.”

³³⁴ **Erdem/Göksoy**, s. 602.

³³⁵ **Göksoy**, s. 458

³³⁶ **Erdem/Göksoy**, s. 603.

koruma amacı gütmektedir³³⁷. Rehin alacaklısı, alacaklıdan özenli bir yönetimin gereği olarak, rehnedilmiş alacağın muacceliyet ihbarını veya gerektiğinde tahsilini sağlamak üzere icra takibatı yapılmasını veyahut tahsil edilmesini isteyebilir³³⁸.

3) Limited Şirketin Esas Sermayesinin Azaltılması

a) Genel Olarak

TTK m. 592'ye göre limited şirketlerde esas sermayenin azaltılması konusunda, anonim şirkete ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanacaktır³³⁹. Şirketin esas sermayesinin azaltılması farklı sebeplerle gerçekleştirilebilir.

Esas sermayenin azaltılması işlemi farklı amaçlarla ve türlerde yapılan bir işlem olmakla birlikte nitelik itibarıyla, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi işlemidir³⁴⁰.

Ancak limited şirket esas sermayesinin azaltılması her ne kadar farklı amaçlar ve yöntemler ile gerçekleştirilebilen bir işlem olsa bile, konumuz açısından asıl önemli olan husus her esas sermayenin azaltılması işleminde, esas sermaye payının kısmen de olsa ortadan kalkması söz konusu olmasıdır³⁴¹.

Limited şirket esas sermaye payının azaltılması sonucunda, üzerinde rehin hakkı tesis edilmiş bulunan esas sermaye paylarının bir kısmı ortadan kalkacaktır. Burada konumuz açısından önemli olan husus, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının, limited şirketin esas sermayesinin azaltılmasından ne şekilde etkileneceğidir.

Esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının esas sermaye azaltımından ne şekilde etkileneceği esas sermaye azaltımının hangi amaçla ve ne şekilde yapıldığı ile doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle konuyu bu kapsamda inceleyeceğiz.

b) Azaltılan Esas Sermayenin Ortaklara İade Edildiği Azaltım

Limited şirket esas sermayesinin bu şekilde azaltılması halinde, azaltılan miktar, payları oranında ortaklara geri verilmektedir³⁴². Burada üzerinde durulması

³³⁷ Akipek/Akıntürk, s. 870.

³³⁸ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 1043. ; Şener, Banka, s. 215.

³³⁹ TTK m. 592, m. 373.

³⁴⁰ Yıldız, Limited Şirketler, s. 126.

³⁴¹ Göksoy, s. 318.

³⁴² Göksoy, s. 318.

gereken husus, üzerinde rehin hakkı tesis edilen esas sermaye payına sahip olan bir limited şirketin bu şekilde bir sermaye azaltımına gitmesi halinde esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bu işlemten ne şekilde etkileneceğidir.

Esas sermayenin kısmen ortaklara geri verilmesi amacıyla yapılan, esas sermaye azaltımında, azaltılan miktar limited şirket ortaklarına sahip oldukları esas sermaye payı oranında geri verilmektedir. Burada limited şirket tarafından ortaklara dağıtılan miktar niteliği itibarıyla esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının yerine geçen bir kaim değerdir³⁴³.

Başka bir ifadeyle üzerinde rehin hakkı tesis edilen esas sermaye payının bir kısmı, esas sermaye payının azaltılması işlemi sonunda ortadan kalkmakta ise de rehne konu olan esas sermaye payının ekonomik varlığı devam etmektedir.

Bu yüzden ortadan kalkan esas sermaye payının üzerinde rehin hakkı bulunduğu durumlarda rehin hakkı, şirketin ortağa iade etmesi gereken alacak hakkı üzerinde devam edecektir.

Alacak hakkı üzerindeki rehin hakkına ilişkin hükümler değerlendirildiğinde, esas sermayesi azaltılan şirket, sermaye azaltımı sonucunda ortağa ödenmesi gereken tutarı limited şirket ortağına rehinli alacaklının rızası dışında ödeyemeyecektir. Ancak bu hükmün uygulanabilmesi için rehin hakkının şirkete ihbar edilmiş olması gerekmektedir³⁴⁴.

c) Bilanço Açığının Kapatılması Amacıyla Yapılan Azaltım

Bilanço zararının kapatılması amacıyla yapılan esas sermaye payının azaltılması işleminde, limited şirket ortaklarına azaltılan herhangi bir miktar için herhangi bir ödeme yapılmamaktadır³⁴⁵. Bu tür azaltımda herhangi bir ödeme yapılmamakta ve ortakların sahip olduğu esas sermaye paylarının itibari değerleri, sahip oldukları esas sermaye payları oranında düşmektedir.

Üzerinde rehin hakkı tesisi edilmiş bulunan limited şirket esas sermaye payının, bu şekilde bir işleme tabi kılınması durumunda, rehin konusu olan esas sermaye payının değeri kendiliğinden azalacaktır.

³⁴³ Göksoy, s. 319.

³⁴⁴ Şener, Banka, s. 215 vd.

³⁴⁵ Göksoy, s. 320.

Bu azalmanın sonucu olarak esas sermaye payı azaldığı oranda, rehin hakkı konusuz kalacak ve aynı ölçüde sona erecektir. Esasında bu tür esas sermaye azaltımı rehin hakkı sahibi, alacaklının hakkını tehlikeye düşüren bir durumdur.

Böyle bir durumda rehin hakkı sahibinin, maruz kaldığı teminat kaybı sebebiyle, rehin veren borçludan ek teminat isteyebileceği doktrinde MK m. 2 ve hak ve nesafet kuralları gereğince ileri sürülmektedir³⁴⁶. Ancak belirtilmelidir ki MK’ da rehin hakkı sahibi alacaklının borçludan böyle bir ek teminat isteyebilmesine ilişkin bir hüküm bulunmamakla birlikte taşınmaz rehnine ilişkin MK m. 865’in bu duruma kıyas yoluyla uygulanması suretiyle rehin hakkı sahibinin ek teminat isteyebileceği kabul edilmelidir.

d) Azaltılan Sermayenin Aynı Zamanda Artırılması Şeklinde Yapılan Azaltım

Esas sermayenin azaltılmasının bu türünde, esas sermaye hem azaltılmakta hem de, aynı zamanda yeni paylar çıkarmak suretiyle arttırılmaktadır. Bu tür esas sermaye azaltımı işleminde iki farklı ihtimal vardır. Bunlarda birincisi azaltımla birlikte yapılan artırım azaltım ile aynı miktarda olabileceği gibi yapılan artırım azaltımdan daha fazla ya da daha az olabilmektedir³⁴⁷.

Burada hukuki açıdan yeni paylar, azaltım sonucunda itfa edilen payların sürrogatı niteliği taşımaktadırlar³⁴⁸. Bu nedenle limited şirket esas sermaye payı üzerinde kurulan rehin hakkı, bu yeni yaratılan paylar üzerinde varlığını sürdürmeye devam edecektir.

Sermaye artırımını, azaltılma miktarına göre daha az ise yukarıdaki açıklamalarımız da olduğu üzere, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı ortadan kalkan esas sermaye payları oranında sona erecek ve rehinli alacaklı bu ölçüde bir teminat kaybına maruz kalacaktır.

Sermaye artırımının, sermaye azaltılmasından daha fazla olduğu durumlarda ise rehin hakkı, rehinli paya isabet eden yeni payların azaltılma ile orantılı kısmı

³⁴⁶ Göksoy, s. 321.

³⁴⁷ Hayrettin Çağlar, Anonim Şirketlerde Esas Sermayenin Azaltılması, Ankara 2010, s.123. Yazar azaltım ile birlikte yapılan artırımın azaltım miktarından fazla olması durumunda esas sermayenin artırımına ilişkin hükümlerinde uygulanması gerektiğini belirtmektedir.

³⁴⁸ Göksoy, s. 320.

üzerinde varlığını sürdürecektir³⁴⁹. Bunun sebebi rehinli paya isabet eden yeni payların sadece azaltılma ile orantılı olan kısmı, ortadan kalkan payların kaim değeri olmaktadır. Yeni yaratılan esas sermaye paylarının kaim değer niteliğine sahip olmayıp rehin hakkının kapsamına girmemektedirler.

4) Limited Şirket Esas Sermayesinin Arttırılması

a) Genel Olarak

Limited şirketlerde esas sermayenin artırımı TTK m. 590 hükmüne göre yapılmaktadır³⁵⁰. Tıpkı esas sermayenin azaltılmasında olduğu gibi limited şirketin esas sermayesinin artırılması da farklı amaçlarla ve farklı yöntemlerle yapılabilmektedir. Sermaye artırımının yapıldığı kaynağa göre farklı türleri bulunmaktadır³⁵¹.

Limited şirkette yapılan esas sermaye artırımının amacı veya yöntemi ne olursa olsun konumuz açısından önemli olan husus üzerinde rehin hakkı bulunan esas sermaye payına sahip olan bir şirketin esas sermaye artırımına gitmesi durumunda, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bundan nasıl etkileneceğidir. Rehin hakkının akıbeti, esas sermayenin artırımında kullanılan kaynağa göre değişiklik göstermektedir. Bu nedenle konuyu esas sermaye artırımında kullanılan kaynağın türüne göre ikiye ayırarak inceleyeceğiz.

b) Dış Kaynaklardan Yapılan Artırım

Dış kaynaklardan yapılan sermaye artırımını, şirketin malvarlığının dışarıdan gelen nakdi veya ayni nitelikteki araçlarla arttırıldığı bir sermaye artırım türüdür³⁵². Burada bizim için önemli olan husus sermaye artırımında kullanılan kaynağın dışarıdan gelen araçlarla sağlanmasıdır.

Esas sermaye artırımında yeni çıkarılan esas sermaye paylarının ihraç değerlerinin, mevcut ortaklık paylarının piyasa değerinin altında olması durumunda, şirket esas sermayesinin artırılması üzerinde rehin hakkı bulunan esas sermaye

³⁴⁹ Göksoy, s. 321.

³⁵⁰ TTK m. 590 ; “Şirketin kuruluşu hakkındaki hükümlere ve özellikle sermayenin ayın olarak konması ve bir işletme ile ayınların devralınmasına dair kurallara uymak kaydıyla esas sermaye artırılabilir.”

³⁵¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 660. Yazar sermaye artırımını yapıldığı kaynağa göre; yeni sermaye konularak yapılan artırım, ortaklık araçlarından artırım ve eski payların itibari değerinin yükseltilmesi sonucu yapılan artırım olmak üzere üçe ayırmaktadır.

³⁵² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 661.

payının teminat değerini düşürecektir. Bu etki doktrinde esas sermaye artırımının sermayeyi sulandırma etkisi olarak adlandırılmaktadır³⁵³.

Burada çözümlenmesi gereken sorun, konu üzerinde esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının, sermaye artırımına gidilen bir limited şirkette yaratılan yeni paylar üzerine yayılıp yayılmayacağıdır.

Bu sorunun çözümü için öncelikle yeni pay alma hakkının niteliğinin incelenmesi gerekmektedir. Yeni pay alma hakkı tezimizin daha önceki bölümlerinde belirttiğimiz üzere esas sermaye payının bir semeresi değildir aksine, ortaklık sıfatına bağlı bulunan ‘’ kök’’ hakkın genişlemesi niteliğindedir³⁵⁴. Başka bir ifadeyle yeni pay alma hakkı mevcut rehin hakkı kurulurken, rehnin kapsamına dahil olan bir hak değildir. Kaldı ki limited şirket ortağının yeni pay alma hakkını kullanırken rehinli alacaklıdan izin alması da gerekmemektedir.

Ancak belirtilmelidir ki her ne kadar limited şirket ortağının yeni pay alma hakkını kullanabilmesi için rehin hakkı sahibinden izin alması gerekmediği gibi, rehin hakkı sahibinin şirket ortağını yeni pay alma hakkını kullanmaya icbar etmesi de söz konusu değildir.

Limited şirkette sermaye artırımının yapıldığı ancak, ortağın yeni pay alma hakkının kullanmadığı durumda, sulandırma etkisi sebebiyle rehin hakkı sahibinin teminat değerinde bir düşüş yaşanacaktır. Kaldı ki doktrinde hakim olan görüşe göre yeni pay alma hakkının kullanılması durumunda rehin hakkı yeni paylara yayılmayacaktır³⁵⁵.

Ancak doktrinde, rehin hakkının esas sermaye artırımı sonucunda oluşan yeni esas sermaye paylarına yayılmayacağı kabul edilse de, MK m.2 uyarınca rehin veren açısından ek teminat verme yükümlülüğü bulunduğu belirtilmektedir³⁵⁶. İpoteğin değerinin azalmasına ilişkin hükümlere kıyasen de rehin verenin ek teminat verme yükümlülüğü bulunduğu sonucuna ulaşılabilir.

³⁵³ Erdem/Göksoy, s. 606. ; Göksoy, s.405

³⁵⁴ Erdem/Göksoy, s. 605.

³⁵⁵ Aksi Yönde Bkz. **Moroğlu**, Sermaye Artırımı, s. 160-161. Yazar, Sermaye artırımının eski paylar üzerinde yarattığı değer kaybı oranında, rehin hakkının yeni paylara yayılacağı ve bu şekilde rehin hakkı sahibinin teminat kaybı zararının karşılanacağı ve bu yayılma için yeni yaratılan paylara ilişkin kıymetli evrak niteliğindeki senetlerin rehin alana teslim edilmesi gerekmediği görüşündedir.

³⁵⁶ Erdem/Göksoy, s. 608.

c) İç Kaynaklardan Yapılan Artırım

İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımını; ortaklar tarafından nakdi veya aynı bir sermaye taahhüdünde bulunmadan, esas sermaye payı bedellerinin, ortaklığın bünyesinde hali hazırda bulunan sermayeye dönüştürülebilir nitelikteki akçe fonlardan karşılandığı ve artırım sonucunda ortakların bedelsiz payları kendiliğinden edindiği artırım türüdür³⁵⁷

Limited şirketin öz kaynakları kullanılarak yapılan sermaye artırımında, ortaya çıkan yeni esas sermaye payları bedelsiz esas sermaye payı niteliğinde olup, burada yeni pay alma hakkı yerine, bedelsiz payları edinme hakkı bulunmaktadır. Burada esas sermaye artırımını sonucunda yaratılan yeni paylara limited şirket ortaklarının esas sermaye payları oranında bedelsiz olarak edinmesi söz konusudur.

Bu sebeple yeni pay alma hakkı yaratan esas sermaye artırımından farklı bir şekilde incelenmelidir.

Türk doktrinindeki görüş uyarınca şirketin öz kaynaklarından yapılan artırım sonucu oluşan bedelsiz paylar, şirket malvarlığına dahil değerlerin yani eski esas sermaye paylarının bir parçası olduklarından dolayı rehin hakkı bu yeni paylar üzerine kendiliğinden yayılacağını kabul etmektedir³⁵⁸.

Bu görüşü savunan yazarlar, gerekçe olarak bedelsiz payları edinme hakkının niteliğini göstermektedirler. Erdem/Göksoy'a göre yeni yaratılan bedelsiz paylar ekonomik anlamda eski payların birer uzantısıdır ve buna ek olarak paraya çevirme aşamasında, esas sermaye payının nominal değeri değil gerçek değeri esas alınır ve şirketin öz kaynaklarda zaten rehin hakkının üzerinde kurulduğu esas sermaye payının birer parçasıdır³⁵⁹.

İsviçre doktrininde yer alan bir diğer görüş ise esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının, esas sermaye artırımını sonucunda yaratılan bedelsiz paylar üzerinde kendiliğinden yayılmasını eşya hukukundaki belirlilik ilkesine aykırı olacağı gerekçesiyle kabul etmemektedir³⁶⁰.

³⁵⁷ **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 136.

³⁵⁸ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 487. ; **Erdem/Göksoy**, s. 609

³⁵⁹ **Erdem/Göksoy**, s. 609.

³⁶⁰ **Oftinger/Bär**, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, IV. Band: Das Sachenrecht, Abt.2 :Die beschränkten dinglichen Rechte, 23. Titel: Das Fahrnisband,Zürich 1981. Art.904, N.29.c(atfen) , **Göksoy**, s. 271.

Ancak biz sermaye artırımının yapıldığı kaynağın esas sermaye payının bir uzantısı olduğu gerekçesiyle Erdem/Göksoy’ un ileri sürdüğü görüşün kabul edilmesinin daha makul olacağı kanaatindeyiz.

5) Limited Şirketin Birleşmesi, Bölünmesi ve Tür Değişirmesi

a) Birleşme

TTK m. 136 vd. hükümlerine göre birleşme, sahip oldukları malvarlıkları tasfiye edilmeksizin birden fazla ticaret şirketinin içlerinden birinde veya yeni kurulan bir şirkette birleşmeleri ve birleşen şirketlerin ortaklarının belli bir değişim ölçüsünde yeni şirketten pay almalarıdır³⁶¹.

Birleşme sırasında infisah eden şirketin malvarlığı tasfiyeye girmeden kendiliğinden bir bütün halinde, külli halefiyet gereğince yeni kurulan veya devralan şirkete intikal eder³⁶².

Birleşme iki farklı şekilde gerçekleştirilir; TTK m 136/1’de düzenlenen yeni kuruluş veya aynı madde de düzenlenen katılma yoluyla gerçekleştirilir. Yeni kuruluş şeklinde birleşmede birleşmek isteyen birden fazla şirketin bütün malvarlıklarının yeni şirkete sermaye olarak konması söz konusu iken, katılma yoluyla birleşmede, devredilen şirket veya şirketlerin tüzel kişiliği tasfiyesiz sona erer ve devredilen şirket veya şirketlerin malvarlığı bir kül halinde devralan şirkete geçer.

Bir limited şirketin anonim, limited, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, kooperatif şirket ile birleşmesi mümkün iken devralan olması koşuluyla kollektif ve komandit şirketlerle de birleşebilmektedir.

Üzerinde rehin hakkı bulunan esas sermaye payına sahip olan bir limited şirketin, bir ticaret şirketi ile birleşmesi durumunda rehin hakkının akıbetinin belirlenebilmesi için birleşme işleminin hangi tür birleşme olduğu önem taşımaktadır. Burada birkaç farklı ihtimal söz konusu olabileceği için bu ihtimallerin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

³⁶¹ **Bilgili/Demirkapı**, s. 68.

³⁶² **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 685. “TTK, m. 136’daki “birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün halinde devralır” ve “birleşme, devrolunan şirketin paylarının devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap etmesiyle kazanır” şeklindeki hüküm külli halefiyet ilkesini ifade etmektedir.”

Bu ihtimallerden birincisi, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmiş olan bir limited şirketin başka bir ticaret şirketi tarafından devralınması halidir. Öncelikle burada üzerinde durulması gereken husus, devralınan limited şirketin esas sermaye paylarının akıbetidir.

Birleşme hukukunda geçerli olan üyeliğin devamlılığı ilkesi gereği, birleşme sebebiyle devrolunan şirkette sona eren pay ve üyelik haklarının, eşit değerdeki katılım haklarıyla devralan şirkette devam etmesi anlamına gelmektedir³⁶³.

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı olan bulunan limited şirketin başka bir ticaret şirket ile birleşmesi durumunda devralınan şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı, devralan şirketin payları üzerinde varlığını koruyacaktır³⁶⁴.

TTK m. 153 uyarınca şirket birleşmelerinde ticaret siciline yapılan tescilin kurucu nitelikte olduğu öngörülmüştür. Bu nedenle birleşme sözleşmesinin ticaret sicilde ilan edilmesi ile birlikte devrolunan limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı, devralan şirket payı üzerindeki rehin hakkına dönüşecektir. Bu hususun asıl sebebi, devrolunan şirketin malvarlığının külli halefiyet gereği, devralan şirkete geçmesidir.

Başka bir ifadeyle rehin hakkı ile yükümlü bulunan esas sermaye payları bulunan şirketin tüzel kişiliği birleşme sonucunda ortadan kalksa bile, rehin hakkı varlığını sürdürecektir ve kanun gereği kendiliğinden devralan şirketin esas sermaye payları üzerinde varlığını sürdürecektir. Ancak rehin hakkı devralan şirketin tüm esas sermaye payları üzerinde değil sadece, devrolunan şirkete denk gelen payları üzerinde devam edecektir.

Burada söz konusu olabilecek diğer ihtimal ise üzerinde rehin hakkı tesis edilmiş bulunan esas sermaye payına sahip bir şirket ile başka bir ticaret şirketinin, yeni kurulacak olan bir ticaret şirketi bünyesinde birleşmeleri halidir.

Böyle bir durumda rehinli esas sermaye paylarına sahip limited şirketin tüzel kişiliği birleşme sonunda sona erecek, fakat rehin hakkı yeni kurulan ve bünyesinde birleşilen şirketin payları üzerinde varlığını koruyacaktır.

³⁶³ **Pulaşlı**, Genel Esaslar s. 93.

³⁶⁴ **Göksoy**, s. 325.

Rehin hakkının varlığını sürdüreceği paylar, tüzel kişiliği ortadan kalkan şirketteki payların bünyesinde birleşilen şirketteki paylara tekabül eden kısmı kadar olacaktır.

b) Bölünme

Ticaret hukukunda bölünme müessesesi kısaca, bir şirketin malvarlığını ve yükümlülüklerini tamamen veya kısmen ayırarak tasfiyesiz olarak ve kısmi halefiyet yoluyla yeni kurulan veya mevcut bir sermaye şirketine veya kooperatife devretmesi ve devrin karşılığı olarak devralan şirketin paylarının bölünen şirketin ortaklarına tahsis edilmesi şeklinde tanımlanabilir³⁶⁵.

Bölünme genel itibariyle iki türlü olabilir; bir ortaklığın malvarlığının tamamının mevcut veya yeni kurulacak en az iki ortaklığa devredilerek hukuken sona ermesi şeklindeki tam bölünme veya bölünen ortaklığın malvarlığını sürdürdüğü, malvarlığının bir kısmının kendisinde bir kısmının ise mevcut veya yeni kurulan başka bir ortaklığa devredildiği kısmi bölünme şeklinde olabilmektedir³⁶⁶.

Gerek kısmi bölünme de gerekse tam bölünmede bölünen şirketin malvarlığının başka bir şirkete intikali söz konusudur. Bölünen bir limited şirketin esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi durumunda, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bu durumdan nasıl etkileneceği incelenmelidir.

Bölünme müessesesine hakim olan ilkelerden biride külli halefiyet ilkesidir. Ancak burada söz konusu olan külli halefiyet, “kısmi külli halefiyet” olarak ifade edilmektedir.

Bunun sebebi külli halefiyette malvarlığının tamamı tek bir halefe geçmekte iken, kısmi külli halefiyette halinde tüm malvarlığı bir halefe değil, kısımlara ayrılarak bir veya birden çok halefe geçmekte, devralan kendisine geçen malvarlığının halefi olmakta ve halefiyet ilkesi o kişi yönünden sadece o kısma özgülenmektedir³⁶⁷. Hem kısmi hem de tam bölünmede devralan ortaklıktaki paylar, MK m. 798/f.2 uyarınca üzerinde rehin hakkı bulunan limited şirket esas sermaye paylarının sürrogatı niteliğindedir.

³⁶⁵ **Hülya Coştan**, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara 2004, s. 26. ; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 202.

³⁶⁶ **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 150 vd.

³⁶⁷ **Şener**, Ortaklıklar, s. 137.

Bu nedenle, esas sermayesinin bir kısmı üzerinde rehin hakkı bulunan bir limited şirketin tam bölünme yoluyla bölünmesi halinde, kısmi külli halefiyet ilkesi gereği, rehin hakkı devralan ortaklıkların payları üzerinde devam edecektir.

Aynı şekilde kısmi bölünmede de gerek bölünen ortaklık gerekse devralan ortaklığın payları üzerinde değişim oranında rehin hakkı devam edecektir.

c) Tür Değiştirme

TTK'ya göre tür değiştirme bir ticaret ortaklığının, malvarlığında herhangi bir değişiklik olmaksızın veya yapılmaksızın, malvarlığı başkasına devredilmeksizin, tasfiye edilmeksizin, ortaklığın ekonomik bütünlüğünü ve ortaklarının paylarının ve haklarının sürekliliği korunarak biçim değiştirmesidir³⁶⁸. Malvarlığı ve ortaksal hak ve yükümlülüklerinin devamlılığı ilkesi tür değiştirmede de geçerlidir³⁶⁹. Tür değiştirmede tek bir tüzel kişilik söz konusudur ve tüzel kişilik tek olduğu için malvarlığı devri söz konusu değildir³⁷⁰.

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı bulunan bir limited şirketin tür değiştirmesi halinde, TTK m. 180'de öngörülen "yeni tür eski ortağın devamıdır" ilkesi gereğince esas sermaye payı üzerindeki rehin hakları dönüşülen tüzel kişiliğin payları üzerinde varlığını sürdürecektir. Örneğin esas sermaye paylarının bir kısmı üzerinde rehin hakkı tesis edilmiş olan bir limited şirketin anonim şirkete dönüşmesi halinde, anonim şirketteki paylar MK m. 798/f.2 anlamında limited şirket esas sermaye payının sürrogatı niteliğindedir³⁷¹. Bu nedenle dönüşen limited şirketin esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkı dönüşülen şirketin payları üzerinde varlığını devam ettirecektir.

³⁶⁸ **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 745.

³⁶⁹ **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 192. ; **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 747.

³⁷⁰ TTK'da tüm tür değiştirmelerin biçim değiştirici olduğu yönünde bkz. **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 746.

³⁷¹ **Göksoy**, s. 335.

SONUÇ

TTK m. 600/2 ETTK döneminde geçerli bulunan, limited şirket esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi için genel kurul onayına ihtiyaç bulunup bulunmadığı tartışmasına son vermiştir. Ancak TTK'nın getirdiği yeniliğe rağmen, limited şirket esas sermaye payının rehni gibi geniş kapsamlı bir konuda tartışmalar devam edecektir.

Bizde çalışmamızda bu tartışmaların bir kısmına değinmeye ve bu kapsamda görüşlerimizi ve vardığımız sonuçları aktarmaya çalıştık. Tezimizin sonuç bölümünde, konuya ilişkin olarak varılan sonuçlar ve tespit edilen bazı sorunlara yönelik olarak çözüm önerilerimiz aşağıda özetlenmiştir :

1. TTK'da ETTK'dan farklı olarak yeknesak şekilde “esas sermaye payı” terimi kullanılmış ve bu tercih terim birliğinin sağlanması açısından olumludur.
2. Limited şirket esas sermaye payı kavramına ilişkin TTK'daki ve ETTK'daki düzenlemeler karşılaştırıldığında, TTK'daki esas sermaye payı kavramının anonim şirket payına yaklaşan bir görünümde olduğu söylenebilir.
3. Limited şirket esas sermaye payının içerdiği malvarlıksal haklarda kâr payı hakkı soyut ve somut kâr payı hakkı olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmelidir. Soyut kâr payı hakkı, şirketin ortağı olunması sebebiyle sahip olunan kâr payı hakkı olarak tanımlanmakta, somut kâr payı hakkı ise kâra katılma hakkı bulunan ortağın, genel kurulun kâr dağıtımını yönünde karar vermesiyle ortaya çıkan alacak hakkı niteliğindeki kâr payı hakkı olarak tanımlanabilir.

Kâr payı hakkının esas sermaye payından ayrı olarak rehne konu olması, sadece somut kâr payının söz konusu olduğu durumlarda mümkündür. Soyut kâr payı hakkının esas sermaye payından bağımsız olarak rehne konu olabilmesi, payın devrinde birlik teorisi gereğince mümkün değildir.

4. Limited şirket esas sermaye payının bağlandığı nama yazılı senetlerin birer kıymetli evrak niteliğine sahiptir. Kanaatimizce limited şirketlerde esas sermaye payının ispat aracı niteliğindeki veya kıymetli evrak niteliğindeki nama yazılı senetlere bağlanmasına ihtiyaç bulunmamaktadır. Bu nedenle

TTK'nın limited şirket esas sermaye payının senede bağlanmadığı bir sistemi tercih etmesinin daha makul bir çözüm olacağını düşünmekteyiz.

5. Esas sermaye payının devrinde, dolayısıyla rehninde tarafların imzalarının noterce onaylanmasına ilişkin şartın bir geçerlilik şartı olarak nitelendirilmelidir. Ancak bu geçerlilik şartı çıplak pay veya ispat aracı niteliğindeki senetlere bağlanmış esas sermaye paylarının rehni için geçerli olup, nama yazılı kıymetli evraka bağlanmış esas sermaye payının rehninde tarafların imzalarının noterce onaylanması bir geçerlilik şartı değildir.
6. TTK m. 600/2 uyarınca esas sermaye payı üzerinde rehin hakkının tesisi için genel kurul onayının gerekli olduğu durumlarda, geciktirici şarta bağlı bir hukuki işlem söz konusu olmakla birlikte, hem rehin alanın hem de rehin verenin şirketten onay alınması için şirkete başvuru yapabileceğinin kabul edilmesi rehin hakkının sürüncemede kalmasını engellemektedir.
7. İspat aracı niteliğindeki senetlere bağlanmış limited şirket esas sermaye payının rehninde ispat aracı niteliğindeki senetlerin teslimi rehin hakkının doğumu açısından şart olmamakla birlikte, alacağın temlik hükümleri uyarınca rehin alana teslim edilmesi gerekmektedir.
8. Esas sermaye payının nama yazılı kıymetli evraka bağlandığı durumlarda, esas sermaye payının rehni için şirket sözleşmesinde genel kurul onayı öngörülmüş ise genel kurul onayı alınması zorunludur. Ancak nama yazılı kıymetli evraka bağlanmış esas sermaye paylarının rehninde tarafların imzalarının noterce onaylanması zorunluluğu bulunmadığı kanaatindeyiz.
9. Esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının TTK m. 594 gereğince pay defterine kaydedilmesi zorunludur. Ancak bu kayıt bildirici etkiye sahiptir. Buna ek olarak pay defteri rehin hakkı açısından aleniyeti sağlayacak bir fonksiyona da sahip değildir.
10. Esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının ticaret siciline tescil edilmesi gerekmektedir. Ancak bu tescil tıpkı pay defterine kayıta olduğu gibi bildirici etkiye sahiptir. Ayrıca belirtilmelidir ki pay devrinde sicile güveni koruyan TTK m. 598/3'ün örtülü boşluk sebebiyle uygulanma olanağı bulunmamaktadır.

- 11.** Esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının bir hak rehni olduğunu ve bu rehin hakkının, sahibine mutlak nitelikte bir hak sağladığını çalışmamızda belirtmiş bulunmaktayız. Ancak belirtilmelidir ki TTK'nın limited şirket esas sermaye payının rehnine ilişkin olarak getirdiği sistem bir takım sorunları beraberinde getirmektedir.

Bir yandan esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının mutlak nitelikte bir hak olduğunu kabul edip, bir yandan rehin hakkının aleniyetini sağlayacak müesseselerin getirilmemiş olması sakıncalı bir durumdur. Öyle ki mevcut sistemde pay defteri aleniyeti sağlayamayacağı gibi, ticaret siciline tescilde kurucu niteliğe sahip değildir.

Böyle bir sistemde üçüncü kişilerin rehin hakkının varlığından haberdar olmaksın esas sermaye payını rehin hakkı ile yükümlü şekilde iktisap etme tehlikesi her zaman mevcuttur. Bu noktada esas sermaye payının rehnedilmesi açısından TTK'nın sistematığına ilişkin bir çözüm önerisi getirmemiz gerekmektedir.

Kanaatimizce TTK'daki sistem yerine, üçüncü kişilerin korunması adına, esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının, şirket sözleşmesinde genel kurul onayı öngörülmesine bağlı olmaksızın ticaret siciline tescil edilmesi ve rehin hakkının da bu tescil ile kurulduğu bir sistem tercihi daha yerinde olacaktır. Aksi halde, mevcut sistemde olduğu gibi, üçüncü kişilerin iktisap ettiği esas sermaye paylarının rehin hakkı ile yükümlü olma tehlikesi bulunmaktadır.

Bu nedenle, esas sermaye payının üzerindeki rehin hakkının aleni bir sicile tescil ile varlık kazandığı bir sistemin hem üçüncü kişiler açısından sakıncaları bertaraf edeceği hem de MK ile TTK arasındaki uyumun sağlanması açısından yararlı olacağı kanaatindeyiz.

- 12.** Kâr payı hakkının rehne dahil olması konusunda doktrindeki baskın görüşten farklı olarak, rehin tesis edildiği andan paraya çevirme anına kadar doğacak muaccel veya müaccel tüm somut kâr payı haklarının rehmin kapsamında olduğu kanaatindeyiz.

Çalışmamızda vardığımız sonuçlar ve konuya ilişkin olarak tespit edilen sorunlara yönelik çözüm önerilerimiz yukarıda genel hatlarıyla özetlenmiştir. Çalışmamızın doktrin ve uygulama için faydalı olmasını umuyoruz.

KAYNAKÇA

Akipek, Şebnem, “Tamamlayıcı Olgunun Hukuki İşleme Etkisi” , AÜHFD, C. 44, S. 1- 4, Ankara 1995, s. 269 – 291.

Akipek, Jale G. , Türk Eşya Hukuku, Ayni Haklar, Ankara 1965.

Akipek, Jale G. / **Akıntürk**, Turgut, Türk Eşya Hukuku, Ankara 2012

Alışkan, Murat, Limited Şirket (Tarihçe Niteliği), İstanbul 2013.

Arsılanlı, Halil/ **Domaniç**, Hayri, Ticaret Kanunu Şerhi, C. III, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması- Hisseli Komandit Şirketler, İstanbul 2011, 1989 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul 2011.

Ayan, Mehmet, Sınırlı Ayni Haklar, Konya 2012.

Aybay, Aydın/ **Hatemi**, Hüseyin, Eşya Hukuku Dersleri, İstanbul 2014.

Bahtiyar, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, Yeni TTK’ ya Göre Yazılmış, Güncellenmiş, İstanbul 2015.

Bilgili, Fatih/ **Demirkapı**, Ertan, Şirketler Hukuku 6335 ve Sayılı Kanunla Değişik 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre, Bursa 2013.

Birsel, Mahmut T., Anonim Şirketler Hukukunda Kar Kavramı, C.1, İzmir 1973.

Cansel, Erol , Türk Menkul Rehni Hukuku, C. 1, Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara 1967.

Cerrahoğlu, Fadlullah ‘’ Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 1976.

Coştan, Hülya, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara 2004.

Çağa, Barbaros, “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri” , Batider 1974, C. VII, S.3, s.588- 602.

Çağlar, Hayrettin, Anonim Şirketlerde Esas Sermayenin Azaltılması, Ankara 2010

Çakırca, Seda İrem, Adi Alacakların Rehni, İstanbul 2006.

Çevik, Orhan Nuri, Limited Şirketler Hukuku Ve Uygulaması, Ankara 2003.

Demirkapı, Ertan, “Limited Ortaklıkta Pay Devir Vaadi İşleminin Konusu ve Hukuki Niteliği” , DEÜHFD, C. 9, Özel Sayı, 2007, s. 815- 848.

Demirkapı, Ertan, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir 2008.

Doğanay, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Ankara 1974.

Domaniç, Hayri, Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması, 1990 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul 2010.

Durgut, Ramazan, “Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması” , TBB Dergisi 2013, Sayı (108).

Dursun, Sanem Aksoy, Eşya Kavramı, İstanbul 2012

Erdem, H. Ercüment / **Göksoy**, Y. Can, “Limited Şirkette Payın Rehni” , Seyfullah Edis’ e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2000, s. 571- 623.

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2015.

Eren, Fikret, Mülkiyet Hukuku, Ankara 2011.

Eriş, Gönen, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995.

Ertas, Şeref, “Tescilli Taşınır Rehinleri”, Prof. Dr. Aydın Zevkliler’ e Armağan, YÜED, C.8, 2013. s. 1155- 1184.

Ertas, Şeref, Eşya Hukuku, İzmir 2012.

Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1976.

Gürsoy, Kemal T. / **Eren**, Fikret/ **Cansel**, Erol, Türk Eşya Hukuku, Ankara 1978.

Göksoy, Y. Can, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, Ankara 2001.

Hatemi, Hüseyin, Medeni Hukuka Giriş, İstanbul 2010.

Hatemi, Hüseyin/ **Gökyayla**, Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2012.

Hatemi, Hüseyin/ **Serozan**, Rona/ **Arpacı**, Abdülkadir, Eşya Hukuku, İstanbul 1991.

Helvacı, İlhan, Borçlar Hukuku, Miras Hukuku ve Eşya Hukukuna İlişkin Mütalaalar 2000- 2010, İstanbul 2012.

İmregün, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Genel Hükümler- Ortaklıklar- Kıymetli Evrak, İstanbul 2005.

İmregün, Oğuz, Kıymetli Evrak Hukuku , İstanbul 1998.

Karahan, Sami (Edit), Şirketler Hukuku, Güncellenmiş 2. Baskı, Konya 2015.

Karahasan, Mustafa Reşit, Yeni Türk Medeni Kanunu, Eşya Hukuku, C. 2, İstanbul 2002.

Karayağın, Yaşar, Ticaret Hukuku, II. , Şirketler Hukuku, Ankara 1973.

Kendigelen, Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul 1994.

Kendigelen, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler Ve İlk Tespitler, İstanbul 2011.

Kılıç, Ahmet, “Anonim Ortaklıklarda Pay Rehni”, Bankacılar Dergisi, Sayı 71, 2009. s. 66- 77.

Kılıçoğlu, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2013.

Köprülü, Bülent/ **Kaneti**, Selim, Sınırlı Ayni Haklar, İstanbul 1982.

Kubilay, Huriye, “Kambiyo Senetlerinin Rehni”, Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı, DEÜHFD, C. 3, S. 1- 4, 1987. , s. 497- 513.

Makaracı Başak, Aslı, Taşınır Rehni Sözleşmesi, İstanbul 2014.

Moroğlu, Erdoğan, Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, İstanbul 2015.

Moroğlu, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme Ve Öneriler, İstanbul 2009.

Nerad, Hasan, “Limited Şirketlerin Geleceği” , İrfan Baştuğ Anısına Armağan, İzmir 2005, s. 223- 238.

Nomer, Haluk, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2013.

Oftinger/ Bär, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, IV. Band: Das Sachenrecht, Abt.2 :Die beschränkten dinglichen Rechte, 23. Titel: Das Fahrnis pand,Zürich 1981.

Oğuzman, M. Kemal/ **Barlas**, Nami, Medeni Hukuk Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar, İstanbul 2014.

Oğuzman, M. Kemal/ **Seliçi**, Özer/ **Özdemir**, Saibe-Oktay, Eşya Hukuku, İstanbul 2014.

Oğuzman, M.Kemal/ M. Turgut **Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, İstanbul 2014.

Öz, Turgut, “Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri” , İÜHFM, C.L II, S.1-4, Ord. Prof. Sulhi Dönmezer’e Armağan, s. 345- 386.

Öztan, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 2009.

Poroy, Reha/ **Tekinalp**, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, İstanbul 2013.

Poroy, Reha/ **Tekinalp**, Ünal/ **Çamoğlu**, Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul 2014.

Poroy, Reha/ **Tekinalp**, Ünal/ **Çamoğlu**, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 1988.

Poroy, Reha/ **Tekinalp**, Ünal/ **Çamoğlu**, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiş 12. Bası, İstanbul 2010.

Pulaşlı, Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, Ankara 2015.

Pulaşlı, Hasan, Şarta Bağlı İşlemler ve Sonuçları, Ankara 1989.

Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi C.II, Değişiklikler ve İkincil Mevzuat Düzenlemeleriyle Güncelleştirilmiş, Ankara 2014.

Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Temel Esaslar, Adana 2009.

Pulaşlı, Hasan, Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre, Ankara 2012.

Reisoğlu, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2014.

Saymen, Ferit H. / **Elbir**, Halid K. , Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar), İstanbul 1954.

Serozan, Rona, Taşınır Eşya Hukuku, İstanbul 2012.

Sirmen, A. Lale, Alacak Rehni, Ankara 1990.

Sirmen, A. Lale, Eşya Hukuku, Ankara 2014.

Sirmen, A. Lale, Türk Özel Hukukunda Şart, Ankara 1992.

Şener, Oruç Hami, “Bankanın Rehinli Alacaklı Sıfatına Sahip Olduğu Adi Alacak Rehninde Rehnin Borçluya İhbarı ve İhbarın Sonuçları”, DEÜHFD, C. 11, S. 2, İzmir 2009, s. 195- 250.

Şener, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, İzmir 2015.

Tekil, Fahiman, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 1994.

Tekil, Fahiman, Şirketler Hukuku Üçüncü Cilt, Limited Şirketler ve Kooperatifler, İstanbul 1978.

Tekinalp, Ünal, Anonim Ortaklıklarda Yeni Bağlam Sisteminin Esasları Pay Defteri Hukuku ile, İstanbul 2012.

Tekinalp, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Anonim ve Limited Ortaklıklar Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme Tür Değiştirme, Değişiklikler Ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 3.Bası, İstanbul 2015.

Tekinalp, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları, Gözden Geçirilmiş Ve Genişletilmiş 2.Bası, İstanbul 2011.

Tekinay, Selahattin Sulhi, Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Ayni Haklar, İstanbul 1994.

Tekinay, Selahattin Sulhi/ **Akman**, Sermet/ **Burcuoğlu**, Haluk/ **Alttop**, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, İstanbul 1985.

Teoman, Ömer, “Yargıtay’ın Limited Ortaklıklarda Oy Hakkı Ve Kâr Dağıtımına İlişkin Son Kararları” , Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, IV, Ankara 1987, s. 284- 306.

Tuhr, Von Andreas, Borçlar Hukukunun Umumi Kısım1, C. I- II, Ankara 1983.

Tunçomağ, Kenan, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, İstanbul 1976.

Ünal, Mehmet/ **Başpınar**, Veysel, Şekli Eşya Hukuku, Ankara 2008.

Yanlı, Veliye, “Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil” , Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’ e Armağan, C. I, İstanbul 2003, s. 673-693.

Yasaman, Hamdi, Banka Hukuku İle İlgili Makaleler, Mütalâalar, Bilirkişi Raporları, C. II, “Menkul Kıymetler Üzerinde Rehin Kurulması” , İstanbul 2013.

Yıldız, Şükrü, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirketlere İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi” , YTÜHFD, C.II, S. 1, s. 449- 468.

Yıldız, Şükrü, Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı, İstanbul 1996.

Yıldız, Şükrü, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, İzmir 2007.

Zobl, D. , Berner Kommentar, Kommentar Zum Schweizerischen Schriften Zum Handelsund, Zürich 1984.

<http://www.kazanci.com>

ÖZGEÇMİŞ

1989 yılında Ankara’da doğdu. 2005 yılında Ankara Çankaya Lisesi’nden, 2010 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun oldu. 2011 yılında Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalında, Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans programında yüksek lisansa başladı. 2015 yılında “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Rehni” konulu tez çalışmasıyla öğrenimini tamamladı.

TEZ ONAY SAYFASI

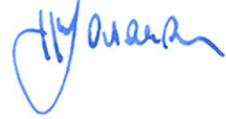
Üniversite : Galatasaray Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı Soyadı : Kaan Hatipoğlu
Tez Başlığı : Limited Şirket Esas Sermaye Payının Rehni
Savunma Tarihi : 26.08.2015
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. H. Ali Dural

JÜRİ ÜYELERİ

Ünvanı, Adı, Soyadı

İmza

Prof. Dr. Hamdi Yasaman

Doç. Dr. H. Murat Develioğlu

Yrd. Doç. Dr. H. Ali Dural

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. M. Yaman ÖZTEK

Y.
Yrd. Doç. Dr. A. Fahri NEGÜS
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜR YARDIMCISI